

İçindekiler

Komünizm Hayaleti Her Yerde	2-8
Marksizm, Sınıf Savaşımı ve Ekim Devrimi	9-15
Devrimin Felsefesi	16-25
Kongre Üzerine Notlar	26-30
Kaz Dağlarından Sonra Sıra Madra Dağlarında	31
Kıdem Tazminatı ve Asgari Ücret	32-34
Sosyalist Olmak Bir Yaşam Biçimini Gerçekleştirmektir	35-38
Fabrika Yaşamından	39
Kapitalizmde Öteki; Komünizmde Kadın	40-51
Ekim Devriminin Güncelliğinde Sosyalizmin Sorunları	52-55
Tarihten Notlar	56-58
Şiir	59
İsmail Bilen	60

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Harun Yıldız
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın.
Adres: *Osmanağa Mah. Kırtasiyeciler Sk. No: 8 K.:2 Kadıköy-İstanbul*
İrtibat Tel: 0216 347 87 09
Baskı Tarihi: Kasım 2011 / 1000 adet basılmıştır.
Basım Yeri: Özdemir Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi Blok No: 145 Topkapı- İstanbul
Tel: 0212 577 54 92
Web: www.sozveeylem.org

Bu Sayıda

Dergimizin “kasım” sayısı ile sizlerle. Her yeni sayıda daha profesyonel bir yayınlara sizlere ulaşma çabamız devam ediyor. Bu çabada son dört sayıdır, devrimci dayanışmasıyla yanı başımızda olan dostlarımıza buradan teşekkür ediyoruz.

Bu sayımızın güncelinde, İtalya, Şili, Yunanistan, Amerika, İsrail ve Almanya’da yükselen eylemsellikler, “Komünizm Hayaleti Her Yerde” başlığı ile yer alıyor.

Marksizm, Sınıf Savaşı ve Ekim Devrimi yazısı, daha sonraki sayılarda da sürecek bir yazı dizisi olarak ilk bölümüyle dikkatinize getirilmiştir.

Ekim Devrimi üzerine bir diğer değerlendirme yazısı “Devrimin Felsefesi” başlığı altında sizlerle buluşuyor.

Kongre Girişimi ve sonrasında “Halkların Demokratik Kongresi” olarak vücut bulan Kongre Partisi’nin gelecek perspektifi üzerine, yerinden bir değerlendirme yazımızı bu sayı içinde bulacaksınız.

Karadeniz’in asi çocuğu ve kendini her şeyden önce bir devrimci olarak tanımlayan, Kazım Koyuncu’ya, doğum gününde anısına saygıyla yer verdik.

Ekolojik talana örnek bu kez Madra Dağları olarak yer alıyor dergimizde...

Sahte bir pazarlık öyküsü olarak “Kıdem Tazminatı ve Asgari Ücret” üzerine bir yazıyla sizlerle.

“Bir yaşam biçimini gerçekleştirmek, Komünist Olmak...” üzerine sözümüz var yine bu sayıda...

Fabrika Yaşamından sayfamızda, polisaj ve nikel kaplama işçilerinin sesini duyuruyoruz.

...ve yaşamın güncelinde hızla artan kadın cinayetlerine ilişkin sözümüzü bir sonraki sayıya saklayarak, kadın sorununun tarihsel şekillenışı “Kapitalizmde “Öteki” Komünizmde Kadın” Başlıklı siyasal metnimizi de bu sayıda bulacaksınız.

Ekim Devrimi’nin güncelliğinde sosyalizmin sorunlarına değindiğimiz bir değerlendirme yazısı da yine bu sayımıza konu olmuştur.

“Tarihten Kasım Ayı Notları” ve M. Cevdet Anday’dan seçtiğimiz ayın şiiri ile sizlerle.

...ve ölüm yıldönümünde TKP tarihinin önemli isimlerinden biri, İsmail Bilen’e, anısına saygıyla verdik.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

Komünizm Hayaleti

Her Yerde

İTALYA:

İtalyada uzun süredir pahalılığa, işsizliğe karşı devam eden protestolar, gün geçtikçe büyüyor ve şiddetleniyor. 15 Ekim'de dünya çapında mali sermayeye karşı yapılan protestolar, Roma'da da işçi sınıfı ve emekçilerin yoğun katılımıyla gerçekleşti. Berlusconi hükümeti, diğer kapitalist ülkelerde olduğu gibi krizin faturasını işçilere, emekçilere ödetmek için, çeşitli ekonomik paketler ve reformları gündeme getiriyor. Sermaye kendi yaşam alanını garanti altına almak için emekçilerin ve işçi sınıfının yaşamını köleci düzene döndürmeye çalışıyor.

Yeni ekonomik paketle işten çıkarılmalar kolaylaşacak, emeklilik yaşı 67'ye çıkarılacak ve sosyal güvence kaldırılacak. Ama yağma yok. İşçi sınıfı ve emekçiler hiç de bu faturayı ödemeye niyetli değiller. İşçi sendikaları açıklanan ekonomik paketlere karşı ülke genelinde yükselen protestoları daha da büyüterek, İtalyanın en büyük genel grevine hazırlanıyor.

ŞİLİ: Neruda Gençliği İktidarı Salıyor

Şili'de eğitimin özelleştirilmesi ve sosyal adaletsizliğe karşı öğrencilerin bahar aylarında başlattıkları eylemler, gün geçtikçe daha fazla kitleselleşerek büyüyor. Pinochet diktatörlüğünden sonraki ilk genel grevde çıkan çatışmada 14

yaşındaki Reinoso'nun polis kurşunuyla öldürülmesi, protestoların şiddetini ve kararlılığını arttırdı. Aslında Şili'li gençlerin bu protestoları ilk değil. Pinochet döneminde yapılan eğitim sistemi ile, yoksul aile çocuklarına nitelikli eğitimin kapıları kapatılmış durumda. Çünkü bu sistemde okulların finansmanı yerel yönetimlere bırakılmış, dolayısıyla bu okullardaki eğitimin niteliği okulun bulunduğu bölgenin gelir düzeyine bağlı kalıyor. Aileler çocuklarını başka bölgelerdeki daha kaliteli eğitim veren okullara gönderebilmek için, yüksek orandaki okul harçlarını karşılamak adına, bankalara borçlanıyorlar. Sermayenin krizi bahane ederek Şilili emekçilere dayattığı yeni yaptırımlar, emekçilerin de gençlerin kararlı ve haklı eylemlerinde iktidara karşı aynı saflarda yer almalarını sağlıyor. Yaklaşık altı aydır süren eylemlerin sonucunda, öğrenci kredi faizlerinin 6.4'ten yüzde 2'ye indirilmesi, bir bakanın hükümetçe görevine son verilmesi, cumhurbaşkanına yönelik halk desteğinin yüzde 26'ya düşmesi, emekçilerin ve gençliğin iktidarın ensesine yapıştığına açık göstergesidir. Bu gün gelinen noktada Şili halında burjuva parlamentoya güvensizlik had safhadadır; halkın yüzde 57'si ne muhalefeti, ne de iktidarı destekliyor. Önümüzdeki süreç bu yüzde 57'nin önlerine neyi, nasıl koyacaklarını da açığa çıkaracaktır.

YUNANISTAN: Ekonomik Krizinden Siyasal Krize

2010 yılı ortalarında, Pasok hükümetinin açıkladığı kriz paketine karşı daha çok gençlik hareketi olarak başlayan protestolar, süreç ilerledikçe ve eylemler devam ettikçe işçilerin ve emekçilerin de katılımıyla yığinsallaşarak, bugün gelinen noktada meşruiyet krizine dönüşmüştür. Yaklaşık 1.5 yıldır devam eden gençlerin, işçilerin ve tüm emekçilerin ortak eylemleri ve ülkedeki tüm yaşamı felç eden genel grevler Yunanistan'da bir gerçeği bir kez daha tarih sahnesine koymuştur. Artık yönetenler eski biçimde yönetemez durumdadır, yönetilenler ise eski biçimde yönetilmek istememektedirler. Ve gün geçtikçe bu kriz daha da derinleşmekte. Hükümetin, emekçi sınıfların yaşam koşullarını daha da kötüleştirecek her yeni kriz paketi, halkın şiddetle karşı çıktığı bir protesto çılgına dönüşüyor. Emekçi kesimlerde sürekli artan bu eylemlilik ve hükümete karşı yürütülen amansız sokak çatışmaları, kitlelerin daha fazla siyasallaşmasına ve sistem dışı arayışlara yönelmelerine yol açıyor. Meydanlarda

oluşturulan" geniş kitle meclislerini" bu arayışın küçük nüvelerinden biri olarak görmek mümkündür. Bu gün gelinen nokta Yunanistan işçi sınıfının, gençlerinin ve tüm emekçilerinin önüne bir gerçeği apaçık ortaya koyuyor. Bu gerçek tüm kitleleri kucaklayacak, meydanlarda ortaya çıkan tepkileri tek bir yöne kanalize edecek devrimci bir sınıf partisidir.

AMERİKA: AMERİKAN RÜYASI SONA MI ERİYOR?

Wall Street işgal hareketi, birinci ayını doldururken giderek yayılıyor.

Hareket ABD'de polis müdahalesi ve medya karartmasına rağmen 100 kadar Amerikan şehrine yayılıp, ABD sınırlarını da aşarak 15 Ekim'de, İngiltere – Londra, Japonya – Tokyo, İsveç – Stockholm, İrlanda – Dublin, Belçika – Brüksel, Avustralya – Sidney, Kanada – Montreal, Almanya – Hamburg, Meksika – Tijuana, Hongkong, İtalya – Roma, Yunanistan – Atina, Güney Afrika – Johannesburg, Fransa – Paris ve dünyanın diğer büyük şehirlerinde zirveye ulaştı.

Dünya finans kapitalinin kalbi sayılan New York'daki Wall Street'te, paranın imparatorluğuna karşı geliştirilen eylemler neredeyse bütün dünyaya yayıldı.

15 Ekim günü, dünya üzerinde 82 ülkede 961 şehirde, 1500'den fazla gösteri yapıldı. Göstericiler çeşitli kentlerde finans merkezleri ve uluslararası bankaların merkezleri önünde protesto gösterileri yaptılar.

Yapısal kriz içerisindeki kapitalizmin vahşi neoliberal politikalarının açlığa, yoksulluğa ve geleceksizliğe mahkum ettiği kitleler, giderek büyüyen öfkeleriyle sokaklarda bu sisteme karşı isyanlarını haykırıyorlar.

Mavi ve beyaz yakalı çalışan-

lar, öğrenciler, öğretmenler, gençler, işsizler, ev kadınları, din adamları, her an işini kaybetme korkusu yaşayan çalışanların bu hareketi, 1968 eylemlerinden bu yana ABD’de yaşanan en önemli politik harekettir.

Dünyanın en varlıklı ve güçlü ülkesindeki nüfusun % 20’si servetin % 85’ine sahip iken, geri kalan çeşitli halk kesimleri servetin % 15’ini paylaşıyorlar. Üstelik nüfusun en zengin % 1’ini oluşturan birkaç aile, bütün ülke servetin 1/3’üne sahip olmalarına rağmen, daha az varlıklı olan kesimlerden daha düşük vergi ödüyorlar. Finansmanda % 7’lik bir orana sahip olan nüfusun geri kalan % 80’inin refah ve büyümeden aldıkları pay giderek azalıyor.

ABD’nin, vahşi kapitalizmin neoliberal politikaları ve tekellerin çıkarlarıyla belirlenen ulusal ve uluslararası politikalarından, 135 ülkedeki 700’den fazla askeri üs, Irak ve Afganistan’daki savaşlar ve ölümlerden, dünyanın çeşitli ülkelerinde diktatörleri ayakta tutmak için harcanan milyarlarca dolardan, yetersiz ve pahalı eğitimden, gelir dağılımındaki adaletsizlikten, seçimle işbaşına gelen sözde temsilcilerinin parayla satın alınmasından, toplumsal eşitsizliklerden, çalış-

mayan sağlık sisteminden ve halkın çıkarlarına hizmet etme amacı olmayan adalet sisteminden artık bıkmış olanların, Mısır’da Tahrir, Brezilya’da Puerta Del Sol ve Atina’da Syntagma meydanlarındaki halk işgallerinden ilham alan bu hareketi, doğrudan sınıfsal bir vurguya sahip olmamasına ve örgütlenme biçimlerinde sınıfsal olmaktan çok, halk hareketi niteliğinde olmasına rağmen, alttan alta kitleler arasında işleyen bir kutuplaşma anlayışının işaretlerini verirken, aynı zamanda giderek proleterleşen orta sınıf ve tabakaları da içine alma eğilimi taşıyor.

Times, şu itirafı yapıyor : “Spekülasyon, şantaj ve hükümet desteğiyle ayakta duran bir finansal sektörle karakterize edilen ,fonksiyonunu yitirmiş bir ekonominin en

önemli göstergesi, eşitsizliğin inanılmaz boyutlara varışıdır.”

Wall Street işgalcileri, Amerikan rüyasının sonunun gelmiş olduğunu, hareketin internet sitesinde (www.occupywallst.org) bazı yorumcuların şu sözleriyle bütün dünyaya duyuruyorlar : “ Bütün savaşlarda savaştınız. Bütün patronlar için çalıştınız. Tüm ülkeleri dolaştınız. Emeğinizin meyvalarını, zaferlerinizin karşılığını aldınız mı ? Geçmiş,sizi avundurabiliyor mu ? Bugün, size gülümsüyor mu ? Gelecek size bir şey vaat ediyor mu ? Üzerinde insan gibi yaşayıp,insan gibi ölebileceğiniz bir toprak parçası buldunuz mu ?”

“Son 30 yıl içerisinde nüfusumuzun % 1’i bizim insan haklarımıza saldıran ve dünyamızı tahrip eden küresel bir ekonomik sistemi – neoliberalizmi – yarattı. Neoliberalizm, dünyaya egemen oldu.- Sizin işsiz kalmanızın, evsiz kalmanızın nedeni budur. Neoliberalizm, sizin çalınmış geleceğinizdir. Neoliberalizm her yerde çalışma standartlarını, asgari geçim ücretlerini, toplumsal sözleşmeleri ve çevreyi tahrip ediyor. İnsanlığın vücuduna sarılmış büyük bir kan

emen ahtapot gibi, para kokusu aldığı her şeyi durmadan , acımasızca somuruyor. Bu sistem, İspanya, Yunanistan, Portekiz, İtalya ve ABD’de küresel mali kriz yaratan bir yıkımdır. Bu, istikrarsızlaştırıcı şoklarla gelişen, kapitalistlerin açgözlülüğü üzerine inşa edilmiş bir sistemdir. Bu sistem, % 1’in, kendilerini zenginleştirmek için insanlığı yoksullaştırmalarını sağlar.

Bunu durdurmalıyız.

Demokratik ve ekonomik adaletin olduğu yeni bir çağ açmalıyız.”

*** “Dev bir meşe ağacı, hayatına küçük bir meşe palamutu olarak başlar. Bu, bir gecede olmaz ve meşe palamutlarının hepsi yaşamaz. Fakat yaşayabilenler, zaman içerisinde güçlü bir şekilde büyüyerek, dev birer meşe ağacı olurlar.”

Newyork İşgal Hareketi Deklarasyonu
Bu belge New York Şehri Genel Meclis'i
tarafından 29 Eylül 2011'de
kabul edilmiştir.

Adaletsizliğe karşı, dayanışma içinde bir araya geldiğimiz şu günlerde, bizi bir arada tutan görüşü kaybetmememiz gerekiyor.

Bunu yazıyoruz çünkü, sermaye güçleri tarafından hakkı yenmiş herkesin müttefikimiz olduklarını öğrenmesini istiyoruz.

Tek bir insan gibi yekvücut olarak, şu gerçeği kabul ediyoruz: insan neslinin geleceği kendi üyeleriyle işbirliği içinde olmayı gerektirir; sistemimiz, haklarımızı korumak zorundadır ve bu sistemin yozlaşmasından dolayı, kendimizin ve yakınlarımızın haklarını korumak bireylere düşüyor; demokratik yönetim gücünü halktan almaktadır, fakat şirketler, halkın ve yeryüzünün zenginliklerini ele geçirmek için rıza aramazlar ve bu süreç ekonomik güçler tarafından belirlendiği sürece gerçek demokrasinin elde edilmesi mümkün değildir.

İnsanların üzerinden kâr eden, adalet üzerinden kişisel çıkar sağlayan, eşitliğe baskı uygulayan şirketlerin, yönetimi ele geçirdiği bir zamanda size geldik.

Tüm bu hakikatler bilinsin diye, hakkımız ol-

duğu üzere, burada barış içinde bir araya geldik.

Onlar, mortgage borcumuzun asıl alacaklısı olmamalarına rağmen, yasadışı icra işlemleriyle evlerimizi elimizden aldılar.

Cezası olmayan vergi mükelleflerinin düşük oranlı faizle aldıkları kredileri geri çektiler ve tepe yöneticilerine aşırı yüksek ikramiyeler vermeye devam ediyorlar.

Onlar işyerinde, yaşa, derinin rengine, cinsiyete, cinsel kimliğe ve cinsel yönelime göre ayrımcılığı ve eşitsizliği kalıcı hale getirdiler.

Onlar, tüm besin zincirini ihmalkârlıklarıyla zehirlediler ve tekelleştirme ile sinsice tarım sisteminin kuyusunu kazdılar.

Onlar, sayısız hayvana işkence ederek, hapsederek ve zalimce işleyerek kâr ettiler ve utanmadan tüm bu yaptıklarını gizlediler.

Onlar, sürekli daha iyi ücret ve güvenli çalışma koşulları için pazarlık hakkını çalışanların elinden almaya çalıştılar.

Onlar, insan haklarının bir gereği olduğu halde, eğitimdeki öğrencileri onbinlerce dolar borçla rehin aldılar.

Onlar, işçilerin sağlık giderlerinden ve ücretlerinden kesmek için, iş gücünü sürekli taşeronlara verdiler.

Onlar, mahkemeleri etkileyerek, en küçük bir sorumluluk almadan ya da kusur bulunmadan, normal insanlarla aynı haklara sahip oldular.

Onlar, bir avukat ordusuna milyonlarca dolar harcayarak, onları sağlık sigortası sözleşmelerinden kurtaracak yolları aradılar.

Onlar, kişisel mahremiyetimizi ticari bir mal gibi sattılar.

Onlar, basın özgürlüğünü engellemek için ordu ve polis gücünü kullandılar

Onlar, kasten, kâr amacı güderek hayatı tehlikeye atan kusurlu ürünleri geri almayı reddettiler.

Onlar, geçmişte kendi ürettikleri ve üretmeye devam ettikleri ekonomik politikaları, vahim başarısızlıklarla sonuçlanmalarına rağmen sürdürüyorlar.

Onlar, kendilerini denetlemekten sorumlu politikacılara milyonlarca dolar bağış yaptılar.

Onlar, petrole bağımlı kalmaya devam etmemiz için farklı enerji türlerini kullanmamızı engellemeye devam ediyorlar.

Onlar, insanların hayatını kurtarabilecek ya da iyileşmelerine yardımcı olabilecek ilaç türlerini, önemli miktarda kâr getirmekte olan yatırımlarını korumak amacıyla engellemeye devam etmekte.

Onlar, sırf kârları devam etsin diye petrol sızıntılarının, kazaların, hatalı kayıtların ve işe yaramaz malzemelerin üstünü örtmekte.

Onlar, medya üstündeki kontrollerini kullanarak halkı yanlış bilgilendirmekte ve korkutmaktalar.

Onlar, suçları ciddi kuşkular taşıdığı halde, mahkûmların katli için özel sözleşmeler yapmayı kabul ettiler.

Onlar ülkemizde ve dünyada sömürgeciliği devam ettiriyorlar.

Onların yurtdışındaki sivillere yapılan işkence ve katliamlarda parmakları var.

Onlar devlet ihaleleri almak için kitle imha silahları yaratmaya devam ediyor.(*)

Dünya halklarına

Bizler, Özgürlük Meydanı'daki Wall Street'i işgal eden New York Şehri Genel Meclisi olarak güçlerinizi kullanmanız konusunda sizleri uyarıyoruz;

Barişçıl bir şekilde toplanmak için haklarınızı kullanın; kamusal alanları işgal edin; karşılaştığımız sorunlara herkes için geçerli olacak çözümler bulmak için kafa yorun.

Eyleme geçen bütün topluluklar ve doğrudan demokrasi ruhuyla oluşturulan gruplar, sizlere her türlü bilgimizi, desteğimizi ve elimizdeki her türlü kaynağı sunuyoruz.

Bize katılın ve sesinizi duyurun.

*Haksızlıkların tümü bunlarla bitmiyor.

AMERİKA: OAKLAND

Genel Grev Oakland Limanını ve şehir merkezindeki bankaları kapattı !

2 Kasım Çarşamba günü sabahtan itibaren

büyük,coşkulu bir kalabalık çeşitli yürüyüş kolları halinde California eyaletindeki Oakland şehir merkezinde bulunan bankalara ve şirketlere doğru yürüyüşe geçerek,Wells Fargo, Chase, Citibank, Bank of America ve diğer bazı bankalarla şirketlerde çalışmayı durdurdu. Öğleden sonra binlerce kişinin katılımıyla sayıları artan göstericiler, akşam üzeri 20,000 kişilik bir kalabalıkla ABD'nin en yoğun beşinci limanı olan Oakland Limanının ana girişine yürüyerek, limanı tamamen kapattılar. Yetkililer limandaki çalışmalarını durdurup, işçileri paydos ettirmek zorunda kaldı. Oakland işgalinde atılan sloganlardan bazıları şöyle :

“ Greve Gidin, İşgal Edin, Kapatın ! Oakland Şehri Halka aittir”

“ Her Saat , Her Gün ! İşgal devam edecek !”

“ Heryeri İşgal Edelim ! Oakland’ı Özgürleştirelim !”

“ Politikacılar ve Bankerler, Yalancılar ve Hırsızlar, Bizden çalınanı ‘ lütfen ‘ demeden geri alacağız !”

“Polis istemiyoruz, onlara ihtiyacımız yok ! Bütün istediğimiz tam özgürlük”

Los Angeles, New York, Chicago, Philadelphia ve diğer bazı şehirlerde de, Oakland'daki genel grevi destekleme gösterileri yapıldı. Kamu çalışanlarının sendikaları, devlet okullarının öğretmenleri, Berkeley Üniversitesinin asistanları, hemşireler vb. gruplar, grevi doğrudan desteklememekle birlikte, üyelerinin gösterilere katılmasını teşvik ettiler. Gösterilerde yaklaşık 40 kişi gözaltına alındı.

”Wall Street’i İşgal Et” adlı sivil girişim hareketi California eyaletinin Oakland kentindeki protestocuların kentte yaptıkları genel grev çağrısına destek vermesiyle büyük bir ivme kazandı. Oakland kenti bu açıdan tarihi bir önem de arz ediyor, zira ABD'deki son genel grev, 1946'da Oakland'da gerçekleşmişti.

“Wall Street’i İşgal Et” hareketinin web sitesinden yapılan duyuruda , Oakland'daki protestocuların şehirde genel grev çağrısında buldukları belirtilerek, ABD'deki tüm protes-

tocuların bugün bu eylemi desteklemeleri istendi. 'Biz de genel grev çağrısını tekrar ediyoruz, biz de bu ayda öngörülen küresel başkaldırıya katılımda bulunuyoruz' sloganıyla yapılan çağrıda 'Artık birleşip bireylerin ve toplumların gücüne dayalı yeni bir dünya düzeni yaratma zamanı. Burada olmamızın sebebi, iflas etmiş siyasi bir sistemden ricalarda bulunmak değil, kendi hayatlarımızı yeniden kendi ellerimize almaktır. Bizler boyun eğmeyeceğiz, halkların gücünden daha güçlü bir şey olmadığını göstereceğiz, biz yardım çağrısında bulunmuyoruz, biz bağımsızlık ilan ediyoruz. Talebimiz iktidarda olanlara değil, hâlâ sessiz kalan bireyledir: Gelin ve bize katılın. Biz toplumun yüzde 99'unu temsil ediyoruz, korkmuyoruz, beklemiyoruz, sadece iyi bir dünya kurmaya çalışıyoruz.'

İSRAİL:

İsrail`de hayat pahalılığına karşı yürütülen sosyal protesto hareketi, yaklaşık 2 aylık aradan sonra sokaklara geri döndü

Tel Aviv`de 17 bin kişi hükümeti protesto etti. İsrail`de konut fiyatlarının yüksekliğine karşı başlayan ve giderek çığ gibi büyüyen gösteriler genelde hayat pahalılığını protesto mitinglerine dönüşmüş ve en son 3 Eylül`de yapılan ve İsrail tarihinin en büyük gösterisi olarak nitelenen protestolarda, ülke genelinde yarım milyon dolayında insan hükümetin politikalarına karşı yürümüştü

1 Kasım akşamı, başta Tel Aviv olmak üzere ülkenin kuzeyinden güneyine 8 ayrı yerde planlanan gösterilerin en büyüğü yine Tel Aviv`de yapıldı. Ülkenin güneyinde, Gazze Şeridi ile sınır bölgelerinde yaşanan gerginlik ise Ber Şeva`da yapılacak gösterinin iptal edilmesine neden oldu.

Tel Aviv`de, "Sokaklara Dönüş" adı altında yapılan gösteride, 17 bini aşkın kişi, "Halk Sosyal Adalet İstiyor", "Sadaka değil sosyal adalet" sloganlarıyla Rabin Meydanı`nda toplandı. Meydandaki konuşmalarda, protesto hareketi li-

derleri "Güneyde yaşanan gerginlik, bizi sosyal adalet taleplerimizi değiştirmeye götürmemeli" diye konuştular

Gösteri öncesinde "Politikalarda bir değişiklik yapılmadığı takdirde durmayacağımızı sokaklara dökülerek ispatlamamız lazım" diyen protesto hareketi liderlerinden Stav Şapir, gösteride de Gazze Şeridi ile sınırdaki gerginliğe değindi ve "Gerçek savaş ise burada, toplumun geleceği için veriliyor" dedi.

Göstericiler hükümetten ve parlamentodan 2012 yılı bütçesini değiştirip, halkla iş birliği içinde yeni bir sosyal bütçe hazırlanmasını da talep ediyorlar.

Tel Aviv`deki yürüyüş sırasında 4 gösterici gözaltına aldı. Kudüs`te İsrail, Parlamentosu`na doğru yürüyüşe geçen 3 bin dolayındaki protestocu arasında yer alan Ulusal Öğrenci Derneği Başkanı ve yine protesto hareketi liderlerinden İtzik Şmueli, "İnsanlar burada kesin çözümlere erişene kadar protestoların hiçbir yere gitmediğini göstermek için toplandılar" dedi

ALMANYA:

Occupy Frankfurt / Frankfurt İşgalcileri

Willy Brandt meydanında 15.10.2011 tarihinde yapılan ilk mitingden sonra toplumun sorunlarına duyarlı bireyler tarafından Avrupa Merkez Bankasının önündeki parkta, 'Occupy Frankfurt' (Frankfurt İşgalcileri Çadır Kampı) kuruldu. Oluşum duyarlı herkese açık bir harekettir.

Kim olursan, hangi ulus, hangi inanç ve hangi görüşe mensup olursan ol, gel ve katıl. Zira bu dünya bizim ve sistem hepimizi ilgilendiriyor!

Bizler eleştirel insanlarız ve doğrularda ortaklaşmak için de tartışıyoruz. Konularımız yaşamı büyük çoğunluğa cehennem eden, küçük bir azınlığı lüks içinde yaşatan banka sistemi, finans ekonomisi ve dünyamızın ekonomik sistemidir.

Halkın demokratik süreçlere katılımını zorlaştıran politik sistemin yerine, dayanışmacı, eşitlikçi ve insani ötekileştirmeyen bir sistemi nasıl kurabiliriz?

Nasıl bir sistem oluşturmalıyız ki, herkese eşit oranda hizmet edebilsin?

Finans ve sistem krizini nasıl doğru bir şekilde çözebiliriz?

Ürünler, sosyal hizmet, eğitim ve hakların eşit ve haklı dağılımını nasıl gerçekleştirebiliriz?

Toplumun ilgilendiren konularda demokratik katılım ve demokratik kuruculuğu nasıl oluşturabiliriz?

Geleceğimizi birlikte kurmak için gel katıl bize!

Bizlerin kadın ve erkek savaşmak isteyen herkese ihtiyacımız var!

Şu an yemek, para ve çadır bağışları ihtiyacımızı karşılıyor.

Fakat doğmakta olan hareketin sizlere ihtiyacı var!

Bu konuda daha ayrıntılı bilgiyi www.occupyfrankfurt.de sayfasından edinebilirsiniz.

Ayrıca çadır kampında her gün tartışma ve koordinasyon toplantıları yapılmaktadır. Bu toplantılarda ne yapmak istediğimizi, tartışarak ortaklaşıyoruz.

Köklü bir değişim için artık zaman olgundur!

Haydi hep birlikte bu şansı değerlendirelim!

Bizler toplumun % 99' uyuuz.

Marxizm, Sınıf Savaşı ve Ekim Devrimi

M. Köymen

İşçi sınıfının sınıf olarak tarih sahnesine çıktığı 1848 devrimlerinin, iktidarı alarak komünizm kuruculuğuna giriştiği 1917 Ekim Devrimine kadar olan tarihsel dönemi; 1 – 1848 devriminden 1871 Paris Komünü'ne, 2 – Paris Komünü'nden 1905 Rus devrimine ve 3 – Rus devriminden 1917 Ekim Devrimi'ne kadar olmak üzere üç dönemde incelemek olanaklıdır.

Birinci dönemin başlangıcı olan 1848 Fransız devrimi, hem dünya tarihi ve hem de komünizm teorisi ve sınıf mücadelesinde önemli bir dönüm noktasıdır.

1848 devrimi Marx ve Engels'in, Marksist öğretinin "tam ve sistematik bir açıklaması olan Komünist Manifesto'yu" kaleme almalarından birkaç ay sonra patlak verdi. Sanki Manifesto'ya işçi sınıfının bir cevabı olarak Fransa'da başlayan devrim, 1848 – 1849 yılları boyunca bütün kıtaya yayıldı.

1848 devrimleri sadece Marksist teoriyi doğrulamakla kalmadı, birbirinden bağımsız olarak gelişen teori ile sınıf mücadelesi arasındaki bağı kurarak, teorinin gelişme ve yetkinleşme yolunu da gösterdi. Marx, Felsefenin Sefaleti'nde teori ve pratik arasındaki bu ilişkiyi, teorinin devrimcileşmesi olarak açıklar.

"İktisatçılar nasıl burjuva sınıfının temsilcileriyse, sosyalistler ve komünistler proleter sınıfın teorisyenleridir. Proletarya bir sınıf olarak kendisini oluşturacak ölçüde henüz yeterince gelişmediği sürece ve bunun sonucu, proletaryanın burjuvaziyle olan mücadelesi henüz politik bir ni-

telik almadığı sürece ve üretici güçler, proletaryanın kurtuluşu ve yeni bir toplumun kurulması için gerekli maddi koşulları sağlayacak ölçüde, burjuvazinin bağrında henüz yeterince gelişmediği sürece, bu teorisyenler ezilen sınıfların isteklerini karşılamak üzere, sistemler uyduran ve canlandırıcı bir bilim bulmaya çalışan ütopyacılar ancak. Ama tarih ilerledikçe ve onunla birlikte proletaryanın mücadelesinin hatları daha da belirginleştikçe, bunların kafalarının içinde bilim aramalarına artık gerek kalmaz; gözlerinin önünde olup biteni saptamaları ve bunun sözcüsü durumuna gelmeleri yeterlidir. Bilim aradıkları ve sistemler kurmakla kaldıkları sürece sefaletin içinde sefaletten başka bir şey bulamazlar; sefaletin içinde eski toplumu alaşağı edecek devrimci, yıkıcı yönü göremezler. Tarihsel hareketin bir ürünü olan bilim bu andan sonra bilinçli olarak tarihsel hareketle birleşmiştir, doktriner olmaktan çıkmış ve artık devrimci olmuştur." (1)

Sınıf mücadelesi kapitalizmin beşiği olarak adlandırılan İngiltere'de çeşitli aşamalardan geçip, oradan Kıta Avrupası'na sıçrayarak, kapitalist gelişme ve proletaryanın oluşma ve güçlenmesine paralel olarak adım adım ilerledi. İşçi sınıfı 1789'da burjuvazinin yedeği rolüyle yer aldığı burjuva devrimden 1800'lü yılların başından başlayarak önce yardım sandıkları, giderek legal – illegal küçük gruplar biçiminde örgütlenerek, sınıf içgüdüsüne dayanarak, dayanışma bilincini geliştirerek müca-

(1)-Marx, Felsefenin Sefaleti Sol Yay. sh. 131

deleye başladı. Burjuvaziye karşı “ortak mücadele” yürüttüğü ölçüde sınıf olma, sınıf olarak davranma olanağını elde etti. Sınıf olarak davrandığı ölçüde de hem kendisini geliştirerek değiştirdi ve hem de, kendisine dayatılan koşulları değiştirmeye koyuldu. 1830 Lyon ayaklanması deneyiminden geçerek 1848 devriminde yerini aldı.

Devrimin başlangıcında burjuvaziyle birlikte krallığa karşı savaştı. Devrim onu ileriye doğru ittiği ölçüde “silahını bir omuzdan ötekine taşıdı”. Devrim sırasında, devrimde sonuna kadar gitmeye yetenekli tek devrimci sınıf olduğunu kanıtladı. Ama ne yazık ki sokak savaşlarında, barikatlarda gösterdiği kahramanlık onu iktidara taşımaya yetmedi. Elbette işçi sınıfının ilk devrimci başkaldırısının yenilgiyle sonuçlanmasında nesnel koşulların – “iktisadi gelişme” – henüz yeterince olgunlaşmamış olmasının, işçi sınıfı için eşref saatinin henüz gelmemiş olmasının payı büyüktür. Ancak Marx’ın da belirttiği gibi; “ortam ve koşullar insanları yarattığı kadar, insanlar da ortam ve koşulları yaratırlar.”⁽²⁾ “İnsanların ortam ve koşulları yaratabilmesi” için, birincisi bu ortam ve koşulları kavramalarını sağlayan devrimci bir teoriye, ikincisi de bu koşulları değiştirecek devrimci bir örgütlenmeye, en başta da devrimci bir partiye ihtiyaçları vardır. 1848’de işçi sınıfı, bu iki araçtan da yoksundu. Bu yoksunluk beraberinde yenilgiyi getirdi.

Başka türlü olabilir miydi ? Bu, tarihe spekülatif bir not düşmenin ötesinde hiçbir anlam taşımaz. Bilinen, tarihin düz bir çizgi izlemediği toplumsal altüst oluşların bir hamlede gerçekleşmediği, tarihin bütün bir devrimci dönemi kapsadığı bu ta-

rihsel dönemde yenilgilerin, zaferlerin kaldıracı olduğudur.

1848 devrimlerinin kaderi de böyle oldu. Yenilgi, işçi sınıfı ondan ders çıkarabildiği ve çıkardığı dersi teorik ve politik mücadelesine taşıyabildiği ölçüde işçi sınıfının yeni zaferlerinin döl yatağı oldu. 1848 devrimleri geriye sınıf mücadelesi için zengin bir teorik ve pratik deneyim bıraktı. Marksist teori ve pratik bu deneyimi özümseyerek 1871, 1905 ve 1917 devrimlerine rehberlik etti.

İşçi sınıfının bu ilk zaferi ve yenilgisinin dünya tarihi ve sınıf mücadelesi açısından önemini kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

1 – 1848 devrimleri dünya tarihinde olduğu kadar, kapitalizmin tarihinde de bir dönüm noktasıdır. 1848, dünya tarihinde yeni bir çağın, kapitalizmden komünizme geçiş çağının ilk habercisidir. Kapitalizm tarihinde ise, burjuva devrimler döneminin kapandığının bir kanıtıdır. Proletaryanın silahını burjuvaziye karşı çevirmesiyle birlikte, artık burjuvazi tarih önünde yıkmaya değil, yıkılmaya mahkûm bir sınıf haline gelmiştir. Onun sınıf karakterini ve eyleminin içeriğini belirleyen, proleter devriminden duyduğu korkudur. Burjuvaziyi kendi devrimine ihanet edecek ölçüde sarsan da, feodal gericilikle uzlaşmaya iten de, bu korkudur. Bu korku “proletarya ne kadar geliyor, ne kadar sınıf niteliğini sezmeye, kendi sınıf bilinciyle davranmaya başlıyorsa”⁽³⁾ o kadar büyür, burjuvazi o kadar gericileşir ve saldırganlaşır.

2 – Fransa’da başlayan devrim bütün kıtaya yayılarak işçi sınıfıyla burjuvaziye karşı karşıya getirdi. Bu anlamda dünya devriminin bütün

İşçi sınıfı
1789’da burjuvazinin yedeği rolüyle yer aldığı burjuva devrimden 1800’lü yılların başından başlayarak önce yardım sandıkları, giderek legal – illegal küçük gruplar biçiminde örgütlenerek, sınıf içgüdüsüne dayanarak, dayanışma bilincini geliştirerek mücadeleye başladı. Burjuvaziye karşı “ortak mücadele” yürüttüğü ölçüde sınıf olma, sınıf olarak davranma olanağını elde etti. Sınıf olarak davrandığı ölçüde de hem kendisini geliştirerek değiştirdi ve hem de, kendisine dayatılan koşulları değiştirmeye koyuldu. 1830 Lyon ayaklanması deneyiminden geçerek 1848 devriminde yerini aldı.

⁽²⁾-Marx-Engels ,Alman İdeolojisi Sol Yay. sh. 72

⁽³⁾-Engels ,Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim Sol Yay. sh. 21

özelliklerini bağrında topladı. Sömürüyü ve yoksulluğu paylaşan sınıf, devrimi de paylaştı.

3 – Devrim, burjuvazi ile feodal güçlerin karşısına proletarya ile küçük burjuvazi ve köylülüğün ittifakıyla çıktı. Ancak devrim, devrim anında proletaryanın etrafında toplanan bu güçlerin ittifakının, proletaryanın devrimci örgütlenmesi altında yönetilemediği, yönlendirilemediği oranda kalıcı olamayacağını, bu güçlerin ilk sarsıntıda proletaryaya nasıl yüz çevirdiklerini ve karşı-devrim saflarına katıldıklarını da gösterdi.

Marx ve Engels gelecek devrimlerin başarı ve başarısızlığında önemli bir rol oynayacak olan proletaryanın ittifaklar sorununu, 1848 devrimi içinde yer alan sınıfların oynadıkları rol ve bu sınıfların proletaryanın devrimci mücadelesiyle ilişkilerinin bir çözümlemesini yaparak, ittifak sorununun sadece devrim anının bir sorunu olmadığını, aynı zamanda devrime hazırlığın bir sorunu olduğunu dikkate alarak, proletaryanın ittifak politikasının teorik ve pratik temellerini geliştirdiler.

4 – 1848 devrimleri zengin deneyimleriyle Marksist devrim ve parti teorisini geliştirmenin olanaklarını yarattı. Her şeyden önce devrim teorisini salt bir teorik sorun olmaktan çıkararak, bu anlamda teori ile pratiğin birliğini kurdu. “Teorik yönelimin pratik yönelimle birleştirilmesini, teorinin devindirici gücünün eleştiride değil devrimde”⁽⁴⁾ olduğunu, “Komünistler için sorunun mevcut dünyayı devrimci bir biçimde değiştirmek, bulmuş oldukları duruma hücum etmek ve onu pratik olarak değiştirmek”⁽⁵⁾ olduğunu pratiğiyle ortaya koydu.

5 – 1848 devrimleri, Marx ve Engels’in Alman İdeolojisi ve Komünist Manifesto’da ortaya koy-

dukları devrim teorisini doğrulamakla kalmadı, onu geliştirmenin pratik olgularını da sundu. Marx ve Engels bu deneyimden yararlanarak, 1850’de Merkez Örgütünün Birliğine yaptıkları çağrıda:

“... az çok mülk sahibi tüm sınıfların egemen durumdan uzaklaştırılmasına, devlet gücünün proletarya tarafından ele geçirilmesine ve yalnız bir ülkede değil, tüm dünyanın bütün egemen ülkelerinde proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin son bulduğu ve hiç değilse başlıca üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşmasına değin, devrimi sürekli kılmak bizim çıkarımızdır ve bizim görevimizdir. Bizim için söz konusu olan özel mülkiyetin değişikliğe uğratılması değil, yalnızca onun yok edilmesi, sınıf karşıtlıklarının gizli-kapaklı hale getirilmesi değil, sınıfların ortadan kaldırılması, var olan toplumun iyileştirilmesi değil, yeni bir toplumun kurulmasıdır.”⁽⁶⁾

Marx ve Engels bu çağrıyla “işçilerin savaş haykırışı şu olmalıdır: Sürekli devrim” sloganıyla bitirirler. Marx ve Engels’in kaleme aldıkları bu çağrı devrimin sadece uluslararası düzeyde sürekliliğine değil, tek tek ülkeler bazındaki sürekliliğine de bir vurgudur.

6 - 1848 devrimlerinin, çözülmek üzere sınıf mücadelesinin önüne koyduğu en önemli görevlerden bir diğeri de parti sorunudur. İşçi sınıfının sermayeye karşı ilk

örgütlenmeleri kapitalist üretimin manifaktürden fabrika aşamasına geçmesiyle birlikte başladı. İşçiler, olanaklı olan hemen her yerde, yardımlaşma sandıklarında, kooperatiflerde vb. bir araya geldiler. Ünlü Makine Kırıcılığı hareketi de bu dönemde ortaya çıktı. Ancak bu örgütlenmeler sınıf mücadelesinden çok, sınıfın içgüdüsünün ürünleriydi ve

**1848 devrimleri
dünya tarihinde
olduğu kadar,
kapitalizmin
tarihinde de bir dönüm
noktasıdır.
1848,
dünya tarihinde
yeni bir çağın,
kapitalizmden komünizme
geçiş çağının
ilk habercisidir.
Kapitalizm
tarihinde ise,
burjuva devrimler
döneminin
kapandığının
bir kanıtıdır.
Proletaryanın
silahını
burjuvaziye karşı
çevirmesiyle birlikte,
artık
burjuvazi
tarih önünde
yıkılmaya değil,
yıkılmaya mahkûm
bir sınıf
haline gelmiştir.**

(4)- Alman ideolojisi, sh. 72

(5)- age. sh. 49

(6)-Marx-Engels-Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine Sol Yay. sh. 44

sınıf dayanışmasını ifade ediyorlardı. Daha sonra bu örgütlenmelerden sınıf karşısında sınıfın ekonomik ve demokratik çıkarlarını savunan örgütlenmeler ortaya çıktı. Başlangıçta illegal biçimde oluşan bu örgütlenmeler, giderek yarı legal ve legal biçimlere dönüştüler. Proleter kültürünün ilk nüveleri de bu ilk örgütlenme ve mücadelelerle ortaya çıktı.

İşçi sınıfının parti biçimindeki ilk örgütlenmesi olan Komünistler Birliği 1847’de Marx ve Engels’in girişimiyle Almanya’da kuruldu. Komünist Manifesto, bu birliğin programı olarak kaleme alındı. Komünistler Birliği 1848 – 49 Alman devrimine aktif olarak katıldı. Üyeleri, işçilerle birlikte barikatlarda savaştı. Ama buna rağmen Birlik, henüz işçi sınıfının devrimci savaşını yönetecek olgunlukta değildi. Kuruluşunda Birliğin önüne koyduğu başlıca görev sınıf mücadelesi koşullarının incelenmesi ve komünizm zorunluluğunun propagandasıydı.⁽⁷⁾ Devrim pratik olarak, bu partinin önüne koyduğu görevin çok ötesine geçmişti. Devrimin ilerleyişi karşısında parti mücadeleye önderlik yapacak örgütlenme ve iradeden yoksundu. Devrimin önünde değil, arkasındaydı. Marx, Komünistler Birliği’nin devrimdeki bu konumunu partinin rolü konusunda yeni deneyimle birleştirerek şunları yazdı: “Şubat devrimi partimizi politika sahnesine çıkardı ve böylelikle onun salt bilimsel amaçlarla eylemini olanaksız hale getirdi.”⁽⁸⁾ Böylelikle parti teorisi, sınıf mücadelesinin somut deneyimiyle zenginleşip teorik bir sorundan çıkarak, teorik – pratik bir soruna dönüştü. 1848 devrimleri gösterdi ki, işçi sınıfının kendiliğinden eylemi ne kadar güçlü olursa olsun, savaşın cesaret ve kahramanlığı ne

kadar büyük olursa olsun, devrim dönemi boyunca sınıfın siyasallaşması ne kadar üst düzeye çıkarsa çıksın, sınıfın merkezi devrimci örgütlenmesi ve eylemiyle – sınıf partisiyle – buluşmayan ayaklanmanın zafere ulaşması ve zaferi garanti altına alması olanaksızdır.

1848 devrimleri devrimle, devrimin nesnel koşulları arasındaki ilişkiyi olduğu gibi, sınıfın devrimci potansiyeliyle bu potansiyelin örgütlenmesi ve zafere taşınması, ayaklanmayla ayaklanmanın zaferi arasındaki bağı pratiğiyle kurdu.

Yenilgiden Zafere, 1850 – 1871

Fransa’dan başlayarak bütün bir kıtaya yayılan devrimler, yine Fransa’dan başlayarak birbiri ardınca yenildiler. Yenilgiyle birlikte sınıf hareketinde bir dağılma ve geri çekilme dönemi egemen oldu. Engels yenilgi sonrasında işçi hareketindeki durumu 1888’de Manifesto’nun İngilizce baskısına yazdığı önsözde şöyle özetledi:

“ 1848 Haziranında yer alan Paris ayaklanmasının – proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyük savaşın – yenilgiye uğraması, Avrupa işçi sınıfının sosyal ve siyasal emellerini yeniden bir süre için geri plana itti....İşçi sınıfı kendine siyaset alanında bir yer bulabilme savaşıyla ve de orta sınıf radikallerinin aşırı kanadı olmakla yetinmek zorunda bırakılmıştı. Bağimsız proleter hareketleri, canlılık göstermeye devam ettikleri her yerde hemen acımasızca bastırılıyordu.”⁽⁹⁾ Komünistler Birliği kendini bu burjuva terörün merkezinde buldu. 1851’de, yenilginin yol açtığı savrulmalara karşın, Birliğin mücadeleyi kararlılıkla sürdüren üyeleri bir burjuva komployla tu-

tuklandı ve hapse mahkûm edildi. Bu gelişme üze-

**1848 devrimlerinin,
çözülmek üzere
sınıf mücadelesinin
önüne koyduğu
en önemli görevlerden
bir diğeri de
parti sorunudur.
İşçi sınıfının
sermayeye karşı
ilk örgütlenmeleri
kapitalist üretimin
manifaktürden fabrika
aşamasına geçmesiyle
birlikte başladı.
İşçiler,
olanaklı olan
hemen her yerde,
yardımlaşma
sandıklarında,
kooperatiflerde vb.
bir araya geldiler.
Ünlü Makine Kırıcılığı
hareketi de bu dönemde
ortaya çıktı.
Ancak
bu örgütlenmeler
sınıf mücadelesinden çok,
sınıfın içgüdüsünün
ürünleriydi
ve sınıf dayanışmasını
ifade ediyorlardı.**

(7)- Engels, Almanyada Devrim ve Karşı Devrim Sol Yay. sh. 131-137

(8)- Marx ,Ekonomi Politğin Eleştirisine Katkı Sol Yay. sh.32

(9)-Marx-Engels, Manifesto, Öncü Yay. sh. 15-16

rine Birlik, 1852’de kendini feshetmek zorunda kaldı. Bütün bu teröre rağmen, Avrupa işçi hareketi yenilginin yarattığı dağılma ve ataleti kısa sürede üzerinden atabildi. 1860’larda işçi hareketinde başlayan toparlanma, 1864’de Enternasyonal İşçi Birliği’nin (Birinci Enternasyonal) kurulmasıyla yeni bir atılım dönemine girdi.

“Avrupa ve Amerika’nın tüm savaşı proletaryasını tek bir kuruluş içinde kaynaştırmak amacıyla kurulan bu birlik, Manifesto’da dile getirilen ilkeleri hemen benimseyemezdi. Enternasyonal İngiliz sendikaları, Fransız, Belçika, İtalya ve İspanya’daki Proudhon taraftarları ve Almanya’daki Lasalle’cilerin kabul edebilecekleri kadar geniş bir programa sahip olmak zorundaydı.”⁽¹⁰⁾

Engels’ten yapılan bu alıntıdan da anlaşılacağı gibi Enternasyonal, devrimci bir sınıf partisi olmaktan çok, bu sürece giden yolu temizlemek üzere kurulmuştu. Öngörülen, “işçi sınıfının kurtuluşunun doğru koşullarının daha iyi anlaşılmasını” sağlamak, Avrupa’nın her ülkesinde devrimci partilerin üzerinde yükselceği zemini hazırlamaktı. Nitekim, “Enternasyonal, 1874’de dağıldığında işçiler 1864’teki işçiler olmaktan çıkmışlardı. Fransa’da Proudhon’culuk, Almanya’da Lasalle’cilik kayıplara karışmak üzereydi.”⁽¹¹⁾ Ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde, Marksizm’in öteki küçük burjuva, “sosyalist” ideolojilerin karşısında üstünlüğünün kurulmasıyla birlikte, Marksist partilerin kurulmasının zemini de oluştu.

Yenilgi sonrası ve yeniden toparlanma döneminde Fransa hâlâ devrimin merkezi, Fransız işçi sınıfı da uluslararası proletaryanın en devrimci müfrezesi olma özelliğini koruyordu. 1870 – 71 Fransız – Alman savaşının ardından Fransız işçi sınıfı bir kez daha iktidara yürüdü. Devrim, sınıf mücadelesi tarihinde bir ilki de gerçekleştirdi. İşçi sınıfı 1848 devriminden aldığı güçle sokakta kazandığı zaferi iktidara taşıdı.

“Komün işçi sınıfının bir kez iktidara geldikten

sonra eski devlet mekanizmasıyla yönetmeye devam edemeyeceğini kabul etmek zorunda kaldı.”⁽¹²⁾ Komün, devlet sorununa tamamen pratik bir sorun olarak yaklaştı ve sorunu kendi koşulları içinde çözmeye çalıştı. Sürekli ordu ve polisi ortadan kaldırarak, yerine halkın doğrudan silahlı örgütlenmesini koydu. Bürokrasiyi ortadan kaldıracak tedbirleri yürürlüğe soktu. Kamu yönetiminde seçimle gelme, görevden alınabilme ve ücretlerin ortalama işçi ücretini geçmemesi ilkelerini benimsedi. İşçi sınıfı, küçük burjuvazi ve köylülük için bir dizi önlemleri yürürlüğe koydu. Bunları yaparken gücünü yasadan değil, dizginsiz sınıf egemenliğinden aldı. Parlamenter bir örgünlüğü değil, sınıf diktatörlüğünü rehber edindi.

Bütün bu önlemlere karşın, Komün daha önceki bütün egemen sınıfların yaptıkları gibi, iktidarı alınca, kendi sınıf çıkarlarını ulusal çıkar olarak örgütleyemedi. Bundan dolayı kendini Paris’le sınırladı. 1848 devrimlerinde proletarya nesnel olarak küçük burjuvazi ve köylülüğü yönetebilecek durumda değildi. 1871’de ise Komün kendine egemen olan anlayış yüzünden bu görevi yerine geti-

remedi.

Komün’ün en önemli üstünlüklerinden biri de kendisini yurtseverce yanlısımlarla sınırlandırmaması, savaşta ülke savunması adına kendi burjuvazisinin kuyruğuna takılmadan Fransa’nın Alman istilâsından kurtarılmasıyla, kapitalist sömürden kurtulma görevini birleştirmesi ve ayrıca burjuvazinin ulusal savunma şiarı altında ezilmeden, büyük bir bilinç sıçramasıyla savaşa içsavaşla karşılık vermesi ve içsavaşı zaferle sonuçlandırmasıdır.

Komün bir yandan esaretinin aracı olan burjuva devlet mekanizmasının yerine özgürlüğünün aracı olacak kendi devlet mekanizmasını – proletarya diktatörlüğünü – koyarken, öte yandan yanı başındaki burjuva devlet mekanizmasının olduğu gibi kalmasına göz yumarak en büyük hatayı işledi ve kendi sonunu kendi eylemiyle (eylemsizliğiyle) ha-

**1848 devrimleri
devrimle,
devrimin nesnel
koşulları arasındaki
ilişkiyi olduğu gibi,
sınıfın devrimci
potansiyeliyle
bu potansiyelin
örgütlenmesi ve
zafere taşınması,
ayaklanmayla
ayaklanmanın
zaferi
arasındaki bağı
pratiğiyle kurdu.**

⁽¹⁰⁾- age. sh. 16

⁽¹¹⁾- age. sh. 17

⁽¹²⁾- Marx-Engels- Lenin, Paris Komünü Üzerine Sol Yay. sh. 50

zırladı. İçsavaşla aldığı iktidarı, içsavaşı sonuna kadar yürütmeyi göze alamamakla kaybetti.

Engels, Marx'ın Fransa'da Sınıf Savaşlarını kitabına yazdığı "Giriş"te, Komün'ün oluşumu ve yenilgisini özlü ifadelerle değerlendirdi:

"Paris'te artık proletarya devriminden başka bir devrimin olanak dışı olduğu ortaya çıktı. Zaferden sonra iktidar tamamıyla kendiliğinden, hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak biçimde işçi sınıfının eline düştü. Ve o anda, işçi sınıfı iktidarının bizim burada betimlediğimiz dönemden (Engels, 1848 – 49 devrimlerini kastediyor) 20 yıl sonra bile hâlâ ne kadar olanak dışı olduğu bir kez daha görülebildi. Bir yandan Fransa, Paris'in Mac Mahon'un gülleleri altında kan kaybetmesine seyirci kalarak onu atlattı. Öte yandan, Komün kendisini ikiye bölen iki taraf arasındaki, her ikisi de yapılacak işin ne olduğunu bilmeyen Blanki'ciler (çoğunluk) ile Proudhon'cular (azınlık) arasındaki kısır çekişmelerle tükenip gitti. 1871'deki zafer armağanı 1848 baskınından daha fazla meyve vermedi."⁽¹³⁾

Engels'in, 1848'de yenilginin belirleyici nedenini Kıta Avrupa'sı üzerindeki iktisadi gelişmenin kapitalist üretimin kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmamış⁽¹⁴⁾ olması olarak belirlerken, 1871 yenilgisini Komün'e egemen olan fraksiyonların – Bakunin'ciler ve Proudhon'cular – "yapılacak işin ne olduğunu bilmemesi" ile açıklaması, parti sorununa önemli bir vurgudur.

Marx, L. Kugelmann'a yazdığı 17 nisan 1871 tarihli mektubunda Komün'ün sınıf mücadelesindeki önemine değinir. "Paris'teki mücadele ile, işçi sınıfının kapitalist sınıfa ve onun devletine karşı mücadelesi yeni bir aşamaya girmiştir. Bu kavganın ilk sonuçları ne olursa olsun, evrensel bir önem ta-

şıyan yeni bir çıkış noktası kazanılmıştır."⁽¹⁵⁾

Komün deneyiminin Marksist devrim teorisi açısından önemi, bu teorinin üç temel bileşeni üzerinden şöyle özetlenebilir: Birincisi partiye ilişkindir. Komün işçi sınıfının devrimci partisi için vazgeçilmez bir koşul olsa da, sınıfın bağımsız örgütlenmesinin devrimin zaferi ve sürekliliğinin garantisi olamayacağını, partinin sınıf mücadelesinin farklı biçimlerini -- teorik, siyasal, ekonomik --

uyumlu ve bağlantılı olarak sürdürecektir teorik - pratik bir kavrayışa, merkezi eylem yürütebilecek bir örgütlülüğe, bunun gerektirdiği devrimci bir disipline ve bütün bunları sağlayacak ideolojik bir arılığa sahip olması gerektiğini ortaya koydu. Komün'ün yenilgisindeki en büyük etken, onun eylemini yönetecek ve ileriye taşıyacak böyle bir partiye sahip olmamasıydı. Komün'ün, yanı başındaki burjuva devletin varlığını korumasına izin veren de, onu burjuvaziye mülksüzleştirme ve silahsızlandırma işinden alıkoyan da sahip olduğu örgütün zaaflarıdır; Merkez Komitesinin Komün'ün merkezi eylemini ve devrimci disiplinini engelleyen alıcılı yapıdır. Ama Komün, eseriyle devrimci bir partiye giden yolu da temizlemiş, zafer ile onu sağlayacak devrimci örgütün nitelikleri arasındaki ilişkiyi yeniden kurmuştur.

İkincisi proletarya enternasyonalizmine ilişkindir. Komün bizzat örgütsel varlığıyla – Komün çeşitli uluslardan işçileri bağrında toplamıştı - proletarya enternasyonalizminin en etkili örneklerinden biri oldu. İşçi sınıfının sınıfsal varoluşu gibi, mücadelesinin de evrensel olduğunu pratikte de kanıtladı. Alman burjuvazisi, Komünü ezmek için, Fransız burjuvazisi ile sürmekte olan savaşını bir yana bırakarak, Fransız burjuvazisinin yardımına koştuğunda, Alman işçi

Komün'ün en önemli üstünlüklerinden biri de kendisini yurtseverce yanılsamalarla sınırlandırmaması, savaşta ülke savunması adına kendi burjuvazisinin kuyruğuna takılmadan Fransa'nın Alman istilâsından kurtarılmasıyla, kapitalist sömürden kurtulma görevini birleştirmesi ve ayrıca burjuvazinin ulusal savunma şiarı altında ezilmeden, büyük bir bilinç sıçramasıyla savaşa içsavaşla karşılık vermesi ve içsavaşı zaferle sonuçlandırmasıdır.

⁽¹³⁾- Marx, Fransada Sınıf Savaşları 1848-1850 Sol Yay. sh. 17

⁽¹⁴⁾- age sh. 14

⁽¹⁵⁾- Marx- Engels Seçme Mektuplar , Evrensel Yay. sh. 59-60

sınıfı da yurtseverce yanlısamlara izin vermeye- rek, sınıf mücadelesi tarihinde bir ilke imza atarak Fransız işçi sınıfının yanında yerini aldı. Burjuva kardeşleşmesini, proleter kardeşleşmeyle yanıtladı. Fransız ve Alman işçileri proleter enternasyonaliz- minin bayrağını burjuvazinin bağrına sapladı.

Üçüncüsü, Marksist devrim teorisinin merkezi ilkesi, proletarya diktatörlüğü ile ilgilidir. Marx işçi sınıfının burjuva devlet mekanizmasını ele geçire- rek kendi yararına kullanamayaca- ğını, bu mekanizmayı parçalamadan iktidarını koruyama- yacağını ve kendi devlet mekaniz- masını kurmadan yoluna devam edemeyeceğini, 1848 devrim dene- yimlerinden hareketle ortaya koy- muştur. Komün Marx'ın bu tespitlerini doğrulamakla kalmadı, proletarya diktatörlüğünün somut bir biçimini de yarattı. Bu yüzden Marx proletarya diktatörlüğünü Ko- münün varlığının özü olarak nite- lendirdi. Marx proletarya diktatörlüğünün kendi adıyla anılan teori içindeki merkezi yerini 5 Mart 1852'de J.Waydemeyer'e yazdığı mektupta şöyle betimledi. "Ve şimdi bana gelirsek, modern top- lumda sınıfların varlığı ya da bun- lar arasındaki mücadeleyi keşfetme onuru, haliyle bana ait değildir. Benden çok daha önce burjuva ta- rihçileri, bu sınıf savaşımının tarih- sel gelişimini, burjuva iktisatçıları da sınıfların ekonomik yapısını açıkça anlatmışlardır. Benim yeni olarak tanıtladığım şey: 1) sınıfların varlığının ancak üretimin gelişmesindeki belirli tarihi aşama- lar ile sıkı ilişki içerisinde bulunduğu 2) sınıf mü- cadelesinin zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne varacağı, 3) bu diktatörlüğün ken- disinin de sadece, bütün sınıfların ortadan kalkması ve sınıfsız topluma geçişten ibaret bulunduğu ger- çeğidir."

Proletarya diktatörlüğü üzerine bu açıklama, Marx'ın kendi teorisi içinde bu konuya verdiği önemi gösterir. Gerçekten de Marksist devrim teo-

risinin temelini oluşturan bu üç ilke (parti, prole- tarya enternasyonalizmi ve proletarya diktatörlüğü) içinde proletarya diktatörlüğü belirleyici bir öneme sahiptir. Bu ilke sadece işçi sınıfının iktidar mücadelesinin değil, kapitalizmden komünizme geçişte bütün bir tarihsel sürecin yönlendirici ilke- sidir. Bu süreçte işçi sınıfının iktidar mücadelesini belirleyen proletarya diktatörlüğü, sürecin bütünü, yani komünizm sonal amacı tarafından ise belirle- nendir. İşçi sınıfı iktidarının aracı, aynı zamanda iktidarsızlığın da (devletin ortadan kaldırılmasının) aracıdır.

Proletarya diktatörlüğü sınıf ikti- darının biçimi olarak, işçi sınıfının kapitalizme karşı yürüttüğü mücade- lenin bütün yönlerini belirler. Parti- nin niteliğini, örgütlenme ilkelerini, devrimci eylemini, mücadele biçim- lerini (parlamentar, parlamento dışı vb.) mücadele yöntemlerini (barışçı, barışçı olmayan, iç savaş vb.), kısaca devrimin strateji ve taktiğini bütün yönleriyle belirler. Proletarya enter- nasyonalizminin gerçek temelini de proletarya diktatörlüğü oluşturur. Çünkü proletarya enternasyonalizmi ancak sınıf mücadelesi içinde ve ikti- dar mücadelesinin bir unsuru olarak varılabilir. İşçi sınıfı ulusal biçim al- tında yürüttüğü iktidar mücadelesini, bu aynı mücadeleyi yürüten başka ül- keler işçi sınıflarının mücadeleleriyle birleştirerek enternasyonal bir karakter kazanır. Proletarya enternasyona- lizmi devrimci içeriğine bu

mücadeleler içinden gerçek kavuşur. Bu anlamda proletarya diktatörlüğü, aynı zamanda proletarya en- ternasyonalizminin de bir gerçekleşme biçimidir.

Bu üç ilke Marksist devrim teorisinin özü ve özetidir. İşçi sınıfını silahsızlandırmayı hedefleyen bütün saldırıların bu üç ilkeye yönelmesi ve sınıf hareketi içinde ortaya çıkan bütün büyük bölün- melerin bu üç ilkede ortaya çıkması boşuna de ğil- dir. (yazı bir sonraki sayıda 1871 Paris komününden 1905 ve 1917 devrimine 2. Bölü- müyle devam edecek)

Proletarya diktatörlüğü sınıf iktidarının biçimi olarak, işçi sınıfının kapitalizme karşı yürüttüğü mücadelenin bütün yönlerini belirler. Partinin niteliğini, örgütlenme ilkelerini, devrimci eylemini, mücadele biçimlerini (parlamentar, parlamento dışı vb.) mücadele yöntemlerini (barışçı, barışçı olmayan, iç savaş vb.), kısaca devrimin strateji ve taktiğini bütün yönleriyle belirler.

Devrimin Felsefesi

Raşit Şahin

Kişisel başarı öyküsü

Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra en hızlı değişim kitapçı raflarında oldu. Sosyalist teori ve tarih kitapları daha görünmez ve sadece meraklısının bulabileceği alanlara çekilirken, kişisel başarı öykülerini anlatan kitaplar bütün ihtişamı ile okuyucuyu karşılar oldu. İşinizde yükselmek mi istiyorsunuz? Ürettiğiniz malların satılmasını garantiye mi almak istiyorsunuz? Zengin bir eş bulup yaşamınızın geri kalanını maddi sorunlar yaşamadan geçirmek mi istiyorsunuz? İşe alacağınız elemanın size beklediğiniz verimi garantiye mi almak istiyorsunuz? Karşınızdakini iki, üç dakika içinde etkileyip, kişiliğini ele geçirip dilediğiniz gibi kullanmak mı istiyorsunuz? Bunların hepsinin bilgisini edinmek çok kolay. İhtiyacınız olan kitabı alır, okur, uygular ve hayalleriniz bir anda gerçek olur... Bunca kitaba, yazılana, çizilene ve küçük servetler ödeyerek dinlediğiniz "guruların" bilgilerinden yararlanamıyorsanız suçlu sizsiniz. Düzenin sağladığı imkanlardan yararlanamamanın adı "Aptallıktır" artık. "Mor inek" olamıyorsanız sizi sağıcağın birini boşuna aramayın...

Daha düne kadar müdavimi olduğunuz derneğe, lokale, kahvehaneye ve siyasi partiye uğrayıp dostlarınızı, Yoldaşlarınızı, dava arkadaşlarınızı da eskisi gibi görüp sohbet edip, tartışıp, birlikte örgütlenme faaliyetlerinde de

bulunamazsınız. Düzeni değiştirme toplantıları yaptığınız, kafa ,göz yarıp tartıştığınız yoldaşlarınızın da sayısı epey azalmıştır. "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber, ya hiçbirimiz" diyerek alanlarda kol, kola yürüdüğünüz arkadaşlarınızın çoğu düşüncelerinin, ideallerinin ham hayal sayıklamalar olduğunu çoktan keşfetmiş, mor birer inek olmaya karar vermişlerdir.

Sahip oldukları engin bilgileriyle, teorileriyle, devrimci pratikleriyle sizi sosyalizmle tanıştırmış, yol göstermiş, kimin 'Küçük burjuva', kimin 'Opörtünist', kimin 'Sol sapma' olduğunu öğretmiş 'Yönetici yoldaşların' şimdilerde Burjuvazinin akıl hocaları olmaları, Burjuva partilerinin siyaset okullarında ders vermeleri, yetenekli birer reklamcı olmaları, burjuvazinin yayınlarında 'ekonomi-politik' yazmaları da.

Şaşırtmasın sizi. Onların da birer "Mor inek" olmaya hakları vardır.

Eksik kavranan doğruları düzeltmek, çoğunlukla kişilik değiştirmeden, derinlerimizde gizlediğimiz hırslara boyun eğmeden, umutsuzluğun yarattığı psikolojik karanlıkta, bilincin yolunu kaybetmeden düzeltmek mümkündür. Araştırarak, okuyarak, dinleyerek, kendi deneyimlerimizle ortaya çıkararak bu yanlışları düzeltmek her zaman olasıdır. Üstelik bir yanlış düzeltmek insanın bilincine, öz-niteliklerine ve de ikisinin dinamik bileşimi

olan kişiliğine olan güvenini artıracığı için de faydalıdır.

Sorun Doğruluğu iddia edilen yanlışların benimsenmesinde veya kavranmasında çıkar insanın karşısına. Gerçekliğin, zamana, mekana ve güç ilişkilerine dayanan üç boyutlu düzlemlerle, kavrayışın özneliği arasındaki, çoğu zaman çarpılmış veya çarpıtılmış bir algıyla ele alınışı arasındaki ilişki, doğruyu yanlış bellememizin de nedeni olsa gerek. Gerçeklikle doğruluk arasında ilişkiyi sağlayan ideolojik bilincin oluşmasında önemi yadsınamayacak olan dışsal etkenler (tarihsel-toplumsal bilgi kaynakları) ile içsel etkenler (algı ve bilgi düzeyi, tutkular, ahlaki değerler gibi öz-nitelikler) arasındaki doğrusal (lineer) olmayan etkileşim çoğu trajik veya dramatik düşünsel, kişisel değişimin temelinde yer alan etmenler olmalı.

Eksik kavranan doğrular dünyasından doğruluğu iddia edilen yanlışlar dünyasına geçiş Cehennem'den, Cennet'e geçmeye benzer. Cehennem sömürülenlerin dünyasıdır. Sömürüyü yeryüzünden silmek için mücadele edenlerin dünyasıdır. Cennet; sömürenlerin, zevk, sefa ve kişisel doyum vaat eden dünyasıdır. Araf'a uğramadan Cehennem'den, Cennet'e geçmek mümkün değildir. Araf dağını tırmanmadan, orada arınmadan Cennet'e geçemezsiniz. Dante'nin İlahi komedyada da şiirselleştirdiği gibi Araf bir değişim merkezidir. Araf'ın amacı ruhun eğitilmesi, işlediğiniz günahlardan pişman olmanın sağlanmasıdır. Doğruyu yanlış kavramadan, yanlış doğru nun yerine koymak ,bunu benliğinize ve bilincinize kabul ettirmek kendinize karşı "kötü niyetli" olmakla mümkündür. Araf ta pişmanlığın nuruyla arınmadan Cehennem den Cennet'e geçmek mümkün olmadığına göre ya kendinize karşı kötü niyetli olmayı ya da cehennem dekilere karşı kötü niyetli olmayı göze almalısınız. İdeolojik bilinç ile onun pratik tutumu olan bilişsel vicdan, kişisel erdemin tutumu olan etiksel vicdan ile el, ele yürümek zorundadır. Zalimin akli olmak ile eli olmak arasında fark derece farkı değil nitelik farkıdır.

Sovyet Halkları'nın Başarı öyküsü

Sovyet Devriminin tarihi, Sovyet Halkları'nın yanlış, doğru bilmeden; doğruyu, yanlış kavramadan, gerçekliği ham haliyle kavrayıp Araf ta arınma gereksinimi duymadan, Cehennemi yok etmek amacı ile Cennet'tekilere baş kaldırmasının ve bunu başarmasının tarihidir.

1905 Yenilgisinden 1917 ye

Sovyet devrimi 1905 yenilgisinden aldığı ders ve deneyimleri iyi özümsemişti her şeyden önce. Birinci Rus devrimi olarak tarihe geçen bu siyasal ayaklanma halk ve devrimciler için kanlı biten bir yenilgiydi.

İsyancılar Çar'ın kuvvetleri tarafından vahşice bastırılmıştı. Ancak, yine de Otokraside küçük de olsa bir delik açmıştı. 1906 yılında bir meclisin (Duma) kurulmasına karar verilmişti. Resmi anlamda bir yasa koyucu organ olmasına rağmen gerçekte gücü sınırlıydı ,sınırlı olmasına lakin, varlık nedeninin dışında gördüğü işlev daha önemliydi. Duma seçimleri partiler aracılığı ile örgütlenen halkın daha sonra bu örgütleri ve örgütlülük deneyimini Şubat ve Ekim devrimlerinin kullanmasında önemli bir işlev görecekti.

Lenin daha sonra "ilk devrimin" 1917 de zafere ulaşacak olan savaşıları eğittiğini yazacaktı.

Yine 1905 devriminden çıkarılması gereken önemli derslerden biride devrim anında devletin silahlı güçlerinin en azından yeterli miktarda bir bölümünün devrimci saflarda yer almasıdır. Gerek 1905 devriminin kanlı bastırılmasında, gerekse Ekim devriminin "kansız" başarılmasında ordunun takındığı pozisyon çok önemli olmuştur.

1905 devrimi Halkın taleplerini bastırmıştı sadece. Halkı otokrasinin gerekliliğine ve düzenin devam etmesi gerektiğine ikna edemişti. Yenilgi, hegemonyaya rıza gösterilmesine dönüşmemiş sadece boyun eğme ile sınırlı kalmıştı. Otokrasinin egemenliğine razı olmama devrimci dinamiklerin devam ettiği anlamına geliyordu. Örgütler da-

ğıtılmış, isyancıların önderleri hapisanelere, sürgünlere gönderilmişti

Ancak bu Çarlığın zaferi anlamına gelmiyordu. Zora dayanan bir denge sağlanmıştı. Çarlık rejimi bıçak sırtında yürüyordu aslında.

1914 yılında başlayan Dünya savaşı bu bıçağın otokrasinin ayaklarına iyice batmasına sebep oldu. Savaşa ayrılan insani ve maddi güçlerin Rus halkı üzerinde sebep olduğu yıkıcı etki kitlelerin huzursuzluğunu tetikledi. Yaşam koşullarının sefilleşmesi, ekonomik çöküntü bunalımı ağırlaştırırken Çarlık düzenini de tehdit etmeye başlamıştı. Köyler ve şehirler isyanın ayak seslerinin duyulduğu yerler olmaya başlamıştı artık. Çarlık rejimi bu isyanı bastırarak güçte değildi.

Savaşın sonraki Üç yıl bunalımın giderek derinleşmesine, ekonomik bunalımın Tüm Rusya ölçeğinde bir krize dönüşmesinin yılları oldu. Başta Kuzey-Batı bölgeleri olma üzere çarlığın egemenliği altındaki bütün bölgeler 1905 devriminden sonra hayata geçmiş olan işçi ve köylü Sovyetlerinde örgütlenmeye başladılar.

“Devrimci bunalım doruğa yaklaşıyordu ve önemli sanayi bölgelerinde benzeri görülmemiş boyutlarda bir grev hareketi alevlendi. Kesin olmayan rakamlarla en az 667.500 kişi 1917 Ocak ve Şubat grevlerine katılmıştı. Köylüler mücadelelerini yoğunlaştırdılar. Toprak sahiplerinin malikanelerini yaktılar... Orta Asya ve Kazakistan’da 1916 yılının ortalarında başlayan ayaklanma ezilen ulusal azınlıklardan onbinlerce insanı kapsıyordu. Devrimci hareket orduya da yayıldı ve Ocak 1917 ye gelindiğinde Güney-Batı cephesinde görevlendirilmiş olan 223’üncü piyade alayı ayaklandı”⁽¹⁾

“Çarlık hükümeti yaklaşan devrimi engelleme ve ‘içteki düşmanla’ mücadele etme derdinden kurtulma çabası içinde Almanya’yla ayrı bir barış anlaşması yapmaya karar verdi. Ama savaşın sona ermesi Burjuvazinin

çıkarlarına uygun değildi... Çar II. Nikolayı oğlu Aleksey lehine tahttan feragat ettirerek”⁽²⁾ göstermelik bir değişiklikle yollarına devam etmeye ve halkın tepkilerini yumuşatmayı umuyorlardı. “Ama Otokrasinin ve Burjuvazinin planları bozuldu ve 18 Şubat 1917 de Petrograd’daki Putilov Fabrikalarında başlayan grev Proleteryanın yığınsal devrimci gösterileri için bir başlama işareti oldu. 24 Şubat’a gelindiğinde 200.000 kadar işçi ya da başkentteki çalışanların yaklaşık yarısı Bolşeviklerin önderliğinde grev yapıyordu”⁽³⁾

1917 Şubat Devrimi’nden Ekim sosyalist Devrimi’ne

Sömürünün toplumsal sahneye çıkmasıyla kadınların egemenlik altına alınmaları aynı tarih diliminde gerçekleşmişti. Otokrasi için tarihsel sonun başlangıcını da kadınlar gerçekleştirir. “23 Şubat(8 Mart) 1917 de binlerce kadın işçi ve ev kadını ekmek kıtlığını protesto etmek için Rusya’nın başkenti Petrograd sokaklarını işgal etti.”⁽⁴⁾

Devrim anları var olan kurumların tüm yasalıklarıyla ve ilişkileriyle birlikte sarsıldığı anlardır. Siyaset sahnesine tüm ihtişamı ile güç ilişkileri girer. Eski iktidarın gücünü yitirmesi, yeni güçlerin yeni bir iktidar kurması için amansız bir mücadeleye yol açtı. Burjuvazi ve toprak sahiplerinin temsilcileri kendi iktidarlarını kurmaya çalışırken, işçi ve köylü Sovyetlerin de güçlü olan Menşevikler ile Sosyalist Devrimciler bu iktidarın sahibi olmak istiyorlardı. Ancak hiçbir iktidarı tek başına ele alacak güçte değildi.

Burjuvazi ve toprak sahipleri ile Menşevikler ve Sosyalist devrimciler birlikte Devlet Duması Geçici Meclisini kurarak iktidara el koyduklarını ilan ettiler. Ancak 1905 devriminin mirası olan halkın örgütlü olduğu İşçi ve Köylü Sovyetleri Bolşevik’lerin yönlendirmesi

¹-Ekim devrimi tarihi;SSCB Bilimler akademisi,

²-A.g.e,

³-A.g.e,

⁴-Rus Devrimi;S.A.Smith,

ile ikinci bir iktidar odağı oldular. Rus proleterya Şubat devrimin hemen ardından Başta Petrograd ve Moskova Sovyetleri olmak üzere işçi Sovyetleri kurulmaya başlandı. Artık askerlerde bu işçi Sovyetlerinde örgütlenmeye başlamıştı.

Burjuvazi ve zengin köylülük çarlığın yıkılması ile iktidara gelerek düzeni kendi çıkarları doğrultusunda

Eski devlet çarkı ile devam ettirmek istiyorlardı. Bu haliyle bir devrim değil bir darbe peşindeydiler. Çarlığın saraya hapsedilmesiyle de bu amaçlarına ulaştıklarını düşündüler. Ancak Menşevik ve Sosyalist devrimcilerin halk içindeki örgütlülüğü bu hesapları tek başlarına yapmalarının önünü kesmiş bu iki kesimle birlikte geçici bir hükümet kurmak zorunda kalmışlardı. Sosyalist devrimci Duma üyesi Kerenski ile Menşevik üye Çkaytze bu komiteye girmişlerdi. Ancak yukarıda açıklandığı gibi işçi ve

Köylü Sovyetleri ayrı bir güç odağıydı ve iktidarı bu geçici komiteye bırakmaya niyetli değildi. Böylece ikili bir iktidar oluşmuştu. Bir yanda kendini geçici hükümet ilan eden komite diğer yanda askerin önemlice bir bölümünün de desteklediği Sovyetler. Sovyetlerin içinde Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerden sonra Bolşevikler üçüncü büyük güç durumunda idi.

“Sovyetler, işçiler ve askerler için siyasal düşüncelerini ifade etmenin başlıca organıydı. Mart ve Nisan aylarında 200.000 civarında delegeyi kucaklayan yaklaşık 700 sovyet ortaya çıktı. Ekim ayı itibarı ile 455 tanesi köylü delegelerinin sovyeti olmak üzere 1.429 tane Sovyet vardı”⁽⁵⁾

Sovyetlerde örgütlü halk kesimlerinin üç tabeli vardı; Savaştan çekilerek tazminatsız bir barışın sağlanması, sekiz saatlik iş günü ve toprak reformu. Ancak Geçici Hükümet bu konularda hiçbir şey yapmamıştı. Hem Geçici Hükümetteki hemde Sovyetlerdeki Menşevik ve Sosyalist Devrimciler Çarlığın yerini alacak rejim Burjuva olmalıdır diyorlardı. Onlara göre

devrimin karakteri Burjuva idi ve iktidarında Burjuvaziye devri gerekiyordu. Kendileri bu iktidarın “İlerici”kanadı olmayı öngörüyorlardı.

1917 Şubat ile temmuzu arasındaki dönem bu ikili iktidarın ‘iktidar olmayan’ yönetimi altında geçti.

Bolşevikler çalışmaları, örgütlenmeleri ve halkı kucaklayan istemleriyle Sovyetler içinde güçleniyor ve merkezi hükümeti tehdit ediyordu.

Lenin, Şubat devriminin ilk haberlerini alır almaz sürgünde yaşadığı İsviçre’den Petrograd’a gelmişti.

İlk söylevini Petrograd istasyonunda kendisini karşılamaya gelen işçilere ve askerlere verdi. Coşku doruktaydı. Bolşevik partinin genel merkezine kalabalıktan girilemiyordu. İstasyondaki konuşmasını “Yaşasın Sosyalist Devrim” diye bitirmişti Lenin.

Lenin tarafından formüle edilen “Nisan tezleri” Bolşeviklerin diğer siyasal güçlerle yollarını ayırdığının ilanıydı. Tezlerde “Tüm köylülüğün ittifakına sahip olan Proleteryanın Çarlığı devirmesiyle devrimin ilk evresinin sona erdiğini” savunuyordu. Bu sav hem geçici hükümete ,hemde Sovyetlerde örgütlü Bolşeviklerin dışındaki güçleri tehdit anlamına geliyordu. Tezlerin devamında Proleteryanın örgütsüz ve bilinçsiz oluşundan dolayı şu an iktidarın Burjuvazinin eline geçtiğini ancak bu evreden çıkıldığını söylüyordu. Yine Lenin bu tezlerde; İşçi temsilcileri Sovyetlerinden parlamenter bir cumhuriyete dönmek geriye atılmış bir adım olur, Parlamenter bir cumhuriyet değil, tüm ülkede, aşağıdan yukarıya, işçi, tarım emekçileri ve köylü temsilcileri Sovyetlerinin bir cumhuriyeti diye yazıyordu. Yine tezlerde işlenen konulardan biri ise Proleterya diktatörlüğüydü. “Paris komünü gibi Sovyet cumhuriyeti de eski devlet mekanizması ortadan kalkarken, emekçi kitlelerin denetiminde ,merkezi ve yerel düzeyde işleyen ve eski düzenin yeniden kurulamayacağını garanti eden

⁵-A.g.e

emekçi temsilcileri Sovyetleri biçiminde yeni bir hükümet aygıtının yaratılması sonucu ortaya çıkmaktadır.”

Nisan tezleri Sovyet devriminin niteliğini açıklarken bu devrimin nasıl olması gerektiğini de söylüyordu.

Rusya’da ikili iktidarın özel koşullarını göz önünde tutarak silahlı ayaklanma çağrısında bulunmadı. Bolşevik partinin devlet gücünü barışçıl yollardan Sovyetlere devrinden yanaydı.

“Tüm iktidar Sovyetlere” diyordu.

Gerek Fransız Devriminde, gerek Paris komününde ve gerekse Sovyet devriminde Güç-zor-şiddet ilişkilerinin gözden geçirilmesinde yarar var. Sadece bu üç devrim de değil tüm devrimci durumlarda ve devrim anlarında anahtar kavramlar niteliğinde bu ilişkilerin içeriği.

Devrim siyasal gücün bir sınıf bloğundan başka bir sınıf bloğunun eline geçmesi olarak tanımlanabilir.

Bu değişim eski sınıf bloğunun bilincine seslenerek, onları ikna ederek gerçekleşemez. Mutlaka meşru bir güce dayanmak zorundadır. Bu noktada zor ve şiddet bu güçten doğmakla birlikte kullanılması tamamen eski sınıf bloğunun takınacağı tavıra bağlıdır. Hayalperest demokratik seçimlerle değişimin dahi bir devrimin gücüne sahip olmadan başarılı olması mümkün değildir. Zor da, şiddet de gücün bir fonksiyonudur. Bu fonksiyonel ilişkinin alacağı biçim eski sınıf bloğunun devrim anındaki tavrına bağlıdır.

Şili ve Nikaragua devrimlerinin yazgısını da bu bağlamda değerlendirmek gerekir.

Yukarıda Lenin’den alıntılanan açıklamalarda Bolşevikler hiçbir zaman silahlı bir ayaklanmayı temel biçim olarak öngörmediler. Bolşeviklerin Sovyetlerde belirleyici güç olmaya başlamasıyla, başlangıçta Parti merkez komitesinde pek taraftar bulmayan tezlerin ikna ediciliğinin kabul edilerek partinin yol haritası olmasıyla birlikte geçici hükümet zor ve şiddet kullanmaya başladı.

Temmuzun başlarında Bolşevik Pravda hükümet güçlerince basılıp, işçileri tutuklandı. Aynı gün karşı devrimciler diğer Bolşevik basın basılıp dağıtımçıları öldürüldü. Lenin için tutuklama kararı çıkarıldı.

Gizlenmek zorunda kaldı.

İktidarın ağırlığı geçici hükümetten işçi-asker ve köylü Sovyetlerine doğru kaymıştı. Bolşevikler pek çok Sovyette çoğunluk olmuş halkın taleplerinin sözcüsü durumuna gelmişlerdi. İkili iktidar sona ermişti. Bir yanda Burjuvazinin karşı devrimci iktidarı olan hükümet onun karşısında Bolşevik parti önderliğindeki Sovyet güçleri. Bolşeviklerin iktidarı barışçıl yollardan proleterya ya devri söz konusu değildi artık.

Bolşevik parti önderliğindeki bir ayaklanma kaçınılmaz olmuştu.

“Eylül ayında sağcı General Kornilov’un başarısızlıkla sonuçlanan iktidarı ele geçirme girişiminden sonra

Bolşevikler Petrograd ve Moskova Sovyetlerinde çoğunluğu sağladılar. Bir süre tereddüt ettikten sonra Lenin, Geçici hükümete doğrudan tehdit olan “Bütün iktidar Sovyetlere” sloganını yeniden üretti. Ekimde gizlice Petrograda dönerek parti merkez komitesinin toplantısına katıldı. Lenin’in ikna ettiği komite Zinovyev ve Kamanev’in karşı oyuna rağmen iktidarın hemen ele geçirilmesi için hazırlık yapmaya karar verdi. Hazırlıklar esas olarak daha önce Petrograd Sovyetinin yürütme komitesince kurulmuş ve artık tamamıyla Bolşeviklerin eline geçmiş bulunan Askeri devrimci komite tarafından yürütüldü.”⁽⁶⁾

Lenin daha sonra durumu çözümlerken şöyle yazacaktı.

“Devrimin bütün devrimlerce ve özellikle Yirminci yüzyıl içindeki üç Rus devrimince doğrulanmış olan temel yasası şöyledir: Sömürülen ve ezilen kitlelerin yaşamlarını eskisi gibi sürdürmelerinin imkansız olduğunun bilincine varmaları ve değişiklik talep etmeleri gene de yeterli değildir; muzaffer bir devrimin vazge-

⁶-Lenin’den Stalin’e Rus devrimi: 1917-1929, E.H. Carr,

çilmez önkoşulu sömürenlerin geçmişte olduğu gibi yaşama ve yönetme olanaklarından yoksun bırakılmasıdır. Zafer ancak halkın ‘daha aşağıdaki’ kesimleri eskisi gibi yaşamayamayacak oldukları zaman sağlanabilir. Başka bir deyişle, bir devrimde ulusal bir bunalım (hem sömürülenleri hem de sömürülenleri etkileyen bir bunalım) kaçınılmazdır.”

Devrimci literatüre ‘Devrimci durum’ olarak geçmiş bulunan yukarıdaki çözümlenmeye olmazsa olmaz bir eklemenin yapılması gerekiyor. Uluslararası durumun elverişliliği de bir devrimin başarısında son derece önemlidir. Küresel düzeyde örgütlenmiş sömürücü güçlerin uluslararası askeri-siyasi-ekonomik örgütlülüğü devrimci durumlarda ‘Ulusal’ bir etmen olarak görev almaktadır. Bu gücün kendi arasındaki uzlaşmazlıkların düzeyi veya karşıt bir küresel gücün mukavemeti önemli bir role sahip olacaktır.

Yine Lenin’in yukarıdaki çözümlenmesinden çıkarılacak bir sonuçta Kitlelerin eski düzendeki tüm olanakları tüketmeden devrim için hazır olamayacakları yada devrimcileşmelerinin bu olanakları tüketmeye olan bağlılığı. Tüm sınıfların çok katmanlı bir içeriğe büründüğü günümüzde kitlelerin devrimcileşmesinin uzun bir sabır ve bilinçli bir çalışma gerektirdiği hususunun altını çizmek gerekiyor.

Lenin önderliğinde çok ayrıntılı bir ayaklanma planlanmış ve hazırlıklar tamamlanmıştı. 24 Ekim sabahında devrimci güçler eyleme başladılar. İşçi ve asker güçleri Petrograd ilçesinde hızla ilerliyorlardı.

Geçici hükümet Kışlık saraya sıkışmış kalmıştı. Kerenski bağlılığından emin olduğu askeri güçlerden bile destek bulamıyordu. Bu birliklerin çoğu Bolşeviklere katılmış, katılmayanlar ise direnmeden teslim olmuşlardı.

Lenin ayaklanmadan anında haberdar ediliyordu. Lenin hala gizleniyordu. Kararını verir ve yanında sadece bir korumasıyla Smolniye gider. Bir fabrika işçisi anılarında şöyle anlatıyor; “Lenin hiç beklenmedik bir biçimde çıka-

geldi. Smolni’ye çevresinde hiçbir koruyucu olmaksızın dosdoğru caddeden içeri girdi. Yaptığı şey aşırı cesaret gerektiren bir şeydi ve hepimiz çok derinden etkilenmiştik. Karşı devrim ajanlarının Lenin’i her yerde aradıklarını ve geçici hükümetin Lenin’in başına büyük bir ödül koyduklarını biliyorduk. Ama gene de birdenbire habersiz, bir koruyucu olmaksızın, her köşesinde bir düşmanın pusuda beklediği huzursuz Petrograd ‘an geçerek Smolni’ye geldi. O andan sonra, Smolni’deki yaşamımız, mücadelemiz ve çalışmalarımız Lenin’den esin aldı. Lenin derhal devrimin bütün yönetimini üstlendi”⁽⁷⁾

Devrimin öznesi devrimi gerçekleştirme kararlılığı ile harekete geçmiş olan devrimci güçlerdir. Devrimci kitleler ve örgüt bu güçleri oluşturur. Devrimin stratejisini belirlemek, planlamak her zaman devrim örgütünün işidir. Tarihsel deneyim göstermiştir ki devrimci güçler ne kadar birbirinden farklı görüşlere sahip olsalar da devrim anında tek bir merkezde bir araya gelmek ve devrimin kitlelerini bu tek merkezden yönetmek zorundadırlar. Çünkü devrim anında devrimin siyaseti ve tekniği bir arada yürüme zorundadır.

Tek merkezden uyumlu bir biçimde yönlendirilmeyen, hedeflendirilmeyen devrimci kitleler, karşı güçlerin strateji ve teknikleri karşısında çaresi kalıp yılgınlığa düşerler. Yılgınlık ve çaresizlik devrim anında karşı güçlerin varmak istedikleri stratejik bir hedeftir. Yine örgütün kalitesini belirleyen kadrolarının deneyim, birikim ve değişen durumları kavrama ve yönlendirme yeteneğidir. Kadroların bireysel kapasiteleri ve kapasitelerinin gerektirdiği konumlarda yer almalarında son derece önemlidir. Sovyet devrimi başta Lenin olmak üzere bu kadroların yetkinliğine örnektir. Devrimin zamanlanması, hareket planları, doğru güçlerin doğru yerlere konması hem devrimin son vuruşunu mükemmel yapmasını sağlamış hem de bir devrimin cesametiyle kıyaslanmayacak düzeyde az insani kayıp verilmesini sağlamış-

⁷- Ekim devrimi tarihi;SSCB Bilimler akademisi

tır.bu kayıpların azlığı tüm taraflar için geçerlidir.

25 Ekim saat 18 de Kışlık Sarayın kuşatılması tamamlanmıştı. Geçici hükümet teslim olma çağrılarını kabul etmedi. 21.45 te Aurora Kruvaziyerinden ateşlenen kuru sıkı top Kışlık Sarayın bombalanması için işaret fişeğiydi. Gece yarısı saat 01.00 de Kızıl muhafızlar saraya girdiler. Bir gün önceden saraydan gizlice kaçan Kerenski dışındaki bakanların 26 sı tutuklandı.

Devrimci güçler zaferden o kadar eminlerdi ki henüz, Kışlık saray ele geçmeden İşçi ve asker temsilcileri Petrograd Sovyeti Devrimci komitesi “Rusya Yurttaşlarına” başlıklı Lenin’in yazdığı bildirisini yayınladı.

“Geçici hükümet iktidardan düşürülmüştür.Devlet yetkisi sadece İşçi ve Asker temsilcileri Petrograd Sovyetine karşı sorumlu olan ve Petrograd Proleterysı ve Garnizonunu yöneten Devrimci Askeri Komitenin eline geçmiştir. Halkın uğrunda savaştığı amaç, derhal demokratik bir barışın acilen sağlanması, toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, üretimde işçi denetimi ve Sovyet iktidarının kurulması gerçekleştirilmiştir.

Yaşasın işçilerin askerlerin ve köylülerin devrimi”⁽⁸⁾

25 Ekim 1917 insanlık için yeni bir çağın ,kapitalizmin çöküşünün ve Sosyalizm çağının başladığı bir gün olarak tarihe geçmiştir.

Sovyet Devrimi üzerine Düşünceler

Ekim Devriminin Rusya gibi kapitalizmin az gelişmiş olduğu bir ülkede meydana gelmesi her düşünceden Siyaset bilimcinin üzerinde tartışa geldikleri bir konu olmuştur. Bu tartışmaya Marks’ın geliştirdiği toplumsal değişim düşüncesini dayanak olarak öne sürerler. Bu düşüncenin temelinde eski toplumsal ilişkilerin kendisini var eden tüm siyasal-ekonomik olanakları tüketmeden yeni bir toplumsal ilişkinin

kurulamayacağı düşüncesidir. Ve yine bu düşüncenin devamında ancak gelişmiş bir Kapitalist ülkede devrimin mümkün olabileceği düşüncesidir. Eski toplumun “olanakları”nın ne olduğu ve bunların ne dereceye kadar süreceğinin şematik bir yol haritasının olmadığı da yine başta Marksistler olmak üzere

Tartışılan bir durumdur. Ekim devrimi “Manifestoya” karşı bir devrim değildir. Manifesto sadece Burjuvaların, Din adamlarının değil Çarın da komünizm hayaletinden korktuğunu ifade ederek başlar sözlerine. Teori doğası gereği ideal koşulların üzerinden kurar kendisini. Ancak Marksizm sadece bir toplumsal teori değil, eylemci bir dünya kavrayışıdır. Ekonomik-politik bir çözümlemeyi mekanik bir kavrayışla değişim isteğinden ve gücünden yoksun bir toplumsal hal olarak kavramak Marksizmi sadece Teorik aydınlanma kaynağı olarak görmek anlamına gelir. Dünyamızın ilk Sosyalist devrimi tamda olması gereken bir coğrafyada olmuştur. Devrimci durum ile devrimin kendisini birbirinden ayırarak söyler isek Rusya, kapitalizmin tüm olanak ve çelişkilerini içinde barındıran ekonomik-siyasal bir yapı idi.

Kapitalizmin Rusya daki durumu ile ilgili birkaç veri dahi Sosyalist bir devrimin nesnel önkoşullarının varlığını ortaya koyar.

“1913 yılı itibarı ile Rusya Dünyadaki beşinci en büyük endüstriyel güç haline gelmişti”⁽⁹⁾

“Sanayileşmenin ,kentleşmenin,iç göçün ve yeni toplumsal sınıfların ortaya çıkışının etkisi Otokratik Devletin temellerini aşındırmaya hizmet etmeye güçleri ortaya çıkarmak üzereydi”⁽¹⁰⁾

“Demiryolu inşaatlarının harekete geçirdiği pazarın hızla yayılması,köylülerin tarımdan elde ettiği kazançlarına sanayide, ticarete, el sanatlarında ve daha iyi durumdaki çiftliklerde çalışarak ilavede bulunmalarına olanak sağladı... Pazarın yayılması ayrıca ticari tahıl üre-

⁸-A.g.e,

⁹- Rus Devrimi;S.A.Smith,

¹⁰-A.g.e,

¹¹-A.g.e

timini teşvik ederek Rusya'yı 1913 yılında dünyanın önde gelen tahıl ihracatçısı haline getirdi"⁽¹¹⁾

“Rus emperyalizminin önemli bir özelliği yabancı sermayenin güçlü etkisi altında gelişmiş olmasıydı. 19.yüzyılın sonuna doğru İngiliz, Fransız, Belçika ve Alman sermayesi ekonominin en önemli dallarının denetimini ele geçirerek Rusyanın belli başlı alanlarına akmaya başladı.”⁽¹²⁾

“Birinci Dünya savaşından hemen önce Rusya'daki tekeller ülkedeki önemli sanayilerin tümünün denetimini ele geçirmişti. En güçlü tekeller arasında ilk sıralarda yer alanlar şunlardı: iç pazarda demir ve çelik satışının yüzde 80'inden fazlasını elinde tutan Prodamet tekeli, yük vagonlarıyla taşımacılıkta ulusun tüm gereksinimi karşılayan bir başka tekel, Prodvagon; ve tüm petrol sanayini denetleyen Oil, Shell, Nobel grupları. Rus sanayi İngiltere ve Fransa'dan daha fazla, Almanya ve ABD den daha az tekelleşmişti.”⁽¹³⁾

“Savaşın arifesinde istihdam 3.1 milyonu fabrika işçisi, geri kalanı da demiryollarında ve yapım işlerinde çalışanlar olmak üzere 6.3 milyona ulaşıyordu. Savaş sırasında işçi sayısı başta büyük işletmelerde olmak üzere daha da arttı. 1915 te Rusya işçilerinin hemen hemen yüzde 60'ı her biri 500 den çok işçi çalıştıran işletmelerde istihdam ediliyordu. Bu oran dünyadaki enyüksek işçi sınıfı yoğunluğuydu. Çok gelişmiş bir ülke olan Birleşik Devletlerde bile bu oran yukardakinin ancak üçte biri kardı.”⁽¹⁴⁾

Sosyalizmin prematüre doğduğunu iddia edenler Rusyada sosyalizmin maddi koşullarını sağlayacak olan kapitalizmin yetersizliğini iddia ede gelmişlerdir. Bu iddia da bulunanlar toplumsal sınıflar kadar ekonomik koşulların da hiçbir zaman saf halde bulunamayacağını, çok katmanlı ve birbiriyle iç içe geçmiş Ger-

çekliğin yaşamın doğal hali olduğunu unutmuşa benziyorlar. Devrimler laboratuvarlarda ideal koşullarda değil, sokaklarda ve reel koşullarda meydana geliyor.

İtalyan Komünist Gramsci Rusya'da ki devrimi “Kapitale karşı devrim” olarak nitelerken aslında tarihsel materyalizmin gerçeklik sahnesinde aldığı biçime vurgu yapıyordu. “Bolşevik devrimi kesin bir biçimde Rus halkının genel bir devriminin parçasıdır artık. Maksimalistler(Bolşevikler)iki ay öncesine dek, olayların durgunlaşmaması, gelecek itkisinin birden bire durmaması ve nihai bir çözüme – burjuva çözüme-izin vermemesini temin etmek için gerek duyulan etkin özneler konumundaydı. Bugün bu maksimalistler iktidarı ele geçirdiler ve kendi diktatörlüklerini kurdular... Bolşevik devrimi, olaylara ilişkin olmaktan çok ideolojilere ilişkin bir devrimdir... Bu Karl Marks'ın Kapitaline karşı bir devrimdir. Rusya da Marks'ın Kapitali Proleteriyadan çok burjuvazinin kitabıydı... Marks önceden görülebileni gördü.Fakat Avrupa'daki savaşı önceden göremedi. Daha doğrusu bu savaşın bu kadar uzun süreceğini ya da böylesine sonuçlar doğuracağını önceden göremedi... Rusya'da halkın kolektif iradesini uyandıracağını öngöremedi.”⁽¹⁵⁾

Yine daha çok Batı daki üniversitelerin “Marksolog” akademisyenlerin bir diğer savı Ekim devriminin

Devrim değil, darbe olduğu dur. Onlara göre Bolşevikler Lenin önderliğinde Geçici Hükümete karşı bir darbeyle iktidarı ele geçirmişlerdir. Tezlerinin sonucu Lenin'i komplocu Bolşevikler darbeci ilan ediyordu.

Silahlı ayaklanmanın çok iyi derece de planlanmış olması, Fransız burjuva devrimine ve Paris komünü'ne göre neredeyse kansız gerçekleşmiş olması onları belki de böyle düşünmeye sevk ediyor. Ancak asıl eksiklik bir darbe

¹²- Ekim devrimi tarihi;SSCB Bilimler akademisi

¹³-A.g.e,

¹⁴-A.g.e,

¹⁵-Gramsci:Seçme Yazılar,1916-1926,

ile bir devrim arasındaki farkı görememiş olmalarıdır. Darbeler daha çok siyasal erkteki fraksiyonların birbirine karşı zora dayanan yönetim değişiklikleridir. Özellikle İkinci dünya savaşından sonra sosyalist yada devrimci güçlerin iktidara geldiği yönetsel değişimler yaşanmıştır. Bunlar daha çok silahlı kuvvetler içinde ki devrimci kliklerin büyük bir dış gücün desteğini alarak gerçekleşmiştir. Ancak yine de bu halleriyle sınıfsal değil yönetsel değişimler olarak kalmışlardır. Ekim devrimini bu form içinde görmek Rusya daki devasa toplumsal-sınıfsal huzursuzluğu ve iktidarı hedefleyen kitlesel iradeyi görmemek olur.

Chris Harman durumu çok iyi belirtiyor. “Ekim devrimi yine de insan-dışı faktörlerin mekanik bir gelişmesinin sonucu değildi. Bu faktörlere karşı belirli bir şekilde tepki gösteren insan kitlelerine –işçilere, köylülere ve askerlere-dayanıyordu. İşte tam bu noktada Lenin ve Bolşevikler belirleyici bir rol oynadılar. Onlar olmasaydı da grevler, protestolar, fabrikalara işçilerce el koymalar, topraksız köylülerin sahiplerinin mülklerine saldırması, isyanlar ve Rus olmayan uluslar arasında ayaklanmalar olurdu. Ama bunlar bilinçli bir şekilde bir araya gelemezdi. Bunun yerine birbirlerine düşebilir, işsizleri, çaresiz askerleri ve kafası karışmış köylüleri, eski düzenin kalıntılarınca sürdürülen Yahudi karşıtı ve Rus milliyetçisi ajitasyonlara kurban verebilirlerdi. Bu koşullar altında askeri bir diktatörlük kurmak için Ağustos ayında Petrograd üzerine yürümeye kalkan General Kornilov gibi birisi için başarı kuşkusuz mümkün olabilirdi. Kapitalist demokrasinin 1917 Rusya’ında hiçbir yaşama şansı yoktu; ama bu durum aç ve çaresiz halkın kendi ıstıraplarından yararlanacak bir sağ kanat diktatörlüğü de ihtimal dışında bırakmıyordu. Troçki’nin bir keresinde yorumladığı gibi, 1922 yılında İtalya’da doğan Faşizm, bir başka ad altında kolaylıkla 1917

ya da 1918 Rusya’ında doğmuş olabilirdi.

Farkı yaratan şey devrimci sosyalist bir partinin, devrimden önceki yaklaşık 15 yıl içinde Rusya’nın işçilerinin önemli bir çekirdeğinin bağlılığını kazanmış olmasıydı. Ülkenin genelde sanayileşmesinin geriliğine rağmen, Petrograd’da ve birkaç başka şehirde büyük fabrikalar çoğalmıştı. 1914 yılında petrograd’ın 250.000 sanayi işçisinin 500 ya da daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışıyordu; ki bu oran Batı’nın ileri kapitalizmlerinden daha yüksek bir orandı. Buralar 1890 ‘lardan itibaren sosyalist propaganda ve ajitasyon için verimli bir zemin oluşturmuştu.”⁽¹⁶⁾

Tüm yukarıdaki anlatımların ve verilerin ışığında Rus devrimini değerlendirmek yine de eksik kalır. Kapitalizmin ve yönetici sınıfların bunalımı ile bu bunalımı iliklerinde hisseden ve değişim gerekliliğini kavramış bulunan halk kitlelerinin eylemi arasında doğru bir köprü ve yönlendirici görevi gören Bolşevik Partinin ve Başta merkez Komitesi olmak üzere deneyimli ve fedakar kadrolarının Tarihsel değişimin sağlanmasındaki önemini belirtmeden geçemeyiz.

Bolşevik parti her şeyden önce bir güven odağıydı. Herbiri uzun mücadele süreçlerinde ve hapishanelerde yetişmiş yetenekli bir yönetici kadroya sahipti. Bu ekip eylemciliklerinin yanında kendilerini iyi yetiştirmiş entelektüel ve teorik kapasiteleri yüksek bir ekipti. Devrime odaklanmış, her biri yapabileceği işleri üstlenmiş ve sınırlarının farkında olan, kendi gerçeğini toplumsal gerçekliğin önüne koymayan bir ekip tarafından yönetiliyordu Bolşevik Parti. enerjisini hedeflerinden ve Demokratizminden alıyordu. Her karar alınmadan önce uzun uzadıya tam bir özgürlük içinde tartışılıyor ve mutlaka oylama ile alınıyordu.

Lenin ile bir başka parti yöneticisi arasında bu tartışmalarda ve oylamalarda bir fark söz konusu değildi. Demokratizm, tartışma özgür-

¹⁶-Halkların Dünya Tarihi:Chris Harman

lüğü ve çoğunluk olma hakkının önünde bir engel olmayışı önerilerin ve kararların, sorunun ruhuna ve çözümüne uygun olmasını sağlıyordu.

Sonuç

Ekim Sosyalist devriminin üzerinden 94 yıl geçti ve bugün artık yaşamıyor. Paris komünü 72 gün, Sovyet devrimi 74 yıl yaşadı. Sosyalist bir devrimin mümkün olabilirliliğini gerçeğe dönüştürdü ve uzun bir inceleme ve araştırma konusu olan nedenlerle yıkıldı. İnsanlığa ilerisi için umut veren engin bir tarihsel deneyim olarak aydınlatıcı ve yol gösterici bir rolü oldu.

Kapitalizmin yeniden öncü depremlerle sarılmaya başladığı bir evredeyiz. 20 yıl öncesinin kahredici düş kırıklığı yerini yeniden umutlanmamıza sebep olan gelişmelere bırakıyor.

Ortadoğu'nun meydanlarından, Atlantik kapitalizminin meydanlarına ulaşan gelişmeler, ekim devriminden almamız gereken temel dersin krizin yönetilmesi olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya çıkardı.

Arap baharı ile doruğa yükselen Demokrasi ve Özgürlük talepleri ne yazık ki örgütlenmenin sanal karakteri ve Bolşevik ruha sahip örgütlenme eksikliği nedeni ile Emperyalistler için eskimiş yönetici kliklerin daha dinamik ve yıpranmamış kliklerle değişimi fırsatını yarattı. Değişimi isteyen halk, ancak bunu yararına kullanan emperyalist bloklar oldu. Tunus ve Mısır da halkın gözünden düşen yönetici çevreleri yenileriyle değiştirerek yollarına devam eden emperyalistler, Suudi Arabistan ve Bahreyn gibi sadık yöneticilerini değiştirme gereği duymayarak halk hareketini dünyanın gözünden gizleyebildikleri vahşi tedbirlerle bastırdılar.

Libya gibi zengin kaynaklara sahip ve görece halkın refah içinde olduğu bir ülkeyi vahşi yöntemlerle ve hep birlikte çıkarları için uyumlu bir duruma getirdiler. Libya daki yerel ortaklarını işbaşına geçirerek başta finans alanı

olmak üzere ekonomik yaşamı emperyalist yağmaya açık hale getirdiler. İnsan hak ve özgürlüklerinin sözde ve göstermelik savunucuları olduklarını gizleme gereği bile görmüyorlar artık.

Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz gibi meydanlarda kapitalizmi lanetleyen emekçileri darbe tehdidiyle korkutmaktan bile çekinmiyorlar.

Kriz de rol almış ve geçerli yasalara göre açıkça suç işlemiş olan bir tane sermaye sahibine kelepçe takmak bir yana onları kurtarmaya halkı sefaletle sürükleme pahasına koşturan burjuva devlet mekanizması, sokaklarda, meydanlarda halkı gaz bombalarıyla dağıtmaya çalışarak, yerlerde sürükleyip, kelepçeleyerek, vahşice göz altına alarak cezalandırıyor. İleri demokrasilerin halkın haklı talepleri karşısında nasıl birer vahşet mekanizmasına dönüştüğünü an be an görüp yaşıyoruz.

Emperyalizmin emekçi sınıflara verebileceği hiçbir şey kalmamıştır artık. Demokrasi, özgürlük, çoğulculuk,

Ekonomik refah, mutlu bir gelecek söyleminin halkı kandırmak ve tepkilerini dindirmek için uydurulmuş birer yalan olduğu açıkça ortaya çıkmıştır.

Gerek zihni ve entellektüel, gerekse fiziksel güçleriyle yaşamlarını kazanan ve yaşamları bu sınıfın üretimine bağlı olan sermaye sınıfı dışında kalan tüm kadınların ve erkeklerin, gün be gün insanlığın, doğanın ve diğer canlı türlerinin kanını emerek yaşamak zorunda kalan sömürücülere karşı ortak bir cephede bir araya gelmeleri zorunluluk halini almıştır. Yaşamı korumanın başka yolu kalmamıştır.

Bu yaşam cephesinin öncülüğü de sınıfsız, sömürsüz insanlık idealini varoluş sebebi yapmış sosyalistlerin temel görevidir.

Kişisel başarı ve tatmin için türdeşlerinden farklı olmak ve kendilerini ayırt edilebilir kılıklara sokarak sömürücülerin gözüne girmeye çalışan "Mor ineklere" insanlığa ve kendinize daha fazla yabancılaşmayın demek ten başka yapabileceğimiz bir şey yok.

Kongre Üzerine Notlar

H.Topaçoğlu

Seçim öncesi Kürt özgürlük hareketinin girişimiyle oluşturulan Emek, Demokrasi ve Özgürlük Blok'u düzene muhalif bir çıkış olarak, Kürt halkı ve emekçiler tarafından ilgiyle karşılandı. Blok'un elde et-

tiği seçim başarısı Kürt Özgürlük Hareketi'nin Kürt halkı üzerindeki siyasal etkisini daha da pekiştirdi. Devletin Kürt Özgürlük Hareketini Türkiye emekçi hareketinden yalıtılma çabalarını önemli ölçüde gerilettili. Öte yan-

dan her biri kendi alanına sıkışmış, çok parçalı, dağınık toplumsal hareketlerde birlik eğilimini öne çıkardı. Düzen karşıtı toplumsal hareketlerin birleşik eyleminin gerekliliği Blok'un parlamenter zeminde elde ettiği başarıyla güçlendi. Ve birleşik eylem sürecini mücadelenin bütün diğer alanlarına yayma düşüncesi reel bir zemin kazandı.

Emek, Demokrasi ve Özgürlük Blok'unun seçim başarısı burjuva cepheye yoğun bir saldırıyla karşılık buldu. Kürt Özgürlük Hareketinin "açılım" adı altında Kürt halkına dayatılan güçten düşürme, yalnızlaştırma ve tasfiye etme taktiğini boşa çıkarması karşısında devlet, yeni bir saldırı stratejisi geliştirerek Kürt halkına yeniden inkâr ve imhayı dayattı. Devlet en yetkili ağızlardan intikam yeminlerini tekrarladı. Bombalamalarla tutuklamalar birbirini izledi. Gerilla hedeflerine karşı yeniden kimyasal silahlar kullanıldı. Devlet bütün olanaklarını ve güçlerini imha savaşının emrine verdi. Bugün imha savaşı büyük bir şovenist dalga eşliğinde yürütülüyor. Bu şoven dalga halklar arasında kin ve düşmanlık duygularını beslerken, işçi sınıfı ve emekçilere karşı yürütülen ekonomik ve siyasal savaşı da perdeliyor. Bütün bunlar Kürt halkıyla işçi sınıfı ve emekçiler arasında birleşik eylemin zorunluğunu daha da yakıcılaştırıyor.

Emek, Demokrasi ve Özgürlük Blok'unun seçim başarısı burjuva cepheye yoğun bir saldırıyla karşılık buldu. Kürt Özgürlük Hareketinin "açılım" adı altında Kürt halkına dayatılan güçten düşürme, yalnızlaştırma ve tasfiye etme taktiğini boşa çıkarması karşısında devlet, yeni bir saldırı stratejisi geliştirerek Kürt halkına yeniden inkâr ve imhayı dayattı. Devlet en yetkili ağızlardan intikam yeminlerini tekrarladı. Bombalamalarla tutuklamalar birbirini izledi. Gerilla hedeflerine karşı yeniden kimyasal silahlar kullanıldı. Devlet bütün olanaklarını ve güçlerini imha savaşının emrine verdi. Bugün imha savaşı büyük bir şovenist dalga eşliğinde yürütülüyor.

Halkların Demokratik Kongresi bu yoğun saldırı altında ve sıkışık bir gündemle örgütlendi. Bu durum en başta kongrenin işlevinin yeterince tartışılmasını engelledi. Kongre örgütlenmesinde yer alan hemen her bileşen, Kongre'yi birazda kendi bulunduğu yerden bakarak tarif etti. Tarifler "çatı Partisi"nden saldırılar karşısında savunma amaçlı eylem birliğine kadar farklı yelpazelerde sürdürüldü. Aynı kargaşa Kongre'nin fiziki örgütlenme sürecinde de yaşandı. Delege seçimleri, özellikle Kongre'ye katılan siyasi grup ve partiler arasında rekabete dönüştürüldü. Temsil hakkı daha güçlü bir delege yapısı yerine daha fazla delegeye sahip olma ve bunun yol açtığı rekabet delege seçimlerine damgasını vurdu.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen Kongre 15 Ekimde, 820 delegenin katılımıyla çalışmaya başladı. Kongre'nin oluşturulması sırasında yaşanan olumsuzluklar Kongre süresinde de devam etti. Bir yol kazasına uğramadan Kongre'yi sonuçlandırma kaygısı siyasetin önüne geçti. Kongre bu endişeyle bileşenlerinin birleşik eylemini nasıl daha etkin hale getireceğini, siyasi gündemi tartışmadan ve artan saldırılar karşısında bir mücadele hattı önermeden sonuçlandı.

Ama yinede bileşenlerin katkısıyla oluşturulan program ve tüzüğün kabul edilmesi ve bileşenlerin hemen tümünü temsil eden Kon-

gre meclisinin oluşturulması, henüz 25 kişilik Kongre yürütme organı seçilememiş olsa da, Kongre hareketinin geleceği açısından azımsanamaz bir başarıdır.

Kongre'nin oluşumunda ortaya çıkan zaaf ve yetersizlikler, onun bileşenlerinin durumundan ayrı olarak ele alınamaz. Kongrenin bir yandan toplumsal muhalefetin çok geniş yelpazesini temsil ediyor oluşu ve Kongre içinde yer alan siyasi çevre ve grupların arasındaki ideolojik ve politik farklılıklar dikkate

alındığında, Kongre sürecinde ortaya çıkan zaaf ve yetersizliklerin de nereden kaynaklandığı ve bunların bir anda ortadan kaldırılamayacağı da görülecektir. Ama öte yandan bu zaaf ve yetersizlikler aşılmadan da Kongre'nin ondan beklenen işlevi yerine getiremeyeceği de açıktır.

Bütün bunlardan hareketle Kongre'nin bileşenlerinin bileşik eylemini örgütleyerek, halkların ve emekçilerin nezdinde bir çekim merkezi haline gelebilmesi için çözmek zorunda olduğu görevleri şöyle sıralamak mümkündür:

Birincisi; Kongre'nin en önemli siyasal eksiği, halkların ve emekçilerin önüne birleştirici net bir siyasal hedefle çıkamamasıdır. Gerçi Kongre, programında çeşitli toplumsal kesimlerin sorunlarına yer vermiş, her soruna dair somut hedefler ortaya koymuştur. Ancak bütün bu sorunların tek bir hedefte toplanması eksik kalmıştır. Bu anlamda hem kendi bileşenlerini harekete geçirici ve hem de etkisi altında birleştirmeyi ön gördüğü kesimlere net bir şiar sunamamıştır.

İkincisi; çeşitli nedenlerle ertelenen yürütme kurulunun seçimi bir an önce tamamlanmalı ve yerel Kongre organlarını örgütlenmesine başlanmalıdır. Yürütmenin, meclisin aldığı kararları uygulayıcı organ olması ilkesi, yürütmenin seçiminde karşılaşılan zorlukları aşmada kolaylaştırıcı bir faktör olacaktır. Diğer bir kolaylaştırıcı faktör de, ideolojik ve politik olarak birbirine yakın bileşenlerin ayrı ayrı değil de birlikte temsili olanaklarının araştırılmasıdır.

Üçüncüsü; bir an önce bileşenlerin yerel temsili temelinde Kongre yerel organlarının kurulmaya başlanmasıdır. Bu noktada bileşenlerin kendi bağımsız faaliyetleriyle Kongre organlarının faaliyetlerinin birleştirilmesi önemlidir. Kongre bileşenleri, meclisin ön gördüğü programı yürütürken kendi bağımsız faaliyetlerini de yürütmeli ve hiçbir rekabet kaygısı taşımadan bu faaliyetleri Kongre yerel organlarına taşıyabilmelidir. Bu Kongre bileşenleri ara-

sında karşılıklı güveni geliştireceği gibi, organların etkin bir kitle çalışmasının önünü açacak ve Kongrenin temellerini güçlendirecektir.

Dördüncüsü; Kongre'nin siyasal temsili sorunudur. Bu sorun Kongre bileşenleri dikkate alındığında, çözümünü en zor sorunlardan biridir. Zorluk Kongre'nin çok geniş bir yelpazeyi birleştirmesinden, buna karşın merkezi bir otoriteye sahip olmamasından kaynaklanıyor.

**Halkların Demokratik Kongresi
siyasi temsil sorununu,
Kürt Özgürlük Hareketinin
siyasi etkisi ve otoritesi altında
BDP ile çözdü.
Bu formülün
Halkların Demokratik
kongresi'ne uygulanamayacağı
kendiliğinden açıktır.
Üstelik böyle bir çözüm
Kongre'nin oluşum
ilkesine de aykırıdır.
Çünkü Kongre daha baştan,
örgütlenmesini bileşenlerinin
bağımsızlığını koruması
ilkesine dayandırmıştır.
Ayrıca,
ideolojik ve politik olarak
bu çok parçalı oluşumdan
bir siyasi parti çıkarmak,
daha önceki girişimlerle de
kanıtlandığı gibi,
olmayacak olanda
diretmektir.**

Bu konuda önümüzdeki tek örnek Halkların Demokratik Kongresi'dir. Halkların Demokratik Kongresi siyasi temsil sorununu, Kürt Özgürlük Hareketinin siyasi etkisi ve otoritesi altında BDP ile çözdü. Bu formülün Halkların Demokratik Kongresi'ne uygulanamayacağı kendiliğinden açıktır. Üstelik böyle bir çözüm Kongre'nin oluşum ilkesine de aykırıdır. Çünkü Kongre daha baştan, örgütlenmesini bileşenlerinin bağımsızlığını koruması ilkesine dayandırmıştır. Ayrıca, ideolojik ve politik olarak bu çok parçalı oluşumdan bir siyasi parti çıkarmak, daha önceki girişimlerle de kanıtlandığı gibi, olmayacak olanda diretmektir.

Bunda ısrar zaten çok hassas olan bileşimini bozacak, bileşenler arasındaki güvensizliği daha da artıracaktır. Eğer siyasi parti biçiminde örgütlenme Kongre'nin siyasal temsili değil de, Kongrenin seçimlere katılımıyla ilgili ise o zaman bunun çözümü, başka biçimlerde bulunabilir.

"Bu arada; hiç başımızdan eksik olmayan gökyüzüne, günün karanlık saatlerine, ara sıra kopsa da fırtınalara, bir gün boğulacağımız denizlere, eski günlere, neler olacağını bilmesek de geleceğe, kötülüklerle dolu olsa bile tarihe, tarihin akışını düze çıkarmaya çalışan, tüm güzel yüzlü çocuklara...

Don Kişot'lara, ateş hırsızlarına, Ernesto "Che" Guevara'ya, yollara-yolculuklara, Sevgililere, sevişmelere, sadece düşleyebildiğimiz olamamazlıklara, üşürken ısınmalara, her şeyden sıcak annelere, babalara ve tadını bütün bunlardan alan şarkılara, kendi sıcaklığımızı gönderiyoruz.

Kötü şeyler gördük. Savaşlar, katliamlar, ölen-öldürülen çocuklar gördük. Kendi dilini, kendi kültürünü, kendisini kaybeden insanlar, topluluklar gördük. Yanan köyler, kentler, ormanlar, hayvanlar gördük. Yoksul insanlar, ağlayan anneler, babalar, her gün bile bile sokaklarda ölüme koşan, tinerci çocuklar gördük. Biz de öldük...

Ama her şeye rağmen, bu yeryüzünde şarkılar söyledik.

Teşekkürler Dünya."

Kazım Koyuncu

Anısına saygıyla...

Kaz Dağları'ndan Sonra Sıra Madra Dağları'nda

*Son ağaç kesildiğinde,
Son nehir kirlendiğinde,
Son balık öldüğünde
Anlayacaksınız paranın yenmediğini!
(Kızılderili siiri)*

M. Selim - Y. Erdem

Günümüzde Küresel Sermaye en vahşi ve en gözü dönmüş biçimde kör bir kazanma hırsıyla doğal veya kültürel, güzel, değerli ve insanî olan her şeye saldırıyor. Bunların işbirlikçisi ve suç ortağı iktidar tarafından elimizde kalan tüm yaşam kaynakları; ormanlar, sit alanları, dereler, tarihi ve kültürel değerler yerli ve yabancı şirketlere peşkeş çekiliyor. Kâr ve rant uğruna, bütün doğal yaşam kaynaklarımız ve değerlerimiz bir daha geriye dönmeyecek biçimde katlediliyor. Ve ne yazık ki işçi sınıfı, örgütsüz ve güçlü bir devrimci sınıf partisinden yoksun olduğu için, dolayısıyla ülkedeki tüm karşı çıkış ve direnişler birbirine bağlanarak devrimci bir sel yatağında toparlanamadığı için köylümüzün, canevine yönelen bu saldırılara karşı verdiği yiğit direnişler; yeterli desteği göremiyor, devrimci-demokrat ve çevreci kamuoyunun verdiği destek yetersiz kalıyor; direnişin gücü çoğu kez saldırıyı püskürtmeye yetmiyor. Komünistler ise aydınlatma ve örgütlenme yeteneklerini sürece katıyorlar elbette. (Şu satırlar yazıldığı sırada Trabzon - Çaykara İlçesi - Solaklı Vadisi'nde Jandarma, HES'lere karşı vadisini savunan köylülerin direnişini kırmaya çalışmaktaydı.)

Kaz Dağları'nı talan etmede epeyce yol alan ma-den şirketleri, AKP'nin desteği ve suç ortaklığında şimdi de Madra Dağları'na göz dikmiş durumda. Madra Dağları'nın Kozak üzümü ve Madra Yaylası, dev gibi fıstık çamları, Türkmen köylerinin doğayla dostluk ve uyum içinde oluşturduğu bin yıllık dayanışma kültürü, her 100-200 metrede bir yol üzerinde sizi çağıran kaynak suları, ağacı, ormanı, kuşları, havası, mantarları, böcekleri... velhasıl milyonlarca yıl süren bir doğal akışın ürettiği zengin bir yaşam ortamı (ekosistem) tehlike altında.

Burhaniye Kent Konseyi, kısa süre önce toplana-rak bu tehlikeye, halkın ve tüm kardeş örgütlerin dikkatini çekmeyi ve bu saldırıya hep birlikte karşı koymayı, bu talan girişimini geri püskürtmeyi kararlaştırdı. Yapılması gereken çalışmaların ay-rıntılarını gördü ve "Dayanışma Çağrısı"

yayımladı. ÇAĞRI'nın son bölümde şu sözler yer aldı:

"Denizi, tepeleri, dağları, ova ve dereleri, 10 mil-yona yakın zeytin ağacı ve endemik olanlarla birlikte diğer zengin bitki örtüsü, klimatolojik özelliği nedeniyle yüksek oksijenli temiz havası ile bu yurt köşesi (...) bugün ne yazık ki çokuluslu maden şirketlerinin talanına açıldı.(...) Kazdağı'nın kuzeyinde 34'ü altın-gümüş olmak üzere yüzlerce maden ruhsatı verildi. Güneyinde ise 26'sı Milli Park'ta yüze yakın maden ruhsatı dayatıldı.

Madra Dağı ve Kozak Yaylası'nda ise yüzden fazla yer, % 60'ı yabancı altın tekelleri olmak üzere madencilik yurtdışına açık hale getirildi. (...)Bizler (ise ...) yaşamı savunmak için bıkmadan usanmadan çaba harcıyoruz. Türkiye Kent Konseyleri Platformunu da bizlerle dayanışma içinde olmaya çağırıyoruz!

Başka yolu yok! Yeniden deneyeceğiz!

Sömürsüz ve savaşız gerçek bir uygarlık, (...) ancak insanlık onurunun bilinçli çabasıyla, yaban-cılaşmış toplumsal ilişkilerin tüm tortularından arınarak yükselecektir.

Şunu hiç unutmamalı ve unutturmamalıyız; fazla değil yalnızca iki seçeneğimiz var:

*YA bundan böyle insan, kendi tarihini doğanın tarihinden ayırmayıp onunla bütünleştirecek; YA DA tarih yazmanın kendisi son bulacak!

*YA bu defa insan, doğanın düşünen elleri olarak hiç ayrılmamacasına onunla yeniden buluşacak; YA DA kendisinin katili olacak.

*YA en büyük üretici güç olarak insan, doğa ve kendisinin birlikte-sürdürülebilir evrimini güvence altına alacak, bunun için yeni ve gerçek uygarlığın önündeki setleri kaldıracak;

YA DA doğanın mucizesi, bildiğimiz canlı yaşam, bütünüyle sınırsız sömürü girdabına kapılıp yok olacak!

*YA ÖLÜ YILDIZLARA HAYATI GÖTÜRECEĞİZ!
YA DA TÜM HAYATLARI YOK EDECEK ACIMASIZ ÖLÜM!

Kıdem Tazminatı ve Asgari Ücret

Hayri Bökü

Türkiye işçi sınıfının 1936 yılından bu yana temel haklarından biri olan kıdem tazminatı hakkına egemen sınıflar göz dikmiş durumdadır.

1936 yılında yürürlüğe giren İş Yasasıyla birlikte işçilerin yaşamında yer alan ve özellikle yetmişli yıllarda DİSK'in önderliğinde verilen mücadelelerle genişleyerek önemli bir güvence haline gelen kıdem tazminatlarının, tıpkı deprem fonlarında olduğu gibi, muhtelif üçkağıtlarla yok edilmesi gündemdedir.

Kıdem tazminatı esasen ödenmemiş emektir. İşçiler bir yıllık çalışma zamanları içerisinde patronlar tarafından elkonulan ve ödenmesini belirli şartlara bağlı kıldıkları sosyal bir olgudur.

Sendikal haklar kapsamında ise düzenleniş itibarıyla, işçinin emek gücünün ve işteki yıpranmasının karşılığı olarak her bir yıl için aldığı 30 günlük ücretinin karşılığıdır.

Ancak bir yıldan fazla aynı işyerinde çalışmış bir işçinin kazandığı bu hak, güya liyakat esasına bağlanarak işverenin keyfi uygulamasına terkedilmiştir. Doğal olan bir yıllık zamanı bir işyerinde geçiren işçi veya mirasçıları her ne sebeple olursa olsun işten ayrılması halinde bu ücreti hak etmiş sayılmalıdır. Ülkedeki bir çok yasada olduğu gibi bu alandaki haklar, egemenler tarafından sürekli aşındırılarak bu gün kaybedilme noktasına getirilmiştir. Bu gün ülkede süren iş davalarının büyük çoğun-

luğu ihbar ve kıdem tazminatı alacağına ilişkin davalardır. İşverenin keyfiyetine karşı işçinin ispat hakkını yüklenmiş olması bu alandaki istismaları kolaylaştırmaktadır. Bu gün sendikal mücadelenin sınıfsal düzeyde yürütülmesi kapsamında kıdem tazminatı hak etmek için işçinin ispat çabasına gerek yoktur. İşçinin bir yıllık çalışmasının esas alınması yeterlidir. Bu nedenle kıdem tazminatı ödemelerinin işverenin keyfiyetinden kurtarılması elzemdir. Diğer yandan işçilerin, bir yıllık bir çalışmadan sonra kendi istekleri ile işi bıraktıkları takdirde de, bu ödemelerini alabilir olmaları önemlidir.

Kıdem tazminatı, işverenin mikro-ekonomik düzeydeki tasarrufu olmaktan çıkartılmalıdır. Egemen sınıf olarak örgütlenmiş burjuvazi, yasal düzenlemeleri kendi sınıf çıkarını koruma esasına göre düzenlemiştir. Çalışma sürecini düzenleyen yasalar, herhangi bir işverenin, herhangi bir işçiye mecbur kalmadıkça kıdem ve ihbar tazminatı ödemesinde bulunmaması için işçinin iradesini yoksayımıştır. Halbuki serbest pazar ideolojisine göre işçiler de birer "özgür insan" olarak emek güçlerini satmak için pazara çıkıp iş tercihi yapabilir durumda olmalıdırlar. Bu tercihlerini gerçekleştirmeleri için de açıklıkla terbiye edilmeden kıdem tazminatlarını alarak tercihlerini yapabilir olmalıdırlar. İşçinin istediği zaman işini bırakma hakkını kullanması kadar doğal birşey olamaz. Bu alanda burjuva görüşler iş düzenin bozulmaması için bu hakka el konulduğunu

iddia etmektedirler. İşçi zaten bir yıllık bir zaman diliminde çalışmış olmakla, işyeri düzeni içerisinde zaten yerleşmiş durumdadır. Bu nedenle bu tür savunmalara da itibar edilmesi mümkün değildir.

Ancak egemen sınıfın yasaları, burjuvalar için serbest pazar önerirken işçilere bu hakkı çok görmektedir. Serbest pazar ya da Liberalizm ideolojisinin iki yüzü olduğu teşhir edilmeden sınıf sendikacılığı çabaları yetersizlikle malû olacaktır.

Kıdem tazminatı hakkının kaldırılma çabaları, bir yanıyla da neo-liberal düzende kâr maksimizasyonunu korumak için bir güvencesizleştirme çabasıdır.

Bu hakkın kaldırılması sonrasında sınıfın çok küçük bir kısmını temsil eden örgütlü kesimleri de örgütsüzleştirilecek bir süreç olarak okunmalıdır. Kıdem tazminatı işverenin keyfi işten çıkarmaları için de bir engeldir.

AKP hükümetinin kıdem tazminatına karşı geliştirdiği saldırının gerekçelerinden birisi de, bu hakkın mahkeme süreçlerinde kaybolduğunu iddia etmesidir. AKP bu hakkın zaten kullanılmadığını, işverenlerin bu ödemeleri yapmamak için bir çok hileye başvurduklarını söylemektedir. Bizce çözüm basittir. Kıdem tazminatı hakkı yeterli güvenceye kavuşturularak, bir şekilde işverenlere cezai yaptırımlar uygulanarak bu hakkın devamlılığı sağlanabilir. Hükümet işçilerin hükümeti olmadığı için, sermayenin ihtiyaçlarından başka bir ihtiyacı, ihtiyaç kategorisinde tanımlamadığı için, sermayenin talebi çerçevesinde sevimli görünmeye çalışarak kıdem tazminatı hakkına saldırmaya yeltenmektedir.

İşçilerin ödenmemiş emeklerinin parasal plandaki tasarruf hakkı yine bu hakka sahip olan işçilere ait olmalıdır. Devletin ve Hükümetin sözde işçileri korumaya çalıştıkları iddiaları gerçekdışıdır.

Sendikaların salt kıdem tazminatı hakkının korunması için iyi niyetli mücadeleleri yetersizdir. Mesele sadece bir hakkın savunulması üzerinden sürdürülemez.

İlk elden sigortalı çalışma hakkının kağıt üzerinde kalması engellenerek, tüm güvencesiz işçilerin güvenceli çalışmasının imkânları için mücadele, önceliklerden biri olmalıdır. Devletle işverenler arasında sahte bir pazarlık süreci olan ‘‘asgari ücret’’ komedisine karşı ortaklaşma sağlanarak devam edilecek bu mücadele düzeyi, sigorta hakkı

için, kararlı, programlı, inatçı bir mücadele takvimi oluşturulmalı, kıdem tazminatı hakkı bu çerçevenin en önemli nirengi noktası olmalıdır

Sendikalı işçilerin güvencesi, devletle, hükümetle uzlaşmak değildir. Bu güvence, sigortasız ve güvencesiz işçilerle bağlar kurarak onları güvenceli, örgütlü işçiler konumuna getirmekle sağlanabilir. Sendikalı işçiler, mutlu bir azınlıktan ziyade kitlesel bir güç haline geldiklerinde yeterli güvenceyi, hak kazanımını sağlamış olurlar. Hakların korunması, geliştirilmesi sömürünün ortadan kaldırılmasının güvencesi, mücadelenin en genel çerçevede ortaklaştırılmasıyla mümkündür. Sınıfın ve sendikaların, siyasal yapıların hep birlikte bu hak gasplarına karşı mücadeleyi her şekilde ortaklaştırmasının zamanıdır. Aksi halde çalışan sınıfların ne kendilerinin ne de çocuklarının bir geleceği olmayabilecektir.

İşçi sınıfının ülkede, neredeyse yüzyıla yaklaşmış temel haklarının gasp edilmesi çabalarına karşı topyekun sisteme karşı bir mücadele perspektifi oluşturmak mümkündür.

Sahte Bir Pazarlık Öyküsü; Asgari Ücret

Her yıl tespit edilen asgari ücret tutarı, komünistler tarafından sınıf mücadelesinin önemli bir parçası olarak ele alınmamıştır. Komünistler mücadelelerini nesnel duruma göre yapmak, sınıfın o andaki ekonomik siyasal psikolojik durumunu dikkate almalıdırlar.

Ağır ekonomik kriz, dünyada yaşanan kaotik durumu, hegomonya krizi bunlara bağlı savaş ve şövenizm propagandası, uyoğun işsizlik ve güvencesiz çalışma, Türkiye işçi sınıfının bu gün en somut sorunlarıdır.

İşsizliğin yarattığı psikolojik problemlerin çemberinden kurtulma umuduyla fabrikaya asgari ücretle işe başlayan işçi güvencesiz çalışmaya razı olmaktadır. Hatta kendisini oldukça şanslı hissetmekte, kurşun yağmurundan kurtulup kendini sipere atmayı başarmış askerin anlık mutluluğu benzeri bir psikolojiyi yaşamaktadır.

Bunun yanısıra tam gün sigortalı ve asgari ücretle çalışan işçiler, kendilerini işsiz kitlelerden daha farklı, daha şanslı görmektedir. İçinden çıkıp geldiği işsizlikten ve yoksulluktan kurtulmaya başladığını düşünmektedirler.

Kafa ve kol emekçilerinin bir bütün olarak devletle, burjuvazyle toplu sözleşme yapabilen kesimi, sınıfın bütününe karşın çok küçük bir kısmını temsil etmektedir. Kaldığı toplu sözleşme yapabilen bu küçük kesimin aldığı ücretler yoksulluk sınırını geçebilecek durumda değildir. Bilindiği üzere ülkede açlık sınırı devletın yaptırmış olduğu istatistiklerine göre 900 tl civamdadır.

Bu tablo aslında biz komünistlere farklı bakmanın bir zorunluluk olduğunu göstermektedir.

Burjuvazi karlarını artırmak sömürünün şiddetini sürdürebilmek derdi çabasıyla, kurduğu bu ücret düzeniyle işçi sınıfını bölmekte örgütlü işçilerle güvencesiz çalışanları karşı karşıya getirmektedir. Burjuvazi kendi krizinin sorumluluğunu yoksulluk sınırında yaşayan işçilerin sırtına yükleyerek ekonomik krizin sorumluluğunu da işçi sınıfına yüklemeyi heeflemektedir.

Burjuvazinin çeşitli yöntemlerle bu bölünmeyi derinleştirme çabalarını kendi doğası gereği iktidarını korumak devamlılığını garantiye almak çabası olarak okumak gerekir.

Bu nedenle esas görev komünistlere ve örgütlü güç olan sendikalara düşmektedir.

Sendikaların burjuvazi karşısındaki gerçek güvenceleri, üye sayılarını artırmak suretiyle örgütlü güçlerini pekiştirmek geliştirmekten geçer. Sendikaların güvencesiz çalışan işçilerin sorunlarına eğilmeleri, onları anlamaları sorunlarına çözüm önerileri getirebilmeleri güvencesiz çalışan işçileri kazanmaları için elzemdir.

Güvencesiz çalışan işçilerin en temel sorunlarından biriside agari ücretin belirlenme sürecidir.

Ülkede en büyük toplu sözleşme, aslında devletle sermaye arasında her yıl yenilenen asgari ücretin belirlenmesi pazarlığıdır. Asgari ücret tespiti ülkede çalışan otuz milyona yakın işçiyi ilgilendirmektedir.

Asgari ücretin belirlenme sürecinde komünistler, tüm emek güçleri, sendikalar, hatta kürt özgürlük hareketi eylemlerini ortaklaştırmalı bu sürecin tespitinde deyim yerindeyse yer yerinden oynayacak eylemlilikler dizgesi planlanmalıdır. Bu eylemlilikler, devletle sermaye arasındaki sahte pazarlık sürecini gerçek bir emek mücadelesine dönüştürebilmelidir.

Güvencesiz çalışanların bu şekilde sahiplenilmesi sınıf mücadelesinin bir üst düzeye sıçratılmasına neden olacak adımlardan bir tanesidir.

Ayrıca işçi sınıfının örgütlü sendikalı kesimleriyle güvencesiz büyük çoğunluğu arasında bir rezonans yaratılarak, burjuvazinin her gün her saat yürüttüğü bölücü ve düşman edici çabaları, propagandaları geriletebilecektir.

Sınıfın içerisinde bulunduğu nesnel duruma uygun olarak komünistlerin öderliğinde tüm emek güçleriyle ortaklaşa hazırlanmış, doğru planlanmış, eylemlilik süreci, sendikal hareketi güçlendirecek ve tüm emek güçlerinin birliğine yönelik adımları sıklaştıracaktır. Ayrıca bu süreç güvencesiz işçileri de örgütlü mücadeleye yöneltecek adımları da içerecektir.

Dünya örneklerine bakıldığında bu alanda oluşturulacak çabalar, Genel Greve dahi yönelebilir adımlardır.

Komünistlerin görevi, ağır ekonomik ve sosyal koşullar yaşadığımız bu süreçte, kapımıza yaklaşan savaş çığıllıklarına da bir yanıt üretebilecek adımlardır.

Komünistler, asgari ücret mücadelesini sınıfın ortak sorunu haline getirebilirse yığınsal militan bir sınıf hareketinin oluşturulmasının önünü açacak kaldıraç görevi görecektir bir rol üstlenmiş olacaklardır.

Bildiriler, afişler, paneller, yürüyüş ve mitinglerle, güvencesiz işçilerin yaşadığı bölgelerde kor-san eylemlilikler, agari ücret tespit komisyonlarının çalışmalarının yapıldığı binanın önlerinde kurulacak çadır ve benzeri eylemlilikler senkronize bir şekilde yürütülebilir.

Asgari ücret üzerine sahte pazarlık yürüten burjuvazi ve devlet temsilcilerine, kan emici asgari ücret tespit komisyonu üyelerine sınıfın birleşik gücü gösterilebilir. Bu çabalar sonucu güvencesiz işçilerin, bu eylemlilikler sürecinden etkilenişi ile başlayacak süreç sempati ve desteğe doğru yönelecektir.

2012 yılı asgari ücretinin tespiti sürecindeki mücadele ve eylemlilikler, sınıfla bağların yeniden oluşturulmasına katkıda bulunacaktır. Bu süreç aynı zamanda kapitalizm karşıtı mücadele hattını bir yanda çörmeye çalışan ekoloji taraftarlarına, kürt özgürlük hareketine, kürt halkıyla kardeşliğe devrimci katkı yapacaktır.

Yeterki biz komünistler dönemi iyi algılayalım, sınıfın içinde bulunduğu durumu iyi anlayalım üzerimize düşen görevi Leninci karalık ve inatçılıkla yerine getirelim.

Komünist Olmak...

*“Komünist olmak,
bir yaşam biçimini gerçekleştirmektir.”*

Babür Pınar

Türkiye’de komünist hareket kendine özgün bir “gelişme” seyri izliyor. Kuşkusuz küçük burjuvazinin yoğunluğunun fazla olduğu Türkiye’de; işçi sınıfını da etkisi altına alan küçük burjuva demokratçılığın ve sosyalizminin tüm özellikleriyle ve çeşitliliğiyle ortaya çıkışı ve genel komünist harekete damgasını vuruşu gerçekleşiyor.

Türkiye’de komünizm, işçi sınıfı hareketi ile değil, küçük burjuva devrimciliğiyle birbirine kavuştu. Komünizm küçük burjuva hareketiyle birleşerek çeşitlenmeye başladığı anda, bu çeşitliliğe bağlı olarak savaşımın her alanında küçük burjuva tavrın da sürdürülmesi kaçınılmazdır.

Küçük burjuva bireylerin bir kısmı için; komünist olmak bir “ahlaki” sorun sayılırken, bir kısmı içinse, tarihsel bir misyonu üstlenme, “kendini var etme” sorunudur. Her iki eğilim için de komünist olmak, “bireyin özel yaşamı dışında” üstlenilen bir görevdir.

Bu noktada, komünist çalışmanın bireyin özel yaşamı dışında bir görev sayılması, bireyin komünist ideolojiyi içselleştirememesi; komü-

nizmin “kendi dışında şey” olarak algılanması ve komünist aktivitenin kazanılmaması ile sonuçlanır. Doğal olarak bu “dışında şey” birey zor duruma düşünce yapılmayan, ondan uzaklaşılabilir bir “iş” e dönüştürülür. Bir yaşam biçimi olarak komünizm, bireyin yaşamında somutlanmayınca birey, bir “iş”ten vazgeçebilme rahatlığıyla “komünizm”den de vazgeçer.

Ya da birey yaşamı, “özel yaşam” ve toplumsal, ahlaki nedenlerle üstlenilmiş tarihsel görev yaşamı biçiminde ikiye bölünür; birey adeta iki kişiliğe sahip olur. Bireyin özel yaşamı komünist bir yaşam olacağına, bu iki yaşam tarzı, birbiriyle çatışan ve birbirini dışlayan bir biçimde bireyin yaşamını parseller. Dolayısıyla birey, “komünist görevi” engellendiği zaman, “özel yaşamına” ağırlık vererek, burjuva düzenin çizdiği sınırlar içerisinde kaderine boyun eğerek “komünizm”den uzaklaşır.

Ahlaki bir sorumlulukla tarihsel misyonunu gerçekleştirme görevini üstlenerek, komünist harekete katılmak; bireyde kendisini “feda edilmiş” biri olarak görme duygusunu yaratır. Bu nedenle, “feda edilme” durumunda olan birey,

“Komünizm mücadelesi, ne bireyin kendine biçtiği bir “görevdir” ne de bireyin “feda edil-mesidir”. Komünizm, bireylerin ahlaki sorunu olmaktan ötede bir yaşam biçimidir; nesnel zorunluluk içerisindeki bireyin seçtiği bir yaşam tarzıdır.”

bireysel yaşamının feda edilmesinin karşılığını görmek ister. Kitlelerin harekete geçmesi uğruna kendisini feda eden birey kitlelerde bir hareketlenme görmeyince ve üstüne üstlük siyasi zor tüm çıplaklığıyla karşısına dikilince, öfkelenir ve kitlelerin hareket potansiyelinden umudunu keser. “Yeryüzüne kahramanlık misyonu ile inen birey” kahramanlığın itibarını görmeyince yaptığı işleri lanetler.

Komünizm mücadelesi, ne bireyin kendine biçtiği bir “görevdir” ne de bireyin “feda edilmesidir”. Komünizm, bireylerin ahlaki sorunu olmaktan ötede bir yaşam biçimidir; nesnel zorunluluk içerisindeki bireyin seçtiği bir yaşam tarzıdır. Kuşkusuz birey hangi yaşam biçimini sürdürürse sürdürsün, her yaşam biçiminin kendine özgü zorlukları, kavgası, barışı, tadı, acısı ve ölümü vardır. Kapitalist bir ülkede komünist birey, bir küçük burjuva yaşam sürdüren bireye nazaran siyasal zorla daha açık ve daha çok karşı karşıyadır. Ama bu, sıradan bir insanın siyasal zorla karşı karşıya olmadığı anlamına gelmez. Denilebilir ki, siyasal zoru kavrayan ve karşı duran komünist bireye nazaran, sıradan bir küçük burjuva birey siyasal zor karşısında savunmasızdır. Ve kuşkusuz bir toplumda sıradan bir küçük burjuva bireye nazaran komünist birey, bilmenin ve olguları kavramanın sağladığı avantajla daha özgür davranabilir ve savrulmadan yaşama olanaklarına daha fazla sahiptir.

İlk sonuç; komünist bireyin, yani devrimcinin yaşamı; “feda edilen” bir yaşam değil, aksine, bilincine varılan ve bu anlamda kazanılan bir yaşamdır.

Bir küçük burjuva birey için ise bunun tersi söz konusudur. Çünkü komünist kurtuluş; küçük burjuvazinin varılma koşullarının ve olanaklarının yok olması demektir. Bir küçük burjuva bireyin bireysel özgürlüğü için komünizme yönelmesi, bir anlamda sınıfsal intihardır. Kendi

kurtuluşu istemiyle toplumsal mücadele içerisine atılan bireyin, kendi sınıfsal varlığının yıkımını da getirecek olan komünizme yönelmesi durumunda, sınıfsal intihar gerçekleşmediğinde; birey, feda edilme duygusuyla yüklenir. Komünizm savaşımının bir unsuru olmaktan çok, dışında bir konumlanışa sahip birey, bir yenilgi anında, feda edilmişlik duygusundan pişmanlık duygusuna hızla sürüklenir.

Türkiye’de bu durumu yaşayan birey sayısı, azımsanmayacak kadar çoktur.

“Birey, emeğin kurtuluşuyla, bireysel kurtuluşu gerçekleştireceği için komünizmi seçer. Gerçek olan, insan, bireysel kurtuluşunun, emeğin kurtuluşuna bağlı olduğunu kavradığı ölçüde komünizm savaşımına tüm varlığıyla katılır.”

İnsanları komünizme, ya da başka bir toplumsal yaşam biçimine iten yüzlerce irade dışı faktör vardır ve birey, bu irade dışı yüzlerce faktörün bileşkesi olan, “dışında” maddi koşulların yönlendiriciliğine tabidir. Ancak insanı bir durumdan başka bir duruma sevk eden bu nesnel koşulların bireyi götürdüğü noktada birey, iradi seçim yapma olanağına da kavuşur. Bu sürecin her anında olmasa da belli anlarında ve varılan noktada birey, ulaştığı durumu bilince çıkararak, bu durumu kabullenir ya da reddeder. Bireysel irade, öznel faktörlerin rolü bu tercih anında önem kazanır. Ben birey olarak ulaştığım

duruma nesnel koşulların zorunlu etkisiyle varıyorum; ama vardığım durumda, toplumsal (siyasi, iktisadi, entelektüel) zorunluluğun bana biçtiği konumu tercih etmek ya da etmemek önemli ölçüde benim isteğime bağlıdır: Yani ben kendi kaderimi, maddi koşulların çizdiği sınırlar içinde tayin edebilirim. Kuşkusuz bir yaşam tarzını seçip, seçmemek bilincinin oluşmasını büyük ölçüde etkileyen de yine maddi, entelektüel koşullardır. Ancak toplumsal koşulların etkisi ile var olan bireysel irade, bireyin iteklendiği durumu kabul edip, etmemesi noktasında belirleyici rol oynar. Aynı noktada birey, toplumsal koşulların kendisini iteklediği konuma ulaşma sürecinde ve sürecin sonunda, edilgin bir kabullenişle vardığı toplumsal durumu benimser. Belli bir sınır içerisinde bireysel irade kullanan birey, edilgin bir kabullenişle durumuna

uyum gösteren bireye göre; iktisadi, siyasi, entelektüel açıdan çok daha fazla gelişir. Ancak bireysel iradenin, bireyi çoğu zaman bir fasit daire içinde ilerletmesi de mümkündür; bu “ilerleme” görünürde, yanılmalı bir ilerlemedir.

Bu noktada belirlenmesi gereken sorun; bireyin ya da toplumsal grupların kendi hayatını ve toplumsal konumlanışını seçme özgürlüğünü kullanabilme yetisinin ve olanağının varoluşudur. Ama unutmamak gerekir ki, kullanabilme yetisinin ve olanağının varoluşu, her zaman, bireyin toplumsal aktivitesini ve konumunu gerçekleştirebilmesi anlamına gelmiyor. Birey, toplumsal koşulların belirleyici fonksiyonunun yanında, bireysel olarak kendi toplumsal konumunu seçebilir; seçer. Birey belli koşullar altında belli bir noktaya kadar, toplumsal durumunu belirleme konusunda özgürdür. Dolayısıyla birey bu özgürlüğünü kullanarak ya da kullanmayarak vardığı toplumsal konum ve durum konusunda başkalarını suçlama hakkına sahip olamaz. Seçilen durum ve yaşam biçimi (varılan durumu kabullenmek de bir seçimdir) için, bireyin topluma ve toplumu oluşturan diğer bireylere sitem etmesi, diyet istemesi doğru bir tavır değildir. Bu, bireyler için böyle olduğu gibi, toplumlar ve gruplar için de böyledir. Salt bu anlamda diyebiliriz ki, her toplum ve her birey kendi durumuna layıktır.

Birey, maddi koşulların kendisine sağladığı olanaklara dayanarak seçtiği toplumsal konumu ve yaşam biçimini; kendi iktisadi, siyasi, entelektüel varlığının gelişmesi için seçer. Bu seçme nedeniyle diyebiliriz ki, birey kendi gelişim ve yararı için seçtiği toplumsal durum ve yaşam biçimini, kendi varlığını “feda etmek” olarak anlaşılmasını istiyorsa, oportünistçe davranıyor demektir.

Burada, önemli bir noktayı vurgulamak gerekiyor; bireyin seçimi daima içerisinde bulun-

duğu toplumun yapısıyla yakından ilişkili ve sınırlıdır. Bireyin seçme özgürlüğü, o bireyin yaşadığı toplumun maddi ve entelektüel ilişkilerinin bireye tanıdığı seçme olanakları ile sınırlıdır. “Biz kendi tarihimizi kendimiz yaratırız. Ne var ki, bunu gerçekleştirmemiz için, ilk önce belirli koşulların ortada bulunması gereklidir. Bunlar arasında ekonomik koşullar sonuç belirleyicidir. Ayrıca politik ve benzeri koşulların, hatta insanların kafalarında varlığını sürdüren geleneklerin de, sonuç belirleyici olmamakla beraber, belirli bir rolü vardır.”()

Somuta indiriyorum; ben komünist olmayı seçiyorum. Beni bu seçme noktasına getiren maddi koşullardır; ama benim gibi bu toplumda, aynı maddi koşullarda aynı durumda olan binlerce kişi var. Ve ben toplumsal durumumu bilince çıkararak, diğer bireylerden farklı olarak komünist olmayı seçiyorum. Bu seçimle, kendi irademle komünizmi bir yaşam biçimi olarak benimsiyorum. Sahip olduğum maddi ve entelektüel olanaklarım ve seçimde belirleyici rol oynuyor. Komünizmi seçerken, bu seçimimi “halk için” ya da “işçi sınıfı” için değil, kendi toplumsal varlığım için yapıyorum. Birey, emeğin kurtuluşu-

yla, bireysel kurtuluşu gerçekleştireceği için komünizmi seçer. Gerçek olan, insan, bireysel kurtuluşunun, emeğin kurtuluşuna bağlı olduğunu kavradığı ölçüde komünizm savaşımına tüm varlığıyla katılır.

Komünist olmak, toplumsallaşmayı ve insanileşmeyi öngören bir yaşam biçimini gerçekleştirmektir. Bireyin toplumsallaşmasının ve insanca yaşamasının koşulu; maddi ve entelektüel yaşam kaynaklarının ve üretim araçlarının tüm toplumun hizmetine sunulması ve bunu sağlayacak siyasi koşulların yaratılmasıdır.

Gerçek anlamda devrimci komünist olmak bir bilim adamı tavrını sürdürmektir. Bir bilim adamı,

“Komünist olmak, toplumsallaşmayı ve insanileşmeyi öngören bir yaşam biçimini gerçekleştirmektir. Bireyin toplumsallaşmasının ve insanca yaşamasının koşulu; maddi ve entelektüel yaşam kaynaklarının ve üretim araçlarının tüm toplumun hizmetine sunulması ve bunu sağlayacak siyasi koşulların yaratılmasıdır.”

bilimsel çalışmayı bir yaşam biçimi olarak seçer ve bilim adamı bilimsel çalışmayı, dünyanın nimetlerinden uzak kalıftan yakınlıkla sürdürmez. Bir bilim adamı için, insanlık uğruna feda edilmiş yaşam yoktur, aksine bilimsel faaliyet içerisinde kazanılmış, seçilmiş bir yaşam vardır. Bireysel iradesi ile seçtiği bir yaşamı sürdüren bilim adamı, zor dönemde, seçtiği yolun getirdiği zorlukları aşar ve yaptıkları için diyet istemez, başkalarına sitem etmez.

Küçük burjuva sosyalistleri, komünist olmayı ahlaki bir sorun olarak ya da tarihin kendilerine sunduğu bir misyon olarak algırlar. Onlar komünizmi iradi seçilen bir yaşam biçimi olarak içselleştirmedikleri için; zor dönemde, geri dönüp baktıklarında “feda edilen” bir yaşam görürler. Bu kaçınılmazdır; çünkü, nesnel zorunlulukların kendisini içerisine itelediği bir yaşama sürükleyen toplumu görür ve kendisini bu duruma iten topluma sitem eder, diyet ister ve birey kendisini toplum için feda eden bir “kahraman” olarak hak ettiği ilgiyi görmek ister.

Bireyin komünist olması, toplumsal koşulların sınırladığı zeminde bir seçimdir. Bu seçimde birey belli bir noktaya kadar özgürdür. Birey bu seçimden sonra, aynı seçimi yapan diğer bireylerle, bir yaşam biçimini, tercihen, gönüllü sürdürmek için biraraya gelir. Bu toplumsal konumlanmış durumda birey, birlikte yaşam sürdürmenin zorunluluklarına ve ilişkinin iç disiplinine uymak zorundadır. Komünist bireylerin gönüllü birarada oldukları, en önemli toplumsal/siyasi kurum, partidir. Kimse kimseyi partili olmaya zorlamaz. Ancak iradi olarak parti üyesi olmayı seçen bireyin örgütlülüğü içselleştirerek, partili yürüyüşün iç disiplinine uyması gerekir. Partili bireylerin, iradelerinin bileşkesi olan ortak irade partinin varoluşuyla devreye girer ve toplumsal koşulların nesnel sınırlayıcılığının ya-

nısına, parti yaşamının öznel sınırlayıcılığı içerisinde birey özgürlüğünü kullanır.

Bu noktadan sonra birey, hâlâ partili olmadan önceki “özgür” durumunu sürdürmek isterse - bu gerçekleşebilir bir şeydir- bu istem karşısında ortak iradenin de bireysel iradeyi dışlama hakkı doğar. Bireyin; parti iradesini yadsıyan “özgür” girişimine karşı, parti de kendi varolma hakkını -bireyi kendinden uzaklaştırma özgürlüğünü- kullanır.

Devrimci komünist düşünce bütünlüğünü, içselleştirerek, toplumsal/bireysel yaşam tarzı olarak kendi yaşamlarında somutlaştırmış bireyler topluluğu olan devrimci komünist partide, gönüllü birliklik, partinin temel unsurunu oluşturur. Böyle bir partide iç demokrasi, sözde savunulmaktan ötede, bir yaşam tarzı olarak parti yapısını sarar. Bu partide, dayatılmış bir “merkezilik” değil; içerisine girilen komünizm savaşımının zaferle sonuçlandırılması için gereken iç disiplini, devrimci komünist yaşam tarzının parti içinde egemen olması için uygunlayan merkezilik gerçekleşir. Bu partide iç disiplin; “verilmiş bir emrin” askerce yerine getirilmesi biçiminde değil, parti topluluğunun ve bireyin savrulmaması için, gönüllü birliğin ortak iradesinin bireylere yüklediği sorumlulukların, birey tarafından bilince çıkarılarak üstlenilmesi biçiminde gerçekleşir.

Komünizmi yaşayan bireylerin organize edilmiş birlikliği olan devrimci bir partide iş, “iş” olmaktan çıkarak bireylerin toplumsal yaşam gereksinimi olur. Devrimci komünist birey için böyle bir parti yaşamı; “feda edilmiş” bireysel yaşamlara rağmen bir topluluk yaşamı değil, kazanılmış birey yaşamlarının bileşkesi olan bir komünist yaşamdır. Devrimci komünist partide birey hiçleşerek yalnızlaşmaz; komünist birey olarak toplumsallaşır.

“Komünizmi yaşayan bireylerin organize edilmiş birlikliği olan devrimci bir partide iş, “iş” olmaktan çıkarak bireylerin toplumsal yaşam gereksinimi olur. (...) parti yaşamı; “feda edilmiş” bireysel yaşamlara rağmen bir topluluk yaşamı değil, kazanılmış birey yaşamlarının bileşkesi olan bir komünist yaşamdır. Devrimci komünist partide birey hiçleşerek yalnızlaşmaz; komünist birey olarak toplumsallaşır.”

Polisaj Ve Kaplama İşçileri

Hasan Kaya

İş yerimizde biri kadın olmak üzere on kişi çalışmaktayız. İş yerimizde kullanılan kimyasallar, çok ağır ve etkili maddeler içermektedir. Bunlardan bazıları: Siyanür, kostik, asit, krom gibi kimyasallardır. Tuzla Organize Deri Sanayi dahi bu gibi ağır ve tehlikeli kimyasalları arıtamaması nedeniyle iş yerinin deri sanayide açılmasına izin vermemiştir. Şu anki yerinde kaçak ve izinsiz çalışmaktadır. Kimyasal maddelerin o kadar ağır olmasına rağmen hiç bir iş güvenliği alınmamaktadır. Çoğu zaman eldivensiz yada yırtık eldivenleri tekrar kullanmak zorunda bırakılmak yada maske gibi gereçlerin bulunmaması, önlük ya da iş tulumunun olmayışı nedeniyle işçilerin ciddi sağlık sorunları yaşadığına tanıklık ediyoruz. Sürekli olarak özellikle kimyasal maddelerin içinde çalışan yada bire bir temas içinde olan arkadaşlar daha ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Yıkama bölümü kimyasallarla daha çok uğraşmaktadır vücuda temas halinde kol ve bacaklarda yanıklar, asitin saldıdığı buharla o havayı içine soluması ciğerlerde ciddi sorunlara yol açabiliyor. Defalarca koruyucu önlükler istenilmesine rağmen, önlükleri hâlâ temin edilmemiştir. Kapitalist sistemin biz işçilerin hayatlarını yok sayması daha fazla kâr elde etmek için sağlığımızı hiçe sayması bir kez daha burada ve yakınındaki Tuzla Organize Sanayi Bölgesinde yaşanan ölümlerle göz önüne serilmektedir. Yine yaşadığımız iş yerinde hakaretler, küfürler eşliğinde çalışmak zorunda olmak da ağır bir yükür. İşveren yaptığı bütün yanlışları parasının verdiği güçten kaynaklı haklı duruma geçebilmek adına aramızdan yandaş arama çabasıyla zorbalığın en gelişmiş

örneğini sergiliyor. İstediklerine hayır demek, sesimizi yükseltmek işten çıkarılmamıza sebep oluyor. Kaybedecek hiçbir şeyimiz yok zincirlerimizden başka deyip bütün işçi kardeşlerimizi birlikte hareket etmeye bir davet olsun bu yazı. Bizler bir araya gelip ellerimizi ve sesimizi birleştirdiğimiz sürece kazanabiliriz. Örgütlenmek, işçi kardeşlerimizi bilinçlendirmek birlikte hareketle taleplerimizi kazanabiliriz...

Kapitalizmde “Öteki”; Komünizmde Kadın!

I

Anaerkil Toplum Düzeni

Maddi Hayatın Üretimi: Toplumsal Yaşamın Ebedi Yasası

Toplumsal yaşamı, maddi hayatın yeniden üretimi *koşullar*. Zorunlu yaşamsal gereksinimlerin karşılanması, her zaman artan oranda ve artan miktarda maddi üretime bağlı olup, bu zorlayıcı etki, toplumsal yaşamın devriminin *değişmez* yasasını oluşturur. Aynı zamanda bu zorunluluk, *öznel* değil, insanların istenç ve iradesinden bağımsız *nesnel* bir etmendir.

İnsanların hem nicel hem de nitel gelişim seyri, maddi gereksinimlerinin hem nitelik olarak *çeşitlenmesine*, hem de *nicelik* olarak artmasına yol açar.

Maddi yaşamın ve insan soyunun üretimi arasındaki bu *bağımlılık* ilişkisi, *üretici güçlerin* ortaya çıkmasını, öncelikle de *emek nesnelere* ve *araçlarına* sahip olmayı gerektirir. Üretici güçler, toplum tarafından yaratılan üretim araçları ve bu araçları kullanan ve maddi üretimi gerçekleştiren insanların *toplamıdır*.

-Temel belirleyici etmen olarak- ekonomik tarihine değinmeden, toplumun bugününü açıklamak ve kadın cinsinin *trajedisini* anlamak olanaksızdır.

İlkel komünal toplumlarda, insanla doğa arasındaki *dolaysız* ilişkide, üretim araçlarının ortaklaşa kullanımı ve en etkin ve ilk üretim aracı olarak “insan eli”nin kullanılması yaşamı şekil-

lendirmiştir. Taşları yontarak ya da odundan aletler yaparak (bel, sopa gibi); yontmayı, biçmeyi, kesmeyi, vurmaya ve toprağı kazmayı öğrenen insanlar, üretim sırasında ritmik hareketler yapabilmekle yeteneği de kazandılar. Yeni iş aletlerinin ortaya çıkışıyla insanlığın yaşam tarzı da tümüyle değişti.

İlkel topluluklarda insanlar, oldukça ilkel silahlarıyla, hayvan saldırılarına karşı, toplu halde bulunmak, davranmak zorundaydı. Avcılık ve toplayıcılık dönemi olarak tanımlanabilecek bu ilkel toplumsal yaşamda, kadın-erkek bütün üyeler, çabalarını biraraya getirdikleri ölçüde başarılı olabiliyor ve ancak öyle geçim araçlarını üretebiliyordu. Ortak yaşam tarzı geliştikçe, ortaklaşa üretim de geliyor; gelecek kuşaklara aktarımı kolaylaşıyordu.

Doğal İşbölümü

Ortaklaşa mülkiyette, daha güçlü ve dayanıklı olan erkekler, kendilerini tümüyle “av”a vermeye, kadınlar ise; sağlanan besinlerin toplanması, evin ve çocukların bakımı işine ayrıldılar. Böylelikle, ilk doğal işbölümü gerçekleşmiş; *emek üretkenliği*, bu iki farklı yönde gelişen uzmanlaşma sayesinde artmıştır. Doğal işbölümünün ortaya çıkardığı ilk önemli sonuç; kadının geçim araçlarının üretimindeki etkin rolü, bir diğeri ise; kadın egemenliğindeki toplumsal örgütlenmenin ilk biçimi olarak gens’in doğuşudur.

Kan bağının baskın olduğu gens düzeninde, zamanla kabile (aşiret) topluluklarına dönüşüp, gens

içindeki dil ve yaşayış ortaklığı belirmeye başladı. Kadın-erkek arasındaki düzensiz cinsel ilişkilerin temsili olan *endogami* (grup içi evlilik) yerini, *exogami* (grup dışı) evliliklerine bırakmış, gens içinde endogami tümüyle yasaklanmıştır.

Akraba evliliklerinin yasaklanması anlamına gelen bu uygulama gereklilik halini alırken, grup evlilikleri halen devam edilebiliyordu. Gens içinde kadın ve erkek etkin olarak var olduğu için, her ikisi de özgürdü. Kadın ve erkek arasındaki ilişkide hiçbir sınırlama yoktu.

Cinsler arasındaki ilişki, henüz mülkiyet ve sahiplenme olmadığı için sadece sevgi ve beğeniye dayanıyor, çocuklar anne-babanın değil, gensin birer üyesi olarak görülüyor, *soy zinciri anne üzerinden yürüyordu*. Bu işleyiş, üretimin gereklerine de uygun düşüyor, gensin kendisi aile haline geliyordu.

Bu tarihsel aşama, üretim araçlarının *toplumsal mülkiyete* dayanır. Toplumsal mülkiyete uygun olarak, elde edilen bütün ürünler, üyeler arasında *eşit biçimde* –ki elde edilen ürünler ancak yaşamsal gereksinimleri karşılayacak düzeydeydi-paylaşıyordu. Üretime *eşit* statüyle katılan toplum üyeleri, gerekli aletlerin ve emek ürünlerinin *ortak* sahibydiler. Hem toplumsal koşullar açısından hem de servet bakımından eşitsizliğin olmadığı bu işleyiş, sınıfların oluşmasını da engelliyordu. İlkel topluluklar, insanın insan tarafından sömürsününün olmadığı bir tarihsel evrede varlıklarını sürdürdüler.

Üretici güçlerdeki tedrici gelişme, cinsiyete da-

yalı doğal işbölümü altında binlerce yılla anılacak özgün bir evreye, uzun bir tarihsel döneme karşılık gelir. Artık, yaşamsal gereksinimleri karşılayacak üretim, kabilelerin bir bölümü tarafından herkese yetecek düzeyde karşılanabiliyor, diğer

bölüm ise, daha yararlı faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri amacıyla serbest kalıyordu. Erkekler yalnızca “av” işiyle uğraşırken, kadınlar, giysiler, ev işleri, yenilebilir bitkilerin bulunması, ekip-biçmek, yiyecek hazırlamak gibi görevleri üstleniyordu. Kadınların ev içi faaliyetleri, belirli ve düzenli bir geçim kaynağı sunarken, erkeklerin yürüttüğü avlanma işleri tesadüflere bağlı kalıyor; düzenli bir beslenmeyi güvence altına almıyordu. Bu durum, kadının ekonomik yaşamda daha etkin rol almasına neden oluyordu. Yürürlükte olan ve yalnızca çocuğun anasının kesinlikle bilinmesini sağlayan grup evliliği, kadının topluluk içindeki rolünü daha da arttırıyor, kadın gensin reisi sayılıyordu.

Üretim aletlerinin ve emek ürünlerinin toplumsal mülkiyetinin geçerli olduğu *ilkel komünal düzen*, hiçbir baskı ve sömürüye dayalı olmayan kadın egemenliği nedeniyle *anaerki toplumsal düzen* olarak da adlandırılır.

Ailenin tarihi üzerine ilk bilimsel araştırma, Bachofen’in *Analık Hukuku*’dur ve *Hetairizm* kavramları üzerine oturur. Soy zincirinin kadın tarafından tanınması ve zamanla ortaya çıkan miras ilişkilerini de açık-

layan bu hukukta kadının özgür ve üstün konumundan söz edilir. *Hetairizm*; erkekle kadının toplumsal konumlanışlarını, tarihsel değişimin ve

Ailenin tarihi üzerine ilk bilimsel araştırma, Bachofen’in Analık Hukuku’dur ve Hetairizm kavramları üzerine oturur. Soy zincirinin kadın tarafından tanınması ve zamanla ortaya çıkan miras ilişkilerini de açıklayan bu hukukta kadının özgür ve üstün konumundan söz edilir. Hetairizm; erkekle kadının toplumsal konumlanışlarını, tarihsel değişimin ve insanların gerçek yaşam koşullarındaki gelişmenin değil, aynı insanların beyinlerindeki dinsel yansımaların bir ürünü olarak tanımlar. Hetairizm, Engels’in dikkat çektiği belirgin saptamaları olmasına rağmen, insanların varlık koşullarından bağımsız ele alındığı için bozulmayı içerir ve dahası en baştan fuhşa olanak verdiği için de eleştirilir.

insanların gerçek yaşam koşullarındaki gelişmenin değil, aynı insanların beyinlerindeki dinsel yansımaların bir ürünü olarak tanımlar. *Hetairizm*, Engels'in dikkat çektiği belirgin saptamaları olmasına rağmen, insanların varlık koşullarından bağımsız ele alındığı için bozulmayı içerir ve dahası en baştan fuhşa olanak verdiği için de eleştirilir.

Bitki yetiştiriciliğine geçiş, insanın doğaya daha önceki bağımlılığını azalttı. Emek üretkenliğindeki yükseliş, yedek yiyecek depolanmasını da mümkün hale getirdi. *Tarımın ortaya çıkışı* ile insanın hareket alanı genişlemiş; yeni alışkanlıklar kazanılıp, deneyimler zenginleştikçe doğa yasaları da öğrenilmeye başlanmış ve o güne kadar bilinmeyen *yeni iş aletleri* keşfedilmiştir. Tarımın ilkel biçimleri ile beraber, yaban hayvanlarının *evcilleştirilmesi* de gelişti. Artık hayvanlar yakalandıkları gibi öldürülmeyip, av için uygun olmayan mevsimlerde yedek besin stoku olarak saklanıyor ve beslenme gereksinimi güvence altına alınıyordu.

Bu gelişmeler, insanlığın *toplumsal evriminde* önemli bir role sahip olmuştur. Üretim kazandığı ivme, insanların ortaklaşa yaşamlarında da değişmelere yol açıyordu. Yerleşik düzene geçildikçe, üretim ve ekonomik ilişkiler de artıyor, kabile bağlarının sağlamlaşması, kabile mülkiyetini ortaya çıkarıyordu. Kabilelerin üzerinde yaşadıkları topraklar ve bu alana ait zenginlikler bütün kabilenin malı sayılıyor, doğal sınırlarla da olsa kabile içinde topraklar bölünüyordu. Kabile birliklerinin ortaya çıkışı, kabile dilleri ve kültürlerinin gelişmesine yol açmıştı. Her ne kadar gens içinde kan akrabalığına dayanan bölünmeler olsa da daha geniş bir toplumsal örgütlenme biçimi söz konusuydu. Bu birlikler, nihai olarak toplumsal mülkiyeti genişleten bir etki yaptılar.

Söz konusu olan ilkel tarım ve hayvancılık, henüz bir başka mülkiyet biçimini doğurmamıştı.

Çünkü o çağın ilkel üretim araçları yine de bütün toplum üyelerinin ortak çabasını gerektiriyordu. Ev ekonomisi toplumsal özelliğini aynı biçimiyle koruyordu. İlkel topluluk düzeninde, bir üst yönetim ya da siyasal bir gücü anımsatan –devlet kurumları yoktu. Üretim ilişkileri açısından bakıldığında da bu toplumsal örgütlenme biçimi herhangi farklı bir düzenlemeyi zorunlu hale getirmiyordu.

**Kadınların
büyük tarihsel
yenilisiyle birlikte,
kadından güç alan
tanrıçalar da yerini
erkek tanrılara bırakacak;
toplumdaki
tüm saygınlığını
yitirmekle kalmayan ve
erkek egemenliği
altında aşağılanan kadın,
erkeği kandırıp yasak
meyveyi yedirdiği için
insanların cennetten
kovulmasına neden olan
şeytani bir yaratık
olarak ayrıca
tanrı katında da
lanetlenenecekti!**

II Ataerkil Toplum Düzeni

Özel Mülkiyete Geçiş

Hayvancılık ilerliyor, tarımsal üretimde kol gücü ile birlikte *çapa* kullanımıyla maddi gereksinimler gerek duyulanın üzerinde üretiliyor, emek üretkenliğindeki bu gelişme, kabile düzeni içinde *yeni üretim ilişkilerini* de zorlamaya başlıyordu.

İnsanlığın, tarım ve hayvancılıktaki uzmanlaşması böylelikle *ilk toplumsal işbölümünü* de başlattı. Özellikle tarımda *çapa* dışında, *karasaban* ve *gübre* kullanımının etkisiyle, toprağın üretkenliğiyle birlikte, emek üretkenliği ve o döneme göre üretim, devasa ölçüde artmıştır. İlk toplumsal işbölümünün etkisi, sadece üretici güçlerde yarattığı gelişmeyle sınırlı kalmadı, doğal olarak toplumsal yapı üzerinde de kendisini gösterdi.

Avcılık ve hayvancılık, hala erkeklere özgü bir uğraştı. Kabile ekonomisinde erkeklerin rolü giderek artmaya; topluluk açısından maddi gereksinimlerin karşılanmasında en başta gelen kaynak erkek olmaya başlamıştı. Erkeklerin emeği giderek maddi servetin belirleyicisi haline geliyordu.

Milattan önce 3000 yıllarına kadar hüküm süren anaerkil düzen, fizik farklılıklarından ötürü, taştan aletleri, av silahlarını yapan, bakırı işleyen erkeklerce tarım aletlerinin, karasabanın da yapılmasıyla sona erdi. Gelişmiş kasları ile evcilleştirdiği öküzü karasabana koşan erkek, tarım

üretiminde *belirleyici üretken güç* olmuştur.

Artık tarım erkeklere özgü bir iş olarak görülüyor, kadın ise gittikçe ev işleri, erkeğin hizmeti ve çocuk bakımı ile sınırlandırılıyor, emeği ikinci plana itiliyordu. Erkeğin gens ve aile içindeki konumu değişiyor, ailenin, toprak ve üretim araçlarının mülkiyeti erkeklere geçerken, kadın geçim araçlarının temini karşılığında köleleştiriliyor, kadın ve çocuklar erkeğin mülkü haline geliyordu.

Kadın egemenliği, yerini erkek egemenliğine bırakıyor, *ataerkil toplumsal düzen* tarih sahnesinde yerini alıyordu. Üretim tarzındaki değişim ve özel mülkiyetin ortaya çıkışı, analık hukukunun *yıkılmasına* neden olmuş; kadın cinsinin bilinen bir mücadelesi olmaksızın *büyük tarihsel yenilgisi* gerçekleşmiş ve kadınların bütün sınıflı toplumlar tarihi boyunca süren ve halen devam eden *trajedisi* de burada başlamış, sınıflı toplumların mülkiyet hukuku halen sürmekte olan erkek egemenliğini o zaman onaylamıştır.

Kadınların büyük tarihsel yenilgisiyle birlikte, kadından güç alan tanrıçalar da yerini erkek tanrılara bırakacak; toplumdaki tüm saygınlığını yitirmekle kalmayan ve erkek egemenliği altında aşağılanan kadın, erkeği kandırıp yasak meyveyi yedirdiği için insanların cennetten kovulmasına neden olan şeytani bir yaratık olarak ayrıca tanrı katında da lanetlenecekti!

Kadın: Kölenin Kölesi, Efendinin Malı!

Emek üretkenliğindeki artışla, insanın insan tarafından sömürülmesinin olanaksız olduğu koşullarda yakalandıkları an öldürülen savaş tutsakları, tükettiğinden daha fazla maddi değer üretebildikleri için köleleştiriliyor ve *artı-ürün* payını artırmak amacıyla sahiplerince çalışmaya zorlanıyordu.

Köleler artı-ürün sağladıkları süre ve ölçüde, hiçbir vatandaşlık hakları olmadığı için sadece hoşgörü gösterilen emekçiler olarak kullanılıyor; ilkel topluluğun dayandığı toplumsal mülkiyet derinden sarsılıyor, çözülüyor ve tarih sahnesini terk ediyordu. Üretici güçlerin gelişimindeki bu doğal zorunluluk, köle emeğini zenginliğin aracı haline getirirken, kölelik kurumsallaşıyor; insanın insan

tarafından sömürüldüğü tarihsel bir çağ başlıyordu.

Üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlar açısından, köle emeği maddi gereksinmelerin karşılanmasında (açık köle emeği) önemli bir kaynakken, kadının karşılıksız ev içi emeği (gizli köle emeği) ise diğer maddi gereksinmelerin karşılandığı başka bir kaynak olarak kullanılıyordu.

Başlangıçta üretim araçlarının ortaklaşa mülkiyeti üzerinde kurulu olan üretim ilişkilerine dayanan toplum, üretim araçlarına karşı konumlanış farklılıklarına göre artık üç sınıfa bölünmüştü:

Her çeşit mülkiyetten yoksun ve efendilerinin malı sayılan *köleler*,

Üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde bulduran ve aynı zamanda emeklerini sömürdükleri kölelerin de sahibi olan *efendiler*,

Üretim araçlarının mülkiyetine sahip bulunan ve kendi küçük işletmelerinde üretim yapan –köle kullanamayan, bu yüzden de zamanla ekonomileri çökerek köleleşme tehdidiyle yaşayan- *küçük mülk sahipleri*.

Kadın Erkeğe Değil, Özel Mülkiyete Yenildi

Babalık Hukuku'na geçişle, ev ekonomisinde yönetim erkeğin eline geçmişti. Kadın aşağılanan, köleleştirilen, erkeğin keyif ve çocuk doğurma aracı haline gelen bir konumdadır artık. Kadın, çocuklar ve belirli sayıdaki köle, babalık otoritesi altına alınmış, kadının erkeğe toplumsal bağımlılığı yanında, yaşama hakkı bile erkeğin insafına kalmıştı. Kadının bu aşağılanması her ne kadar süslenip püslense de, erkeğin malı ve "namusu" olarak öldürülmesi erkek açısından bir hak olarak görülebiliyordu.

Bu hukukun ilk meyvesi, borç karşılığında erkeğin alacaklıya çocuğunu satması oldu.

Özel mülkiyet altında, erkek egemenliği koşullarında, kadın bir mal olarak görülüp, aile kurumuna ve dört duvar arasına hapsedildi. Toplumsal yaşamın her alanından uzaklaştırılan kadın, potansiyelini toplumun yararına kullanamaması bir yana, özünde olmayan birçok olumsuz özelliği de bu dönem edindi.

Bu tarihsel gelişim evresinde, kadının ikinci

sınıf olarak yerini pekiştiren ve bu konumu sürekliliğe taşıyan en güçlü etken *din* oldu.

Evlenme, çocuk yapma gibi olaylar bile, tamamen dinin kontrolü altına alınıp, bütün kurallar, egemen güçler tarafından belirleniyordu. İslamiyet'te çok evliliğin, harem kültürünün kadında yattığı, kendi cinsini hep kendine *rakip görme*, cinselliğini kullanarak erkeği düşürme vb. yaklaşımlarıyla, "kadın"; zaman içinde erkek egemen sistemin en önemli uygulayıcısı haline gelmiştir. Hıristiyanlık ve Yahudilik de kadın sorununa ilişkin erkek egemen bakışın gölgesinde kadının sömürülmesinin aracı olmuştur. Kadın; din, inanç ve feodal ilişkiler içinde boğulmuştur. Feodal geleneklerin ağır etkisi altında kadının köleliği daha da derinleşmiş ve *en kötüsü*, bu durum kadın tarafından da *kahnıksanmıştır*.

III

Kapitalizm ve Kadının **Cifte Sömürüsü**

Burjuvazinin Sahte Özgürlük **Maskesini İlk Kadınlar** **Düşürdü!**

Burjuvazinin feodalizme karşı yürüttüğü mücadele, her ne kadar tarihsel bir ilerlemeye karşılık gelse de, aynı zamanda onun bayrağındaki özgürlük anlayışının *güdüklüğünün*, insanlığın özgürlük arayışını karşılamaktan ne denli uzak olduğunun sergilendiği bir sahnedir. Burjuvazinin *özgürlük ve eşitlik belgisinin sınırları vardı* ve bu sınırlar, sermayenin gereksinimleriyle belirleniyordu.

Binlerce yıldır aşığılanmış kadın cinsinin eşitlik arayışı sermaye egemenliği için bir anlam taşııyordu. Üstelik, kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmasının tanınması, eşitsizlikler dünyasından ibaret olan sermaye egemenliğinde önu alınamayacak bir gediğın açılmasına ve açılan gedik pek çok eşitsizliğın, bu arada mülkiyetin ve

bizzat burjuvazinin kendi varlığının sorgulanmasına da neden olabilirdi. Tersi durumda ise, varolan eşitsizlik, emekçi sınıf içinde onun birliğini zayıflatacak yeni bir rekabetin aracı olabilir; feodaliteden miras kalan eviçi emeğe bedava el koymaya devam ederek burjuvazi artı-değer sömürüsünü mutlak olarak artırabilirdi.

Burjuvazi, pek çok şeyde olduğu gibi, eline geçirdiğini özüne dokunmadan sermayenin gereksinimleri doğrultusunda yeniden biçimlendirmekte, kendi dünyasına uydurmakta pek becerikliydi. Kadın sorununda da öyle yaptı. Miras aldığı erkek egemenliğinin *özüne dokunmadan*, onu kendi *egemenliğinin bir aracına* dönüştürdü; sermayenin hizmetine koştu.

Çifte sömürünün cenderesine sokulan kadınlar, kâğıt üzerinde bile olsa eşit haklara sahip olabilmek için, burjuva ikiyüzlülüğüne karşı yüzlerce yıl süren bir mücadele yürütmek zorunda bırakıldılar. Bugün sahip oldukları biçimsel hakları, onun her türlü zorbalığına karşı verdikleri mücadeleyle burjuvaziden bir bir sökerek aldılar.

Burjuvazinin sahte özgürlük anlayışına en çok da onun ikiyüzlüce öğündüğü en gelişmiş kaleleri tanık, en süslü sözleri kanıttır. Amerika Birleşik Devletleri *Bağımsızlık Bildirisi* (4 Temmuz 1776) Büyük Fransız Devriminin ardından kabul edilen *İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi*'nin (26 Ağustos 1789) adeta işaret fişegi idi. Her ikisi de süslü sözlerle kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizliği yok sayan belgelerdir.

Kadınların seçme seçilme hakkı çarpıcı bir örnektir ve devrimci burjuvazinin bayrağının "*Liberté! Egalité! Fraternité!*"¹ ile ifade ettiği üç renkten değil, aslında her üçünün de altı kazındığında ortaya çıkan "*Kâr! Kâr! Kâr!*" dan ibaret bir tek renkten oluştuğunu göstermeye yeter.

Kadınlar seçimlerde oy kullanma hakkını, emekçi kadınların kanı canı pahasına işçi sınıfı-

Bugün
inde yaşadığımız
kapitalizmin dayattığı
sistem ve kültür,
toplumlar
hangi gelişim evresinde
olursa olsun,
daima
kadın ezilmişliğinin
kültürü olmuştur.
Kapitalizm,
kadına
ev içi köleliğini,
analık görevini,
erkeğinin cinsel
arzularını doyurması
zorunluluğunu
dayatırken,
onun eviçi emeğine
bedava el koyup,
başlangıçta
cinsel ayrımcılıkla
onu üretimin dışında
tutmuştur.

nın verdiği mücadelelerin ardından, ABD’de ancak yüz yıl sonra kazanacak; burjuva devriminin beşiği Fransa’da ise bu hakkı elde etmek için İkinci Paylaşım Savaşının sonuna kadar yaklaşık yüz elli yıl beklemek zorunda kalacaklardı.

En gelişmiş kapitalist ülkelerden İngiltere’de, burjuva devriminden (1640) neredeyse üç asır sonra (1928) erkeklerle eşit oy hakkı kazandılar. İsviçre’de, hani şu sermayenin uzun yıllar kasası olarak çalışmış burjuva ülkesinde ise kadına sıra, ancak 2 Şubat 1971’de geldi. Bizim burjuvazi, biçimsel de olsa kendi devriminin ardından bu hakkı en erken tanıdığını söylemekle bu yüzden çok da haksız sayılmaz.

Burjuvazinin sahte özgürlük maskesini *ilk kez* kadınlar gördü ve canı pahasına bu maskeyi *ilk kez* onlar, üstelik de Büyük Fransız Devrimi’nde burjuvazinin en devrimci fraksiyonu Jakobenlerin yüzünden çekip aldılar ve: “*Kadının idam sehпасına çıkma hakkı varsa, kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır*”² diyerek yırttılar.

Fransızcada **homme** sözcüğünün neden aynı zamanda hem “insan” hem de “erkek” anlamına geldiği burjuva devriminin ardından kabul edilen “*La Déclaration des droits de l’Homme et du citoyen*”³ le bilince çıkmış; bu gerçeğe ilk kez bir kadın, (Marie) *Olympe de Gouges* işaret etmiştir. *Erkek Hakları Bildirgesi* olarak nitelendirdiği “İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi”ne karşı “*Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirisi*”ni yazmış; bu eyleminin bedelini de giyotine çıkararak ödemiştir.

Bu tarihten sonra kadının özgürlük arayışı, insanlığın ezeli özgürlük arayışının ayrılmaz bir ögesi olmuş ve işçi sınıfının *sosyalizm* mücadelesinde bayraklaşmıştır. Kadın özgürlük mücadelesinin sermaye egemenliğine karşı işçi sınıfının yürütmekte olduğu mücadeleden geçtiğini gören emekçi kadınlar, bu kavganın en ön saflarında yer alan en kararlı savaşçılar oldular.

Bu nedenledir ki, bugünlerde meydanı boş bulan burjuvazi ve onun feminist uzantıları, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nü onun emekçi niteliğinden arındırmak, 8 Mart’ı yeni bir

uygarlık arayışından, işçi sınıfının komünizm mücadelesinden kopararak, büyük bir pişkinlikle sahip çıkıp kendi hanelerine yazmaya çalışıyorlar.

Oysa tarih tanıktır ki, 8 Mart, İkinci Enternasyonalin öncü komünist militanlarından, *Spartakist Birliğin ve Almanya Komünist Partisi*’nin kurucularından olan *Clara Zetkin*’in girişimiyle II. Enternasyonalin *Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı*’nda⁴ 129 yoldaşını aynı eylemde yitiren New York’lu kadın tekstil işçilerinin 8 Mart 1857’deki grevi anısına ölümsüzleşmişti.

Ve Dünya, kadınların özgürlük arayışının işçilerin ekmek kavgasının ayrılmaz bir parçası olduğuna, ABD’nin Massachusetts eyaletinde 1912 Ocağında -sonradan “Ekmek ve Güller Grevi” olarak anılan- greve çıkan dokumacı kadın işçilerin ağzından yeri göğü sarsan şu muhteşem belge ile tanıklık etmişti:

Ekmek istiyoruz! Gül de!⁵

Eviçi Emek, Hem Yedek İş, Hem de Burjuvazinin Bedava El Koyduğu Artı-Değer Deposu!

Kadının fabrikaya kaydırılan emeği, alışlagelmiş aile yaşamını sarsarken, aynı emek, düşük ücretle kapitaliste köleliğe dönüşüp, paralel bir biçimde kadının ucuz emeği, genel olarak işgücünün değerinin düşürülmesi yönünde kullanıldı. Erkek ve kadın emeğinin düşmanca karşı karşıya getirilmesi, erkeğe ekonomik bağımlılığın, kapitaliste bağımlılığa dönüşmesi, kadın sorununa sistem içi çözüm üretilmeyeceğinin de ipuçlarını verir. Yeni üretim koşulları, kadını sadece ev işlerinden uzaklaştırmakla kalmadı, daha şimdiden çocuk eğitiminin büyük bölümünden de uzaklaştırdı.

Bugün içinde yaşadığımız kapitalizmin dayattığı sistem ve kültür, toplumlar hangi gelişim evresinde olursa olsun, daima kadın ezilmişliğinin kültürü olmuştur. Kapitalizm, kadına ev içi köleliğini, analık görevini, erkeğinin cinsel arzularını doyurması zorunluluğunu dayatırken, onun eviçi emeğine bedava el koyup, başlangıçta cinsel

1 Özgürlük!Eşitlik!Kardeşlik!

2(Marie) Olympe de Gouges, (1748 - 93), “Kadın ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesi; madde 10”.

3 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi (26 Ağustos 1789, Paris.)

4 26-27 Ağustos 1910, Kopenhag.

5 Grevci kadınların James Oppenheimer, Ekmek ve Güller şiiirinden (1911)esinlenen tarihsel belgisi.

ayrımcılıkla onu üretimin dışında tutmuştur.

Sanayi Devrimi ve makinelerin gelişimi, kalifiye işçi ihtiyacını azaltmaya başlayıp, ucuz işgücü gereksinimi ön plana çıktıkça, sermaye, kadın ve çocukları yedek emek ordusu olarak fabrikalara çekmiş; kadının ev içi köleliği bu kez kapitaliste kölelik ile birleşmiştir. Üstüne bu adım, yüzüstü kadının *ekonomik özgürlüğü* olarak ilan edilmiştir.

Kapitalizm, özellikle de kriz dönemlerinde, kolaylıkla kadın emeğinden vazgeçer ve öncelikle kadınları kapının önüne koyar. Onun emeğine ihtiyaç duyduklarında, kadınları “ekonomiye kazandırdıklarını” söyleyenler kendileri değilmiş gibi, siyasal sözcüleri aracılığıyla utanmadan, kriz dönemlerinde işsizlik oranlarının yükselmesinden onları sorumlu tutarlar!⁶

Tüm tarihsel süreç ve bugüne taşınan deneyim, kapitalizm koşulları ve bu koşullara yol arkadaşlığı yapan işsizlik sorunu var olduğu sürece, üretken bir güç olarak kadının özgürleşmesinin, ekonomik bağımsızlığını kazanarak bu sınırlar içersinde bile özgürleşmesinin olanaklarını vermez. Bu yüzden, “*ekonomik özgürlük kapitalist sistemde sahte bir reformdur.*”

Sermayenin yeniden üretim sürecinde, emek gücünün yeniden üretimi ile kadın ezilmişliği içiçe geçer. *Zorunlu* -emekçinin kendi emek gücünü yenilemek için zorunlu- emeğin karşılığında işçi bir ücret alır. İşgününün geri kalan zamanı *artık-emek* zamanıdır ve bu emeğin bedeli ödenmez. Ücret sistemi, karşılığı ödenmemiş emeği gizlediği içindir ki işçi, aldığı ücreti emeğinin karşılığıymış gibi görür. Ev emeği, kapitalist üretim sürecinin dışında ama fiili olarak *zorunlu* emeğin içindedir. Karşılığı ödenmediği için de gerçekte

artı-emek kütesine dâhil olur. Böylelikle, burjuvazi erkek egemenliğinden kendisine kalan miras hakkını kullanarak, tüm yükü kadının omuzlarında olan eviçi emeğe bedava el koyar.

Kapitalizm, kadının eviçi emeği ve çocuk bakımını toplumsallaştırmanın tüm maddi ve teknik koşullarını yaratabildiği halde, bunu gerçekleştirmez. Kar amaçlı birikim zihniyeti ve kurumlaşmalar oluşturmak yerine, kadının zaten ücretlendirilmeyen bu emeğini kamulaştırmanın külfetini, kendi yasaları gereği yüklenmesi de düşünülemez.

Burjuva Toplumu Çözölmeye Çekirdek Aileden Başladı

Kadının kapitalist üretim ilişkileri içindeki konumu onu metalaştırır ve toplumsal ilişkiler de alabildiğine ezilmişliğini güçlendirir. Kapitalizmle birlikte *tarihsel* karı-koca evliliği yerini artık *monogamiye* bırakmıştır.

Monogami de ilk kez aile kavramı doğal koşulların dışında ekonomik ilişkilere dayandırılmış ve ilkel toplumlarda karşılaştığımız doğal ve toplu mülkiyet anlayışına karşı, özel mülkiyetin zaferi olmuştur. Kadın üzerinde baskı oluşturan bu uygulama, sadece gerçek babanın saptanması ve miras ilişkilerini düzenlerken, bu ilişkide sevgi alınıp satılabilen

bir metaya dönüşür. Kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi cinselliğe indirgeyerek, kişilerin cinsel isteklerini tatmin aracına dönüşür. Farklı biçimlerde kadının metalaştırılması, zina ve fuhşu hayata geçirir.

Kapitalizm koşullarında, kadın ancak bedenini metalaştırarak kendisini ifade edebilmektedir. Kadın, cinsel bir obje olarak, sermayenin gerçekleşmesinin de aracı haline getirilmiştir. Kapita-

Ekim Devriminin ardından Sovyetler ilk yazılı yasayı kadın ve aile üzerine yaptı. Kadınlar erkeklerle, daha önce hiçbir burjuva devlet sınırları içinde olmadığı kadar eşit haklara sahip oldular. Evlilik kadar boşanma da basitleşmiş; evlilik içi-dışı çocukların hakları eşitlenmiş; ayrılma durumunda, maddi koşullar konu edildiğinde, mevcut toplumsal konumu gözönünde tutularak kadına pozitif ayrımcılık uygulanması kabul edilmişti. 1920’de kürtaj yasallaştı.

6 “İşsizlik oranı niye artıyor biliyor musunuz? Çünkü kriz dönemlerinde daha çok iş aranıyor. Özellikle kadınlar arasında kriz döneminde işgücüne katılım oranı daha artıyor” Mehmet Şimşek, Hürriyet, 20 Mart 2009.

listler için reklamın en önemli objesi, ürünün vitrini kadın bedenidir. Her alanda “estetigi” besleyen algılar, kadının cinselliği üzerine odaklanır. Kadının toplumsal yaşam içinde tek varlık alanı artık kadınlığını kullanmaktır.

Kadını erkek tarafından boyunduruk altına alan, özel mülkiyetin korunmasını amaçlayan ve burjuva hukuku açısından da erkeğin üstünlüğünü onaylayan bu aile düzeninin yegâne işlevi, kapitalizmin hizmetinde iktisadi bir birim olmasıdır.

Ancak, burjuvazinin üstünden miras hukukunu işlettiği, kendi hegemonyasını tüm topluma yaymakta aracı kıldığı, yedek iş gücü deposu olarak eve kapattığı kadınların eviçi emeğine bedava el koyduğu bu birim, bu kadar yükü kaldıramadı ve çekirdek aile insanların pasif direnişleriyle çözülmeye başladı.

Emekçiler açısından yabancılaşmış toplumsal ilişkiler açısından bir nebze uzaklaşarak sığındığı bir vaha olmanın ötesinde başkaca bir anlamı olmayan çekirdek aile, insanları bencilleştiren yabancılaşmış toplumsal ilişkilerin artan basıncıyla, daha kuruluşunda insani duyguların önüne geçen başka kaygıların egemen olmasıyla, giderek toplumun büyük çoğunluğu için bu anlamını yitirdi. Son çeyrek yüzyılda derinleşen büyük bir bunalıma girdi.

Artık gelişmiş kapitalist ülkelerde her iki evlilikten biri boşanmayla sonuçlanıyor. Onların gelişme çizgisini izleyen diğer kapitalist ülkelerde de durum farklı değil. Sözelimi 2009 yılında her beş evliliğin birisinin boşanmayla sonuçlandığı Türkiye’de 1996’da yüzde 0,47 olan kaba boşanma hızı⁷ sadece on iki yıl gibi kısa bir süre içinde üç kat artarak 2008’de yüzde 1,4’e yüksel-

miştir.⁸

Kapitalizmin sosyo-ekonomik evrimi ve nesnel işleyişi, bugünkü biçimiyle aileyi günden güne çözüyor olsa da, burjuvazinin çok yönlü, öznel ideolojik-kültürel çabalarıyla onu kutsamaya, ayakta tutmaya ve güçlendirmeye çalıştığı da göz ardı edilemez. Kadın ve erkek figüranları ile birlikte bu düzen açıkça, insanın insanca yaşam istencinin en geri organizasyonudur. Kapitalizmin çıkarları doğrultusunda, insanlar arasındaki her türlü insani ilişkiyi yozlaştıran bu aile şablonu, özel mülkiyetin ortadan kalktığı koşullarda kendini tamamen yok edecektir. Bireysel cinsel aşk, özel mülkiyetin ve sınıfların ortadan kalktığı koşullarda, sadece sevgi ve beğeniye dayanacaktır. Üstelik hiçbir çıkar gözetmeksizin!

IV

Tarihsel Deneyim

Ekim Devrimi, Kadının Kurtuluşu Yolunda Atılmış Tarihsel Olarak En İleri Adımdır!

Bolşeviklerin ellerinde hazır formüller yoktu. Engels’in dediği gibi, kadın sorununun çözümünde tutulacak yol, ancak her iki cins arasında öncelikle sağlanacak hukuksal eşitlik zemininde belirginleşecekti:

“...erkeğin kadın üzerindeki egemenliğinin özel niteliği, bu iki cins arasında gerçek bir toplum-

sal eşitlik kurma zorunluluğu ve bunun yolu, bütün bunlar; kendilerini ancak, erkekle kadın tamamen eşit hukuksal haklara sahip oldukları zaman açık göstereceklerdir. O zaman görülecektir ki, kadının kurtuluşunun ilk koşulu, bütün kadın cinsinin yeniden toplumsal üretime dönme-

Engels’in işaret ettiği kadının özgürlüğüne giden yolun nesnel zemini döşenmişti. Gerisi bu özgürlüğün, kadınıyla erkeğiyle sahici insan ilişkilerinin ve doğrudan üreticilerle üretimin nesnel koşulları arasında dolaysız buluşmanın önündeki engellerin kaldırılmasına bağlıydı.

Bu, en başta, yabancılaşmış insan ilişkilerinin ürünü ve en büyük kaynağı devletin, devlet mülkiyetinin ortadan kalkması anlamına geliyordu. Kapitalizmin yeryüzünden tamamen kovulduğu koşulları ve görece uzun bir geçiş dönemini gerektiren bu koşul, Sovyetler Birliği için hiç gerçekleşmedi.

7 İlgili yıl nüfusuna oranla boşanan çift oranı.

8 TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verileri.

sidir ve bu koşul, karı-koca ailesinin, toplumun iktisadi birimi olarak ortadan kaldırılmasını gerektirir.”⁹

Öyle yaptılar, Ekim Devriminin ardından Sovyetler ilk yazılı yasayı kadın ve aile üzerine yaptı. Kadımlar erkeklerle, daha önce hiçbir burjuva devlet sınırları içinde olmadığı kadar eşit haklara sahip oldular. Evlilik kadar boşanma da basitleşmiş; evlilik içi-dışı çocukların hakları eşitlenmiş; ayrılma durumunda, maddi koşullar konu edildiğinde, mevcut toplumsal konumu gözönünde tutularak kadına *pozitif ayrımcılık* uygulanması kabul edilmişti. 1920’de kürtaj yasallaştı.

Devrimin hemen ardından başlayarak Sovyetlerde kadının özgürleşmesi yolunda küçümsenemeyecek adımlar atıldı. Oluşturulan ortak yemekhaneler, çamaşırhaneler, kreşler, kadının ev içi köleliğini ve toplumsal üretime katılmasının önündeki engellerin yıkılması amacını güdüyordu.

Hep daha fazlasını yapmak istiyorlar, bunun için olağanüstü bir çabayla işe girişiyorlardı. Fakat ne yazık ki savaşın ve iç savaşın yol açtığı yıkım, oldukça kalabalık ve geri bir nüfusa sahip bu geniş ülkede bu özverili ve cesur meydan okumanın hızını kesiyor; Bolşeviklerin programatik olarak önlerine koydukları hedeflerin yerine getirilmesini sekteye uğrattıyordu. Hedeflenenlerle gerçekleştirilebilenler arasında muazzam bir uçurum söz konusuydu.

Yılmadılar, önemli başarılar elde ettiler. 1926’da yeni bir yasayla kadınların hem iş bulma olanakları hem de maddi koşulları daha da iyileştirildi. Boşanma için artık eşlerden birinin isteği yeterli oluyor, mahkemelere gitmeye gerek kalmıyordu.

Engels’in işaret ettiği kadının özgürlüğüne giden yolun nesnel zemini döşenmişti. Gerisi bu özgürlüğün, kadınıyla erkeğiyle sahici insan ilişkilerinin ve doğrudan üreticilerle üretimin nesnel

koşulları arasında dolaysız buluşmanın önündeki engellerin kaldırılmasına bağlıydı. Bu, en başta, yabancılaşmış insan ilişkilerinin ürünü ve en büyük kaynağı devletin, devlet mülkiyetinin ortadan kalkması anlamına geliyordu. Kapitalizmin yeryüzünden tamamen kovulduğu koşulları ve görece uzun bir geçiş dönemini gerektiren bu koşul, Sovyetler Birliği için *hiç gerçekleşmedi*.

Tersine, izlenmekte olan kapitalizmi *yakalama ve geçme yarışında*, tüm Sovyet insanlarını giderek koyulaşan, devlet merkezli bir yabancılaşma sisi kuşattı. Emperyalist kuşatmaya tuz biber eken sinsi bir kuşatmaydı bu ve Sovyet insanlarını *içerden* çürütüyordu.

Komünizme yürüyüşte ölçütler farklılaşmaya başlayınca, tüm diğer alanlar gibi kadın özgürlüğü de nasibini aldı. Devletin sözkonusu yarışta sıkıntıya düştüğü durumlarda ilk kısıntı, kadınlara sağlanan olanaklardan ve kadını özgürleştirecek –aşevleri, ortak çamaşırhane vb.- yatırımlardan yapılıyordu.

1934’te kabul edilen bir ceza yasası ile eşcinsellik yasaklandı, devlete karşı suç kapsamına alınarak, 5 yıllık ağır çalışma cezası getirildi.¹⁰ 1936’da başka bir yasayla kürtaj yasaklandı ve *aile devlet koruması altına alındı!*

İkinci savaşın ardından savaşta önemli sayıda insanını yitiren Sovyetlerde, savaşın faturası kadınlara kesiliyor, boşanma zorlaştırılıyor; inat edenleri mahkemelerde bıktırıcı bir *ikna* süreci bekliyordu.

İnişli çıkışlı da olsa, yine de Sovyet kadınları, özgürlükleri adına başka hiçbir burjuva devletiyle kıyaslanmayacak bir nesnel zemin yakalamışlardı.

Ama nihayetinde çözümlenin hemen arifesinde toplumda egemen olan tablo,¹¹ bu olanağın evde ve toplumda erkek egemenliğin yıkılmasına yetmediğini açıkça gösteriyordu.

Feminist bilince sahip olmak, kendiliğinden sosyalist bilince dönüşmez. Erkekle kadını karşı karşıya getirmek ve ezilmişliğin sebebini sadece cinsiyet ilişkileriyle açıklamak, ekonomik ve toplumsal boyutlarını Marksist bir temele dayandırmamak, kapitalizmde erkeğin ne kadar özgür olduğunu sorgulamadan, erkeğin yapabildikleri ile kendi özgürlüğünün sınırlarını çizmektir. Daha da önemlisi böyle yaparak söylenen doğruları kendi gerçekliğinden koparmaktır

9 F. Engels, Ailenin, Özel mülkiyetin ve Devletin Kokeni, Sol Yayınları, 8. Baskı, Kasım 1987, İstanbul, s. 89.

Özel mülkiyetin ortadan kaldırılıp toplumsal mülkiyete geçişin en önemli evresi elbette ki kapitalizmden sosyalizme *geçiş sürecidir*. Bu dönem aynı zamanda, Lenin'in de dikkat çektiği gibi, kadınların ev köleliği'nden kurtuluşu ve yeni toplumsal rollerine kavuşması için *zorunlu* bir geçiş sürecidir. Bu geçiş süreci sancılıdır, çünkü yüzyıllar boyunca sürüp gelen sınıflı toplum geleneklerinin ve bu tarihsel geleneğin son temsilcisi kapitalizmin toplumun en derin gözeneklerine kadar yaygınlaştırdığı ve sistemleştirdiği toplumsal ilişkilerin devrimci dönüşümü oldukça güç ve zaman isteyen bir iştir.

Sovyet deneyimi, sosyalizme yönelik adımların dünya devrimiyle perçinlenmediği ve var olan kazanımlar bizzat proletaryanın önderliğinde ve koruyuculuğunda kalıcı hale getirilemediği koşulda, *geriye dönüşün* kaçınılmaz olduğunu göstermiştir. Tüm sonuçlarına rağmen, Ekim Devrimi bugün hâlâ, kadınıyla erkeğiyle tüm ezilenlerin ezenlere karşı yürüttükleri özgürlük ve kurtuluş mücadelesine tutulan en güçlü ışık olmaya devam ediyor ve *inkâr edilmeyi değil, başlattığı yürüyüşün tamamlanmasını bekliyor!*

Menziline Kavuşamamış Geçiş Sürecinin Sonuçlarına Bakararak Komünizm Yargılanmak İsteniyor!

Burjuvazi ve onun ideolojik uzantısı feminist akımlar, reel sosyalizmin sonuçlarından hareketle, gerçekte onun komünizme bir geçiş süreci olduğunu ve kadın sorununun çözümü doğrultusunda atılan adımları *görmezden gelerek*, komünizmi mahkûm etmeye, kadın hareketini işçi sınıfının siyasi mücadelesinden ayırmaya çalışıyorlar.

Komünistler, kadınların yalnızca kadın olmak-

tan kaynaklanan nedenlerden ötürü kadın sorununun özgül bir nitelik taşıdığını bilerek mücadelelerini yürütürler. Bunun için gerek bugün verilmekte olan mücadele içinde, gerekse komünizme geçiş döneminde *bağımsız* bir kadın hareketinin varlığını savunur, oluşumu doğrultusunda öncülük yaparlar. Ancak, kadının özgürlük arayışı, başını işçi sınıfının çektiği insanlığın kurtuluş mücadelesinden ayrı düşünülüp, başarıya ulaşamayacağı için de bağımsızlıktan murat ettiklerinin, işçi sınıfın dünya görüşünden bir bağımsızlık değil, *örgütsel bağımsızlık* olmasıyla komünistler, burjuva ideolojisinin etkisi altında kalan bütün eğilimlerden ayrılırlar.

Burjuva ideolojik bir akım olarak feminizm'in ortaya çıkışı, kapitalist sömürü düzeni ve burjuva hukuku açısından bir tehdit oluşturmamış, aksine pozitif ayrımcılığın önünü açmıştır. M. Anderson, liberal feminizmle kadının aşağılanması ve ikincil statüsünden, radikal feminizmle erkeğin kadın üzerinde baskı aracı olduğundan, sosyalist feminizmle ise kadın ezilmişliğinin kapitalist sisteme dayandığını ve erkekler lehine işlediğini savunmuştur. Sosyalist feministler II. Enternasyonal'de seslerini duyurmaya ça-

alışmışlar ve süreç içinde kadının sesi olmaya çalışmışlarsa da sisteme eklemlenen her mücadele gibi boğulmuş ve sığlaşmışlardır.

Feminist bilince sahip olmak, kendiliğinden sosyalist bilince dönüşmez. Erkek kadını karşı karşıya getirmek ve ezilmişliğin sebebini sadece cinsiyet ilişkileriyle açıklamak, ekonomik ve toplumsal boyutlarını Marksist bir temele dayandırmamak, kapitalizmde erkeğin ne kadar özgür olduğunu sorgulamadan, erkeğin yapabildikleri ile kendi özgürlüğünün sınırlarını çizmektir. Daha da önemlisi böyle yaparak söylenen doğruları kendi

**Kadın ve erkek
olmanın erdemiyile
yeni insanı yaratacak
bir toplumsal
kültürleşme sorunu,
komünistlerin
ivedi görevleri arasında
olmak zorundadır.
Bu zor değil
ve yaşadığımız topraklarda
kadınlar
bunun örneklerini
veriyorlar.
Kürt özgürlük hareketi
bu yönde olumlu
adımlar atıyor;
kotalara
gerek duymadan,
mücadele içinde kadınlar
erkeklerle aynı saflarda
birleşiyor.**

¹⁰ 17 Aralık 1933'te ilan edilen ve 7 Mart 1934'te bütün SSCB'de zorunlu hale getirilen Sovyet Ceza Kanunu'nun yeni yasası, sonradan Madde 121 olan Madde 154/a.

¹¹ Anthony Barnett, *Sovyetler'de Özgürlük*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1988, birinci baskı. Özellikle yazarın Glasnost ve Perestroika'dan sosyalizm adına olumlu beklentisi, yaptığı gözlemlere görece objektif bir özellik kazandırmaktadır.

gerçekliğinden koparmaktır.

Buna karşılık, özellikle sosyalist feminizmin ve öncülerinin, kadının özgürlük mücadelesine hem teorik hem de pratik katkıları yok sayılmaz. Yine de yok saymamak, kadının kurtuluşunun feminist bilinçte olduğunu göstermez.

Sosyalist feminizm, ataerkillik ve üreme sorunu üzerinden hareketle stratejilerini kardeşlik ve kadın hareketi esasına dayandırır. İçerdiği dinamizme rağmen, kadının kurtuluşu için henüz bütüncül bir görüş geliştirememiştir. Kadın sorunu, sistem ve üretim biçimleri ve ilişkilerinden bağımsız değerlendirilecek tek başına ele alınacak bir sorun değildir. Kadın sorununa ilişkin mücadele içinde Marksist yanıt arayışını, kapitalist düzen içinde, sosyalist bir mücadele şekline büründürmenin mücadeleyi sığıştırdığı yaklaşımı da sosyalist feminizmin çıkmazlarındanır.

O yüzdendir ki sorunu, biyolojik farklılıklardan kaynaklanan eşitsizliğin, sosyal ve kültürel yönleriyle desteklendiği, sosyalist feminizmin tartışmalı bir önermesi olan “toplumsal cinsiyet” sorunu olarak değerlendirmek de onun benzer çelişkilerden birisidir.

Pozitif ayrımcılığı, devrimci örgütlerin içine kadar taşımaya varan kafa karışıklığı da yine aynı çıkmazın ürünüdür. Gerçekte *bütün mesele*, sermaye egemenliğini alt etmeyi *pratik bir sorun olarak* gündemine alıp alamama sorunudur.

V

Kadının Kurtuluşu

Erkek Egemenliğinin Son Bulduğu Komünizm Mücadelesi Kadının Gerçek Özgürlük Mücadelesidir!

*Kadın ve Erkeklerin hayatını,
Bizi birleştiren kelimeyle,
Birleştirmek lazımdır.
“YOLDAŞLAR”¹²*

Günümüzde kapitalizmin, insanı yozlaştıran ve kendisine yabancılaştıran kültürü içinde, kadınla-

rın karşı karşıya kaldıkları fiziksel ve psikolojik şiddetin, bedeninin metalaştırılmasında içselleşmiş rolünün ya da çaresizliğinin, kapitalist pazarda, cinsel temel üzerinden hareketle bedeninin bir ürünün vitrini olarak satışa çıkarılmasının, dinsel ritüeller ve sistem içi çatışmanın, halen namus kavramı üzerinden işlenen töre cinayetlerinin insan onurunu zedeleyen ağırlığının, gelecek umudu ve amacının evliliğe endekslediği bir algının, çözümsüzlüğün dayattığı fahişeliğin, siyasal yaşamda pozitif ayrımcılık, kadın kotası süslemeleriyle kadına zaten hakkı olan katılımı lütf olarak sunmanın, ev kadınlarının hiçbir tarihsel süreçte ücretlendirilmeyen emeğiyle gizli işsiz kitlesi içinde yer almasının, üretime iştirak konusunda güçlüklerinin, daha da zor olanı; bunca eklektik sorunlar silsilesiyle mücadelede kadının, kendi bilincinin dışında, kendisine sunulan değil kendisinin yürüttüğü mücadeledeki özne rolünü unutmasının, kadın olma erdeminin sınıfsal bir temelle ilişkilenebilmesinin önündeki engeller nihai olarak komünist bir toplum içinde kalkacak olsa da sorunun bugünden bir kültürleşme sorunu olduğu bilinciyle yol almak gerekiyor, *omuz omuza...*

Kadın ve erkek olmanın erdemiyile yeni insanı yaratacak bir toplumsal kültürleşme sorunu, *komünistlerin ivedi görevleri* arasında olmak zorundadır. Bu zor değil ve yaşadığımız topraklarda kadınlar bunun örneklerini veriyorlar. Kürt özgürlük hareketi bu yönde olumlu adımlar atıyor; kotalara gerek duymadan, mücadele içinde kadınlar erkeklerle aynı saflarda birleşiyor.

Kadın sorunu bir cinsiyet sorunu değil, mülkiyet sorununun aldığı bir biçimdir. Bugün sorunu kadın-erkek eşitliği denklemi kurarak formüle etmek, sorunun tarihsel çıkışından ve özünden uzaklaşarak, sonuçlardan hareketle soruna yaklaşmaktır. Kadını erkeğin vesayeti altına sokan ya da mahkûm eden neden, kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar veya eşitsizlik değil, üretim ilişkilerinin aldığı biçimdir. *İşbölümü ve mülkiyet ilişkisine dayanan toplumsal koşullardır.*

Özel mülkiyet ortadan kalkmaksızın, kadın sorununun çözümünden söz edilemez. Özel mülkiyete son verecek olan da kadın sorununun

¹² Viladimir Mayakovski

çözümünün yolunu açacak olan da *sosyalist bir devrimdir*.

Gelecekte cinsler arası ilişkiler, nasıl bir şekil alacak bugünden bilemeyiz ancak, sevgi, aşk ve evlilik kavramlarının bugünkü prangalarından kurtulacağı kesindir. Yarının sosyalist toplumunun, kadın ve erkeğin birlikte özgürleşeceği bir yaşam zemini oluşturabileceğini bugünden biliyoruz. Bunu bilmek yeterlidir.

Üretici güçler toplumsallaştığı ve geliştiği oranda, biyolojik farklılıkların da önemi ortadan kalkacaktır. Kadının ev içi köleliği ortadan kalktığı oranda, kadının eve mahkûmiyeti de kalkacak, çocuk toplumun bir bireyi olarak kabul edildiği oranda, erkek, kadın ve çocuklar arasındaki ilişki de mülkiyet ilişkisi olmaktan çıkacaktır. Bugün özellikle burjuva kadınlar açısından başarılmış gibi görünen bu durum, diğer kadınların emeği üzerinden gerçekleşmektedir. Burjuva kadınının da cinsiyet kimliği üzerinden bir biçimde ezildiği ve aşağılandığı da kuşkusuz bir gerçektir. Ancak bu durum, burjuva kadınının cins kimliğinden kaynaklanan özgül sorunu ile emekçi kadının, kadın olmaktan kaynaklanan kapsamlı sosyal-kültürel sorunları arasındaki açı farkını ortadan kaldırmaz. Bugünkü biçimden arınmış bir çözüm arayışı ise sınıfsız bir toplumun inşasında gizlidir.

Komünistler, örgütsüzlüğün ve dağınıklığın hüküm sürdüğü günümüzde, sınıf hareketinin verili düzeyini de dikkate alarak, mücadele hedeflerine sınıf hareketinin ileriye çekilmesi noktasından yaklaşırlar. Bu bağlamda kadın sorununun geniş yığınlara mal edilmesi için, kapitalizm koşulları altında şu talepler için mücadele yürütürler:

- Eşit işe eşit ücret
- Ahlak normlarının kadın üzerinden tanımlanmasına son verilmesi
- Çocuk ve kadın emeğinin sömürsünün sınırlandırılması
- Ev işçiliğinin, işçilik olarak kabulü ve eviçi

emeğinin karşılığının ödenmesi

- Ev işlerinin, çocuk bakımının, devlet ve kapitalistlerce karşılanmasının yasalaşması
- Toplumsal alanda kadın kotası yerine pozitif ayrımcılığın desteklenmesi

İnsanın en öznel alanlarından birisi olan cinsel tercihleri üzerinden karşı karşıya kaldığı baskı ve aşağılanma, kapitalizmin bir diğer kirli yüzü olarak karşımıza çıkıyor. İnsanların ister biyolojik, ister psikolojik temellerle cinselliğini yaşama tercihi, insanın doğasına denk düşünle çakışır. Bu çakışma, insanlık tarihi kadar eskiye dayanır ve yok sayılamaz.

Aynı şekilde bu tercihlerinden dolayı toplum dışına itilmeleri, aşağılanmaları, işsiz bırakılmaları, yaşamlarını devam ettirebilmek için fuhşa itilmeleri, insanın insanca yaşam hakkına açık bir saldırıdır. Kişileri bu tercihe iten toplumsal sorunların ortadan kaldırılması, tercihi körükleyen çocuk istismarının engellenmesi ve yine kişilerin kendilerini sadece cinsel tercihleriyle kimlik oluşturma çabasına iten seçeneksizliklere son verecek özgür bir yaşam alanı aynı yakıcılıkla zorunludur. Komünistler her koşulda ikircimsiz olarak, farklı cinsel tercihleri olanların yanında, insanca yaşam mücadelelerinin de en güçlü savunucusu olabilmelidir. İnsanların cinsel yaşamları sorgulamadan, onlara özgür bir yaşam sunulabilmelidir.

Kadının özgürleşmesinde atılacak adımlardan belki de en önemlisi, kadınların siyasal mücadeleye aktif katılımının sağlanmasıdır. Bu katılım, cinsiyet üzerinden tanımlanmayan bir tarzı içselleştirebilmelidir.

Aşırı sömürünün, şiddetin, yoksulluğun baskısı altında ezilen emekçi kadınların kurtuluşu, sadece işçi sınıfını cinsiyet temelinde bölmeye hizmet eden araçlarla değil, erkek yoldaşlarıyla *birlikte* yürütecekleri sınıf mücadelesiyle, *birlikte* inşa edecekleri yeni bir uygarlık ve kültürle, *komünizmle* mümkündür.

İnsanın en öznel alanlarından birisi olan cinsel tercihleri üzerinden karşı karşıya kaldığı baskı ve aşağılanma, kapitalizmin bir diğer kirli yüzü olarak karşımıza çıkıyor. İnsanların ister biyolojik, ister psikolojik temellerle cinselliğini yaşama tercihi, insanın doğasına denk düşünle çakışır. Bu çakışma, insanlık tarihi kadar eskiye dayanır ve yok sayılamaz.

Ekim Devriminin Güncelliğinde Sosyalizmin Sorunları

T. Ozan

Bundan tam doksan üç yıl önce tüm insanlık tarihini yeni bir yola sokan bir dönemeç yaşandı. Proleterya sınıf savaşımı tarihinde önemli bir adımı atarak siyasal iktidarı alabileceğini, Sovyetler Birliğini kurabileceğini ve bu iktidarı tüm ezilenlerin yararına sürdürebileceğini gösterdi.

Ancak bu gün, FuitTroja* (K.Marx.Felsefenin Sefaleti) Sovyetler Birliği artık yok.

Sosyalist solda, özellikle Sovyetlerin dağılması ile beraber ekonomik, politik ve teorik eleştirilerden ziyade(!) "kişi kültü", "Sosyalist kültürün" yaratılmamış olması eleştirisi genelde pek yaygındır.

Özellikle 1960'lı yıllarda Çin kültür devriminin, "sosyalist kültürün" yaratılması için yani Sovyetler Birliğinin başaramadığını başaraacağı ya da eksikliği kapatacağı iddiası solda geniş bir tartışma alanı yaratmıştı. Kültür devrimi hamlesini, kitlelerin insiyatifini harekete geçirdiği ölçüde devrimci bir pratik olarak görmek gerekir. Ancak daha sonraki süreçlere bakıldığında burjuva kültürüne dahi rahmet okutacak tuhaflikların yaşandığını biliyoruz. Örneğin bir kemanın, bir müzik aletinin burjuva olduğunun iddia edildiği sık hatırlanır bir örnektir.

Bugünkü süreçte, Çin'in kapitalist sistem

içerisinde yer alıyor oluşu, sorunların daha farklı düzeylerde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu nedenle bu gün geçmişteki gibi yüksek sesle ifade edilmese de Marksizm'de kültür eksikliği problemi, 1950'li yıllardan bu yana tartışılmalı bir süreçtir.

Sovyetlerdeki dağılma süreçlerine, kültürel yetersizliklerin neden olduğu ya da sosyalist bir kültürün oluşturulamadığından yenildiği önermesi bizce totolojidir. Bu nedenle kültür kavramını yeniden tartışmaya açıp tarihsel materyalizmin içerisindeki yerini az çok somutlamak elzem hale gelmiştir.

Sol literatürde, yine son dönemlerde savunulan görüşlere bakıldığında yukarıdaki eleştirinin bir devamı olarak birbiriyle bağlantılı iki görüş bir arada savunulmaktadır. İlk önce egemen kültürün, egemen sınıfının kültürü olduğu kabul edilmekle beraber, işçi sınıfı kültürünün de ruşeym halinde de olsa bağımsız olarak varolabileceği iddiasıdır. Diğer bağlantılı görüş ise sınıf mücadelesini, salt ekonomik mücadele biçimi olarak algılamakta, sınıf mücadelesinin yanısıra bir kültürleşme mücadelesinin de yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu iddialara göre kültürleşmeci sosyalistler, kapitalizm altında, işçi sınıfı kültürünü geliştirmek

için bağımsız ruşeym halinde bulunan proleter bir kültürden yararlanabileceklerini, onun geliştirilip egemen bir kültür ya da "evrensel akıl" haline gelebileceğini iddia etmektedirler. Belki de, böyle bir anlayışın oluşmasında sosyalist ve komünistlerin oldukça dağınık olmaları burjuvaziye karşı bir direnç noktası oluşturmakta zorlanıyor olmalarının payı büyüktür.

Aslında Marksizm ile kurduğu ilişkide, yapısal olarak dışsal olmasına rağmen İkinci Enternasyonalin devrim kavramını, sosyal haklar kavramına ikamesinin bir devamı olarak yer alan ekonomizm anlayışlarına yönelik bir tepki olarak ortaya çıkan bu çerçeve, ekonomik mücadeleyi, sınıf mücadelesinin tek biçimi olarak gördüğü ölçüde ekonomizmle örtüşür. Bundan dolayıdır ki, sınıf mücadelesine ek olarak diğer mücadele biçimlerinin de yürütülmesi gerektiğini vaaz eder. Anlayış olarak bu yönelim tersten bir ekonomizmi, literatüre yeniden sokmaya çalışmaktır. Marksist sosyalizme göre, sınıf mücadelesi hiç bir zaman tek bir kategori, ekonomik mücadele olarak ele alınamaz, sınıf mücadelesi, ekonomik, politik ve ideolojik düzeylerde sürdürülür. Örneğin, materyalizm-idealizm tartışmaları felsefe alanındaki sınıf mücadelesinden başka birşey değildir.

Bir kültür tartışması yapabilmek için, kültür kavramının ne ifade ettiğine bakmakta yarar vardır. Çünkü, kültür kavramı, toplumsal alanda

bir kesimin ya da grubun yaşanan ilişkilerinin genel ifadesi olmaktan ziyade, herhangi bir öznenin, o öznenin nesnesi saydığı toplumsal gruba, kesime yönelik bilgi ve birikimlerini aktarım faaliyeti, bir tür bilinç taşıma eylemi olarak algılanmaktadır.

Kültür kavramı ilk bakışta egemen yaygın kullanımına göre bilgi, görgü anlamına gelir. Toplumun ortalama bilinç seviyesinden daha fazla bilgi ve ilişki biçimleri hakkında bilgi sahibi olanlar yine bu yaygın kullanıma göre kültürlü sayılırlar. Diğer bir anlayışa göre ise kültür, bir toplumda ya da grupta ortak ya da benzer nitelikler ve alışkanlıklar olarak adlandırılır. Farklı kullanımları yaygın olsa da kültür, hep belirli bir öznenin ister doğuştan ister sonradan olsun alışkanlıklarını dini ritüeller bütünü olarak algılanır. Aslında etimolojik kökenine bakıldığında kültür terimi daha çok bir geçinme biçimi olarak ortaya çıkar. İnsanlar geçimlerini ne tür yol ve araçlarla sağlarsa bu geçimlerine göre ilişki biçimleri kurarlar. Bu anlamda kültür, toplumların ya da grupların yapısında geçinme düzlemlerine bağlı ortaya çıkan ilişkiler olarak tanımlanabilir bu nedenle de kültürün kendisi, ilişkidir.

Geçinme biçimleri, toplumsal yapıdaki farklılıkları da or-

taya koyması bakımından temel bir göstergedir. Kimileri, karınlarını doyurmak için emek harcamak ve harcadığı emeğin sonucu ortaya çıkan ürüne birilerinin el koymasına razı olma

Sovyet sosyalizminin yenilgiye uğramış olması, bilimsel sosyalizmin de yenilgiye uğramış sayılmayacağını artık gözler önüne sermiştir.

Ancak

Sovyetler Birliği'nde yaşanan sosyo-ekonomik ve politik ilişkiler alanındaki bunalımlar tekrar tekrar değerlendirilmesi, üzerinde konuşulması gereken bir alan olarak önemini korumaktadır.

Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci "kişi kültü", sosyalist kültürün yaratılamamış olması gibi kavramlar üzerinden açıklanabilir olmaktan uzaktır.

Bu dağılma süreci çok daha kapsamlı, çok daha politikleşmiş sorular sormayı gerektirir.

durumunda kalırken, kimileri de harcanan emek sonucu ortaya çıkan ürüne el koyma vasıtasıyla yaşamını sürdürür. Bu farklılıklar ister istemez bir toplumda sınıfsal ilişkiler ağını ortaya çıkartır. Bu nedenle de sınıflı toplumlarda tek bir kültürden bahsetme olanağı yoktur. Sınıfsal farklılaşma, aynı ilişkiler ağı içerisinde, bir arada ancak birbirleriyle mücadele halinde farklı kültürel, etik yapıların ortaya çıkmasını sağlar. Görünür hale gelen bu ilişki biçimleri birbirleriyle hem iç içe geçmiştir hem de mücadele halindedir.

Ahlak, kültür gibi yapılanmalar toplumsal ilişkiler alanında saf halde bulunmazlar. Ezenlerin kültürü, sömürmenin, ezmenin doğal bir durum olduğuna toplumu iknaya yönelmişken, ezilenlerin kültürü de toplumsal plandaki konumlarını sorgulamak zorundadır. Ancak bu ayırımılaştırma, birbiriyle ayrı dünyaları olan, birbirinden bağımsız iki ayrı kültürün varlığını anlatmaz. Kapitalist egemen anlayışın, son dönemdeki bir diğer düsturu ise farklı kültürlerin bir aradalığını kabul eden çok kültürlülük ideolojisi-dir. İlk bakışta çok demokratmış gibi algılanan bu çerçevede bir egemen kültür, diğer kültürlere yönelik, örneğin azınlık hakları v.s üzerinde diktatörlüğünü ve asimilasyonunu sürdürür.

Ancak egemen kültür, kendi saiklerini tehdit etmediği ölçekte bu kültürün varlığını onaylar. Bir kişi çıkıp, benim kültürümde asker yok, ordu, polis yok dediğinde kendisini muhtemelen hapisanede yada bir tımarhanede bulabilir. Bu nedenle de Marksistler çok

kültürlülük iddiasının aslında politika dışı bir kavram olarak, çelişkilerin bu alan dışına atılması çabası olduğunu bilirler.

Tarihsel materyalizmin yasalarının bulunuşu sürecinde Marx, temel ekonomik kategorileri hesaba katarak buradan oluşan sınıf ilişkilerini ve bunların mücadelelerini gözönüne sererken kültürel deneyim ve kültür kavramlarını özellikle dışarıda

bırakmıştır. Toplumsal üretim ilişkileri ve onun bileşenleri olarak üretim güçleri ve üretim tarzları tarihin gelişim yasalarını anlamak için başvurduğumuz temel kavramlardır. Bu temel kavramlar üzerinden hareketle bir üretim tarzının yol açtığı ilişkiler bütününe değerlendirme şansına sahip olabiliriz.

Marxın kullandığı “üretim tarzı” kavramı insanların geçimlerini neyle sürdürdüğünün teorik ifadesidir. İnsanların geçinme süreçlerinde ortaya koydukları kültür kavramı, üretim tarzı kavramının içerisinde ancak bir anlam ifade ederler. Diğer türlü bu kavramlar üzerinden oluşturulmaya çalışılan bir tarih algısı liberal bir şecereye sahiptir. Bu nedenle sınıf mücadelesinin alanın dışında bir kültürleşme arayışı oldukça gerici bir durumdur.

Felsefi planda ise kültürleşme anlayışı, hangi haklı gerekçeye

dayanırsa dayansın bize materyalizmle ilgili bazı soruları da sordurtmak durumunda kalır.

Kültürleşmeci teorilere göre, toplumsal bilinç, toplumsal varlığın kendisiyle eşitlenmek durumunda kalır. Bireylerin toplumsal alandaki ilişkilerinde bilinçli bir şekilde yer tuttuğunu ve

Marksizm’e göre ise bu süreç aşağıdaki iki büyük eğilime dayandırılmaktaydı: Toplumsal biçim olarak mülk edinmenin özel biçiminin yer değiştirmesine ve sömürünün kaldırılmasının bir aracı olarak toplumsal mülkiyetin yerleştirilmesine yol açan üretimin toplumsallaşmasına doğru eğilim ve buna bağlı olarak da, sosyal ekonomik ilişkilerin sınıf mücadelelerinin yükselmesiyle beraber daha adilane insan ilişkilerine doğru eğilim haline gelmesi.

buradan her sınıfsal düzeyin kendi ilişkilerini (etik, kültürel) oluşturduğu fikri, bu yapıların değişmezliği algısını yaratır. Bu tür bir algı ise gerici bir konuma hapsolmayı baştan kabullenmek anlamına gelir. Aslında bu anlayış diğer yandan bilinçle varlığı özdeşleştirdiği oranda pozitivisttir. Hiçbir toplumsal yapıda, o yapının genel olarak bilinci toplumsal varlığın kendisiyle özdeş olamaz. Bu durumdan dolayıdır ki kurulan ya da varolan ilişki biçimlerini algılayış, yanılsamalarla doludur. Yanılsamalar, insanlar arası kurulan ilişki biçimlerini, ilahi bir güce bağlamak dahil olmak üzere birçok şekilde ortaya çıkar. Bu nedenle de gerçekliğin çarpılmış versiyonları üzerinden yorumlamalar, görüş farkları, ideolojik pratikler kurulmuştur. "Üretim ilişkilerinin bütünselliğini, üzerinde hukuki ve siyasal üstyapının yükseldiği ve belirli bilinç biçimlerinin ona denk düştüğü toplumun gerçek temeli olan ekonomik yapı kurar." (Marx, Engels'den aktaran Klaus ve Buhr., Praxis, Karşıtların Birliğinde Kültür ve İdeoloji)

İnsanlar hiçbir zaman aralarında kurmuş oldukları ilişkileri, tüm faaliyetlerini bilinçli olarak sürdürmezler, kurdukları yada oluşturdukları bu faaliyetler yada ilişkiler manzumesinin neye, nereye, ne kadar yol açacağını hesap etmezler.

"Az çok karmaşık bütün toplum biçimlerinde insanlar birbirleriyle kurdukları ilişkilerin ne tür sonuçlara yol açacağını hesap etmezler. İnsanlar arası ilişkilere hükmeden yasaların ne türden olduğunun bilincinde değildirler." (Lenin Ampiriokritisizm.sh.361) "tahılını satan köylü dünya pazarına bütün

tahıl üreticileri ile ilişki içerisine girmiş olur. Ama o , ne bunun bilincindedir ve nede bu alışverişin temelini oluşturan toplumsal ilişkilerin türünün bilincindedir." (Age.sh361.)

Tarihsel materyalizmin temel özelliği, toplumsal ilişkiler alanında kurulan biçimlerin ne tür durumlarda değişime uğrayacağına ne tür durumlarda bir önceki toplumsal ilişkiler ağından farklılaşacağına bilgisini, yasalarını bize veriyor oluşudur. Bu gün sürekli olarak karmaşıklaşan dünyada, bizler bu yasaları az çok biliyor olmasaydık, kapitalizmin bu dal budak salmışlığına karşı, Lenin'in dediği gibi "yetmiş tane Marx" olsaydı dahi bu karmaşık yapı anlaşılamazdı.

Marksist düşüncenin temel ayırdedici özelliği burjuva kültürün dışında bir yaşam alanı yaratmaya çalışmasında değildir. Sistemin devrimci bir eleştirisi yapılırken nasıl bir dünya istendiği de şekillenir. Marksist düşüncenin temel düsturu, kapitalist sistemi ve sınıfları bir bütün olarak ortadan kaldırmak üzerinden şekillenmiştir. Burjuva kültürü ile sosyalist kültür denilen sömürü sisteminin devrimci eleştirisi, birbirleriyle sürekli olarak karşıtların savaşı ve birliği şeklinde bir aradadırlar. Bu nedenle kapitalist sistemin bağrında bağımsız sosyalizan ilişkiler ve bunların bağımsız, kendi başına kültürü oluşmaz.

Bu alan sınıf savaşımının farklı alanlarındaki farklı tezahürleri olarak şekillenirler.

Sistemin yapısına ilişkin soru sorduran onun çelişkilerini ve karşıtlıklarını açığa çıkartan sınıf kavgasının sanat, estetik, bilim alanlarındaki tezahürleridir.

Sovyet sosyalizminde üretimin amacı, birikim için birikime indirgenmiştir. Proleterya, bir tasarruf nesnesi olarak görülmüştür. İnsanların talepleri, demokratik bir plan oluşmadığı ölçüde gözönüne alınmamıştır. Sistem, ağır sanayide ürettiği bir yarı mamulu birkaç sektör dışında, tüketimin nesnesi haline getirmekte ve diğer imalat sektörlerinde kullanmakta oldukça eksik kalmıştır.

Tarihten

Kasım Ayı Notları

1 KASIM :

1922 : Saltanat kaldırıldı. Halifelik ve saltanat makamları birbirinden ayrılarak saltanat lağvedildi.

1928 : Yeni Türk harfleri kabul edildi.

3 KASIM :

1957 : SSCB, ikinci yapay uydusunu, - içinde uzaya gönderilen ilk hayvan Laika adlı köpek olmak üzere- uzaya fırlattı.

1993 : Emekli Binbaşı Cem Ersever'in cesedi bulundu.

5 KASIM :

2006: Eski başbakanlardan DSP Genel Bşk. Bülent Ecevit Yaşamını yitirdi.

2010 : Çankaya'daki zirvede NATO'nun füze kalkanlarının Türkiye'ye yerleştirilmesi teklifine "evet" denildi. Daha önce (19 Kasım) NATO zirvesinde alınan karara bağlanan projede kalkanların kontrolünün kimde olacağı belirtilmedi.

Cumhurbaşkanı Gül'ün başkanlığındaki Çankaya'daki zirveye Başbakan Erdoğan, Genel kurmay başkanı Koşaner, Savunma Bakanı Vecdi Gönül katıldı.

7 KASIM : Ekim Devrimi

1917 : İnsanın kaderini derinden etkileyecek olan 1917 Ekim Devrimi eski Rus takvimine göre 25 Ekim 1917'de zafere ulaştı. Lenin'in önderliğindeki Bolşevik Partisi yeni takvime göre

6 Kasım 7 Kasımı bağlayan gece burjuva iktidarını devirdi; işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün kitlesel desteğinin ve ittifakının devrimci organları olan Sovyetlerin gücüne dayanarak iktidara el koydu ve Petrograd'da kontrolü sağladı. Bu tarihten sonra da emperyalist ülkelerin desteğindeki beyaz orduların, kulakların, burjuvazinin ve çarlık kalıntılarının eskiye göre iyice azgınlaşan direnişlerini kırdı proletarya önderliğindeki emekçi iktidarını sağlamlaştırdı.

1963 : İlk Yasal Grev: Bursa Bel. Otobüs İşletmesi'nde çalışan 222 işçi greve çıktı.

1980 : Yayıncı İlhan Erdost, Mamak Askerî Cezaevi'nde kaba işkenceyle dövülerek öldürüldü.

8 KASIM :

1932 : NAZİ Partisi, Almanya seçimlerinde, 196 milletvekiliyle 1. Parti oldu. Daha sonra Breht bu olguyu şöyle yorumlayacaktı: “ İktisadi krizin yerinden oynattığı küçük burjuva danalar, bir de kasabı deneyelim, dediler.”

1982 : Halkoyuna sunulan Anayasa'nın % 91,3 oyla kabul edildiği açıklandı.

2009 : 200 bin gayrimüslimi katlettirdiği için “Darfur Kasabı” diye anılan Sudan Devlet Başkanı El Beşir'in Türkiye ziyareti yoğun tepkiler üzerine iptal edildi.

2009 : Canlar Kadıköy'de: Alevi Bektaşî Federasyonu öncülüğünde düzenlenen mitinge İstanbul-Kadıköy Meydanı'nda yaklaşık 100 bin kişi katıldı. Mitingde “her türlü ayrımcılığa karşı eşit yurttaşlık hakkı” için kararlı bir mücadele azmi dile getirildi.

9 KASIM :

1995 : Avrupa Parlamentosu, hapisteki DEP Milletvekili Leyla Zana'ya Düşünce ve İfade özgürlüğü ödülü verdi.

10 KASIM :

1922 : Atatürk öldü : İstiklal Savaşı'nın askeri ve siyasi önderi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım sabahı İstanbul'da öldü.

11 KASIM :

1914 : Osmanlı İmparatorluğu, İtilaf Devletleri'ne savaş ilan ederek 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'na Alman emperyalistlerinin yanında fiilen katıldı.

1918 : Almanya ve müttefikler yenik düşerek 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nı bitiren anlaşmayı imzaladılar.

1942 : Varlık Vergisi'ne ilişkin yasa TBMM'de kabul edildi.

12 KASIM :

1999 : Bolu, Düzce ve Kaynaşlı'da meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki depremde 894 kişi öldü, 4 bin 948 kişi yaralandı.

2003 : Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin barış zamanı idam cezasının kaldırılmasını öngören 6'ncı protokolünü onayladı.

13 KASIM :

1918 : Osmanlı İmparatorluğu'nun savaştan yenik çıkmasının ardından İtilaf Devletleri Donanması, İstanbul Boğazı'nda demirledi ve toplarının namlularını kente çevirdi.

14 KASIM :

1950 : Garip akımının öncüsü ünlü şair Orhan Veli Kanık, geceleyin Ankara'daki bir yol yapım çukuruna düşmesinden iki gün sonra İstanbul'da öldü.

15 KASIM :

1999 : Washington'da çeyrek milyonun üstünde bir kitle Vietnam Savaşı'na karşı büyük bir gösteri yaptı.

2000 : Manisa'da 16 gence işkence yaptıkları iddiasıyla yargılanan ve daha önce iki kez beraat ettirilen polisler bu kez beş ila on yıl arasında değişen hapis cezası verildi.

2003: İstanbul'da Neve Salom ve Beth İsrail sinagoglarına intihar saldırılarında bulunuldu; saldırılarda 25 kişi öldü.

16 KASIM :

1987 : TBKP'yi legal olarak kurmak üzere Türkiye'ye dönen Nihat Sargın ve Nabi Yağcı (Haydar Kutlu) uçuktan iner inmez havaalanında göz altına alındılar.

2003 : Ünlü Protest müzik sanatçısı Ahmet Kaya, Paris'te öldü.

1942 : İstanbul Okmeydanı Eğt. Ve Araş. Hastanesi'nde, taşeron şirketinden haklarını alamak üzere Dev Sağlık-İş'e üye oldukları için işten atılan 18 sağlık işçisi, 45 gün süren bir direniş sonunda işlerine dönme hakkını elde ettiler.

17 KASIM :

1983 : Yorgun Savaşçı filmi yaktırıldı. Film, TRT'nin yapımcılığında Yönetmen Metin Erksan tarafından Kemal Tahir'in aynı adı taşıyan ünlü romanından beyaz perdeye uyarlanmıştı.

1993 : Güney Afrika siyasi liderleri, ırk ayrımına son veren yeni anayasayı kabul ettiler.

18 KASIM :

1983 : Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri İsmail Bilen (Marat, Laz İsmail) Berlin’de yaşamını yitirdi. 1922’de Türkiye Komünist Partisi’ne giren ve uzun partililik yaşamı boyunca önemli parti görevleri üstlenen Bilen’in son önemli parti görevi, 1973-1983 yılları arasındaki “TKP Genel Sekreterliği”dir.

19 KASIM :

1996 : Şair Enver Gökçe öldü. Enver Gökçe; dünyaya Marksist gözle ve komünist bir yürekle bakan, gerçekliği yaratıcı sanatsal yeteneğiyle yoğurup sunan ve en faşizan yönetimler döneminde elbette komünist olmanın, TKP üyesi olmanın bedelini en ağır biçimde ama hiç yüksünmeden ödeyen, en sıkıntılı dönemlerinde bile namerde avuç anmayan büyük bir şair, büyük bir insan ve inançlı bir devrimciydi.

TÜRKİYEM

Senin emekçin olaydım

şen olası türküsü

dost kokusu, dost selamı Türkiye

Ankara / 1945

20 KASIM :

1926 : Amerikalı yazar Jack London intihar etti.

1979 : İ. Ü. Hukuk Fak. Öğretim üyesi ilerici devrimci bilim insanı Prof. Dr. Ümit Doğanay, uğradığı silahlı saldırıyla öldürüldü.

2003 : El Kaide, İstanbul’da İngiltere Başkonsolosluğu ile HSBC Bank Gen. Müdürlüğüne düzenlediği intihar saldırılarında 27 kişi öldü.

21 KASIM :

1999 : Mardin Kızıltepe’de 12 yaşındaki Uğur Kaymaz ve babası Ahmet Kaymaz evlerinin önünde polis tarafından katledildi.

22 KASIM :

1976 : Yazar Sevgi Soysal 40 yaşında öldü.

24 KASIM :

1859 : Darwin’in “Türlerin Kökeni” adlı araştırması yayımlandı.

25 KASIM :

1999 : Beatles grubundan John Lennon, İngiltere Kraliçesi’nin verdiği madalyayı; İngiltere’nin Biafra’ya müdahalesini ve Amerika’nın Vietnam politikasına bu ülkenin verdiği desteği protesto amacıyla reddetti.

2009 : Kamu emekçileri, toplu sözleşme ve grev haklarıyla donanmış gerçek bir sendika hakkı için bir günlük uyarı eylemi yaptı. Katılım yüksek ve kamu hizmetleri feç oldu.

1942 : Varlık Vergisi’ne ilişkin yasa TBMM’de kabul edildi.

27 KASIM :

1978 : Kürdistan İşçi Partisi (PKK) kuruldu.

2003 : Ankara’da 901 öğretim üyesi, Yüksek Öğretim Kanunu(YÖK)’na karşı çıktı.

28 KASIM :

1968 : Amerika’nın Türkiye Büyükelçisi olarak atanan CIA eski istasyon şefi Robert Commer’in Türkiye’ye gelişi protesto edildi.

2002 : Türk şiirinin büyük ustalarından Garip akımının yaşayan son üyesi Melih Cevdet ANDAY 87 yaşında öldü. Anday, şiirleri dışında deneme, oyun ve roman türünde usta işi Yapıtlar üretti.

29 KASIM :

1999 : Şair Can Yücel, “Küba’da Sosyalizm ve İnsanlar” başlıklı kitabı çevirdiği için verilen 7,5 yıl hapis cezasını çekmek üzere cezaevine girdi.

1990 : Kadının çalışmasını kocasının iznine bağlayan Medeni Kanun’un 159. Maddesi iptal edildi.

30 KASIM :

1971 : İdamla yargılanan Mahir Çayan ve arkadaşları, Askerî Cezaevi’nden tünelle kazarak kaçtı.

1990 : Zonguldak’ta 43 bin mden işçisi greve başladı.

SÖZ VE EYLEM dergisi, bu sayısında sizlere 28 Kasım 2002 tarihinde yıldızlara uğurladığımız Melih Cevdet Anday'ın *DEFNE ORMANI* BAŞLIKLII şiirini sunuyor. Şiirimizin en büyük ustalarından biri olan bilge ozan Anday, bir söyleşisinde, “Şiir” der, “felsefeye bitişir” 1. “Defne Ormanı” da bu şiirlerden biridir. Her “şiir (...) felsefeye bitiş” mese de, bu “şiir (...) felsefeye bitişik”tir.

DEFNE ORMANI

Köle sahipleri ekmek kaygusu çekmedikleri
İçin felsefe yapıyorlardı, çünkü
Ekmeklerini köleler veriyordu onlara;
Köleler ekmek kaygusu çekmedikleri için
Felsefe yapmıyorlardı, çünkü ekmeklerini
Köle sahipleri veriyordu onlara.
Ve yıkıldı gitti Likya.
Köleler felsefe kaygusu çekmedikleri
İçin ekmek yapıyorlardı, çünkü
Felsefelerini köle sahipleri veriyordu onlara;
Felsefe sahipleri köle kaygusu çekmedikleri
İçin ekmek yapmıyorlardı, çünkü kölelerini
Felsefe veriyordu onlara.
Ve yıkıldı gitti Likya.
Felsefenin ekmeği yoktu, ekmeğin
Felsefesi. Ve sahipsiz felsefenin
Ekmeğini, sahipsiz ekmeğin felsefesi yedi.
Ekmeğin sahipsiz felsefesini
Felsefenin sahipsiz ekmeği.
Ve yıkıldı gitti Likya.
Hâlâ yeşil bir defne ormanı altında.

Melih Cevdet ANDAY
(Sözcükler, sy. 220, Everest yay.)

İsmail Bilen

1902 Rize – 18 Kasım 1983 Berlin

1902’de Rize’de doğdu. İstanbul tersanesinde motor makinistliği yaptı ve mütareke yıllarında çeşitli eylemlere katıldı. 1922’de Türkiye Komünist Partisi’ne girdi; öncelikle işçiler arasında parti faaliyetleri yürüttü. Doğu Halkları Üniversitesi KUTV’de 3 yıl eğitim gördü.

1925’te Türkiye’ye döndükten sonra Adana’da İl Sekreterliği görevini üstlenip işçiler arasında örgütlenme faaliyetlerinde bulundu.

Demiryolu İşçilerinin Grevi’nin örgütlenmesinde belirleyici rolü oldu. 1927’de TKP Merkez Komitesi üyesi oldu. 1929 tevkifatında yakalandı ve yargılandı ve 1933’te çıkartılan aftan yararlandı. Moskova’ya gitti ve yaşamının sonuna dek bir daha ülkesini göremedi.

1951 tevkifatından sonra yurt içi kadrolarının büyük kısmını yitiren partinin varlığının sürdürülme faaliyetinde yer aldı. “Bizim Radyo”yu kurdu, ülkeye yönelik yayınlarını yönetti.

1973’te Zeki Baştımar’ın ardından Genel Sekreterlik görevini üstlendi.

Bu göreve gelir gelmez, TKP tarihindeki en kitlesel ve en yoğun örgütlenme ve siyasi faaliyetlerin yürütüldüğü “Atılım Dönemi” olarak nitelendirilen çalışmalarını başlattı. 12 Mart darbesinin ardından gerek yurtiçinde gerek yurtdışında TKP’ye yönelen kesimlerin partiye üye olmasında ve bu kadrolar aracılığıyla yeni kuşakların örgütlenmesinde, böylece partinin işçi sınıfı, gençlik ve kadınlar arasında örgütlenmesinde, yeniden güç kazanmasında önemli rol oynadı.

1983 yılında genel sekreterlik görevinden ayrıldı ve sembolik bir işlevi olan parti genel başkanlığı görevini üstlendi. Bu kongreden birkaç gün sonra 18 Kasım 1983’te Berlin’de yaşama veda etti.

*Haklısın Lazoğlu İsmail
Mesele esir düşmekte değil,
Teslim olmamakta bütün mesele...*
Nâzım HİKMET